

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

NORRBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Länet har icke undergått någon ändring i omfattning och gränser under den period, denna berättelse afser. På grund af föreskrift i nådigt bref den 2 februari 1896 verkställdes, vidkommande länets gräns mot Norge, sådan gränseröjning och eftersyn å gränserösen m. m. som afses i § 27 af andra afdelningen af gränsetraktaten den 7/18 oktober 1751 och i nådiga beslutet den 22 oktober 1845.

Någon förändring i afseende å länets indelning i judiciellt, administrativt och ecklesiastiskt hänseende m. m., hvilken indelning åskådliggöres af efterföljande tabell A (sid. 2), har ej heller under perioden egt rum. Sålunda omfattar länet, ehuru upptagande i det närmaste en fjärdedel af rikets hela ytvidd, fortfarande allenast 4 domsagor med 17 tingslag, 4 fögderier, sammanfallande med domsagorna, 17 länsmandsdistrikt, 24 kommuner, däraf 3 städer, 20 pastorat, 8 provinsial- jemte 6 extra provinsialläkaredistrikt samt 2 veterinärläkaredistrikt, med 2 läns- och 2 distriktsveterinärer.

Genom nådigt bref den 25 maj 1900 har Eders Kungl. Maj:ts dock förordnat om delning af Piteå norra och Piteå södra länsmandsdistrikt från 1901 års ingång i tre distrikt sålunda, att ett nytt distrikt, med benämning Elfsby länsmandsdistrikt, bildas genom utbrytande dels från Piteå norra distrikt af Elfsby socken,

dels och från Piteå södra distrikt af Piteå sockens nordvästra del, omfattande följande byar, hemman och lägenheter nämligen: Gammelträsk, Bastuträsk, Blåliden, Kolerträsk, Högaskog, Björkheden, Björkliden, Strömnäs, Hultet, Bäck, Storlångträsk, Bredträsk, Löfdal, Carlberg, Åheden, Rengårdsheden, Strömfors, Risnabben, Högbacken, Ledvattnet, Gråträsk, Tallskatan, Afvan, Södra Brännträsk, Åselet, Bastuudden, Manträsk, Mandjärvträsk, Bergbacka, Haraliden, Sundsnäs, Granberg, Grandal, Hufåsen, Grannäs, Nordal, Bänkerträsk och Storheden.

Likaså har Eders Kungl. Maj:ts genom nådigt bref den 7 april 1899 förordnat, att viss del af Neder-Kalix pastorat efter nuvarande kyrkoherdens afgang från tjensten skall under benämning »Töre» församling utbrytas och bilda eget konsistoriellt gäll.

Från och med 1901 utgör äfven Piteå stad egen församling, utbruten från Piteå pastorat.

Vid länets indelning i särskilda förvaltningsområden har i främsta rummet hänsyn tagits till folkmängden, och dessa områden hafva i följd däraf erhållit ofantligt stor utsträckning. Olägenheterna häraf såväl för allmänheten som för vederbörande ämbets- och tjenstemän hafva länge gjort sig gällande och blifvit allt kännbarare, i den mån folkstocken ökats och länet i öfrigt utvecklats. Åtgärder för afhjälpande af dessa olägenheter kunna

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-33.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.....	1.
Tab. A. Norrbottens läns indelning vid 1900 års slut.....	2.
2. Invånare.....	3.
Tab. B. De olika nationaliteternas fördelning i Norrbottens läns lappmarker den 31 december 1895 och 1900.....	4.
Tab. C. Lagsökningsmål inom Norrbottens län åren 1896-1900.....	6.
Tab. D. Uppgift från länsfängelset och kronohäkterna inom Norrbottens län på antalet brott och förseelser, för hvilka ådömda straff blifvit verkställda under åren 1896-1900, samt brottens och straffens beskaffenhet m. m.....	6.
3. Näringar.....	7.
Tab. E. Skiftesverkets ställning i Norrbottens län vid 1900 års slut.....	16.
Tab. F. Den med statsmedel understödda hästpremieringen i Norrbottens län åren 1874-1900.....	17.
Tab. G. Från kronoskogar och ecklesiastika boställsskogar i Norrbottens län försåldt virke åren 1896-1900.....	21.
Tab. H. Ut- och införda skogseffekter åren 1896-1900.....	23.
Tab. I. Utfärdade mutsedlar beträffande Norrbottens län åren 1896-1900.....	25.
4. Kommunikationer och varubyten.....	26.
5. Kameralförhållanden.....	28.
Tab. K. Taxering af fast egendom och af inkomst i Norrbottens län åren 1896-1900.....	28.
Tab. L. Till skatte omförda eller försålda hemman, nybyggen och lägenheter i Norrbottens län åren 1896-1900.....	29.
6. Politi.....	29.
Tab. M. Antal skolor i Norrbottens län vid 1900 års slut.....	30.
Tab. N. Sparbankerna i Norrbottens län år 1900.....	32.
Tabellbilagor	34-43.
Tab. 1. Folkmängden i Norrbottens län åren 1896-1900.....	34.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Norrbottens län åren 1896-1900.....	35.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Norrbottens län år 1900.....	36.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Norrbottens län år 1900 [Inga tabelluppgifter finns].....	37.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Norrbottens län år 1900.....	37.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande maktens undersåtar, i Norrbottens län år 1900.....	39.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och därmed jämförliga inrättningar i Norrbottens län år 1900.....	40.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

NORRBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet i allmänhet.

Länet har icke undergått någon ändring i omfattning och *gränser* under den period, denna berättelse afser. På grund af föreskrift i nådigt bref den 2 februari 1896 verkställdes, vidkommande länets gräns mot Norge, sådan gränseröjning och eftersyn å gränserösen m. m. som afses i § 27 af andra afdelningen af gränsetraktaten den 7/18 oktober 1751 och i nådiga beslutet den 22 oktober 1845.

Någon förändring i afseende å *länets indelning* i judiciellt, administrativt och ecklesiastiskt hänseende m. m., hvilken indelning åskådliggöres af efterföljande *tabell A* (sid. 2), har ej heller under perioden egt rum. Sålunda omfattar länet, ehuru upptagande i det närmaste en fjärdedel af rikets hela ytvidd, fortfarande allenast 4 domsagor med 17 tingslag, 4 fögderier, sammanfallande med domsagorna, 17 länsmandistrikt, 24 kommuner, däraf 3 städer, 20 pastorat, 8 provinsial- jemte 6 extra provinsialläkaredistrikt samt 2 veterinärläkaredistrikt, med 2 läns- och 2 distriktsveterinärer.

Genom nådigt bref den 25 maj 1900 har Eders Kungl. Maj:ts dock förordnat om delning af Piteå norra och Piteå södra länsmandistrikt från 1901 års ingång i tre distrikt sålunda, att ett nytt distrikt, med benämning Elfsby länsmandistrikt, bildas genom utbrytande dels från Piteå norra distrikt af Elfsby socken,

dels och från Piteå södra distrikt af Piteå sockens nordvästra del, omfattande följande byar, hemman och lägenheter nämligen: Gammelträsk, Bastuträsk, Blåliden, Kolerträsk, Högaskog, Björkheden, Björkliden, Strömnäs, Hultet, Bäck, Storlångträsk, Bredträsk, Löfdal, Carlberg, Åheden, Rengårdsheden, Strömfors, Risnabben, Högbacken, Ledvattnet, Gråträsk, Tallskatan, Afvan, Södra Brännträsk, Åselet, Bastuudden, Manträsk, Mandjärvträsk, Bergbacka, Haraliden, Sundsnäs, Granberg, Grandal, Hufåsen, Grannäs, Nordal, Bänkerträsk och Storheden.

Likaså har Eders Kungl. Maj:ts genom nådigt bref den 7 april 1899 förordnat, att viss del af Neder-Kalix pastorat efter nuvarande kyrkoherdens afgang från tjensten skall under benämning »Töre» församling utbrytas och bilda eget konsistoriellt gäll.

Från och med 1901 utgör äfven Piteå stad egen församling, utbruten från Piteå pastorat.

Vid länets indelning i särskilda förvaltningsområden har i främsta rummet hänsyn tagits till folkmängden, och dessa områden hafva i följd däraf erhållit ofantligt stor utsträckning. Olägenheterna häraf såväl för allmänheten som för vederbörande ämbets- och tjenstemän hafva länge gjort sig gällande och blifvit allt kännbarare, i den mån folkstocken ökats och länet i öfrigt utvecklat. Åtgärder för afhjälpande af dessa olägenheter kunna

därför ej längre uppskjutas, och är Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande betänkt på en underdånig framställning härutinnan, närmast afseende bildande af ytterligare en domsaga och ett fögderi samt två eller tre nya länsmansdistrikt.

Utbrytning af Norrbottens län till eget väg- och vattenbyggnadsdistrikt synes äfven vara en högst angelägen sak.

I samband med frågan om länets indelning torde böra nämnas, att en sådan kommunal bildning, som afses i § 80 af kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, under perioden uppstått genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga fastställelse dels den 28 februari 1896 af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut angående tillämpning af byggnadsstadgan för rikets städer inom

Bodens stationssamhälle, dels den 26 november 1897 af beslut om tillämpning därsammastädes af ordningsstadgan och brandstadgan för rikets städer, dels den 11 mars 1898 af beslut om tillämpning därstädes af hälsovårdsstadgans för riket bestämmelser angående stad. Boden, som för ett tiotal år sedan icke i något afseende utmärkte sig framför många andra så kallade kyrkobyar inom länet, hyser redan en bofast befolkning af mellan tre- och fyratusen invånare. En stor mängd jämförelsevis ansevärd och prydliga byggnader hafva där uppförts och den lifaktighet och företagsamhet på flere områden, hvarom mångt och mycket bär vittne, förespar det unga samhället en lofvande framtid.

Tab. A.

Norrbottens läns indelning vid 1900 års slut.

Socknar, städer och kapellförsamlingar.	Kyrkoskrifven folkmängd den 31 december.		Folkmängdens ökning (+) eller minskning (—) %.	Pastorat.	Kontrakt.	Tingslag.	Domsaga.	Länsmansdistrikt.	Fögderi.	Provincial- och extra provinsialläkaredistrikt.
	År 1895.	År 1900.								
<i>Nedre landet.</i>										
Piteå stad ¹⁾	2,780	2,655	— 2.7	Piteå.	Vesterbottens andra.	Piteå.	Piteå.	Piteå södra, Piteå norra. ⁵⁾	Piteå.	Piteå. Elfsby. ²⁾
Piteå landsförsamling	16,832	17,951	+ 6.6							
Elfsby	4,413	4,995	+ 13.2	Elfsby.	Vesterbottens tredje.	Elfsby.	Piteå.	Piteå södra, Piteå norra. ⁵⁾	Piteå.	Piteå. Elfsby. ²⁾
Luleå stad	6,822	9,484	+ 39.0	Luleå stad.						
Neder-Luleå	10,453	12,166	+ 16.4	Neder-Luleå.	Vesterbottens tredje.	Neder-Luleå.	Luleå.	Neder-Luleå.	Luleå.	Neder-Luleå. ³⁾
Öfver-Luleå	8,347	10,555	+ 26.5	Öfver-Luleå.						
Edefors	2,285	2,415	+ 5.7	Edefors.	Vesterbottens tredje.	Öfver-Luleå.	Luleå.	Öfver-Luleå.	Luleå.	Öfver-Luleå. Edefors. ²⁾
Råneå	7,264	7,777	+ 7.1	Råneå.						
Neder-Kalix	11,711	12,946	+ 10.5	Neder-Kalix.	Vesterbottens tredje.	Neder-Kalix.	Kalix.	Neder-Kalix.	Kalix.	Neder-Kalix.
Öfver-Kalix	5,207	5,539	+ 6.4	Öfver-Kalix.						
Neder-Torneå	2,604	3,056	+ 17.4	Neder-Torneå.	Vesterbottens tredje.	Neder-Torneå och Karl Gustaf.	Kalix.	Neder-Torneå och Karl Gustaf.	Kalix.	Neder-Kalix.
Haparanda stad	1,406	1,568	+ 11.5							
Karl Gustaf	2,268	2,403	+ 6.0	Karl Gustaf.	Vesterbottens fjärde.	Neder-Torneå och Karl Gustaf.	Torneå.	Neder-Torneå och Karl Gustaf.	Torneå.	Haparanda.
Hietaniemi	2,020	1,968	— 2.6	Hietaniemi.						
Öfver-Torneå	3,259	3,406	+ 4.5	Öfver-Torneå.	Vesterbottens fjärde.	Öfver-Torneå.	Torneå.	Öfver-Torneå.	Torneå.	Öfver-Torneå. ²⁾
Korpilombolo kapellförs.	1,855	1,990	+ 7.3							
Pajala	3,954	4,584	+ 15.9	Pajala.	Vesterbottens fjärde.	Korpilombolo.	Torneå.	Korpilombolo.	Torneå.	Öfver-Kalix.
Muonionalusta kapellförs.										
Tärendö kapellförs.	1,202	1,335	+ 11.1	Korpilombolo.	Vesterbottens fjärde.	Korpilombolo.	Torneå.	Korpilombolo.	Torneå.	Pajala. ⁴⁾
<i>Lappmarken.</i>										
Arvidsjaur	4,674	5,220	+ 11.7	Arvidsjaur.	Vesterbottens andra.	Arvidsjaur.	Piteå.	Arvidsjaur.	Piteå.	Piteå. Arvidsjaur och Arjeppluog. ²⁾
Arjeppluog	1,996	2,325	+ 16.5	Arjeppluog.						
Jockmock	3,732	4,372	+ 17.1	Jockmock.	Vesterbottens tredje.	Jockmock.	Luleå.	Jockmock.	Luleå.	Öfver-Luleå. Jockmock. ²⁾
Qvickjocks kapellförsamling										
Gellivare	6,676	11,745	+ 75.9	Gellivare.	Vesterbottens tredje.	Gellivare.	Kalix.	Gellivare.	Kalix.	Öfver-Kalix. Gellivare. ²⁾
Juckasjärvi	2,471	3,048	+ 23.4	Juckasjärvi.						
Enontekis	1,319	1,266	— 4.0	Enontekis.	Vesterbottens fjärde.	Enontekis.	Torneå.	Enontekis.	Torneå.	Pajala. ⁴⁾

¹⁾ Eget pastorat från och med år 1901. — ²⁾ Extra provinsialläkare. — ³⁾ Förste provinsialläkare och biträdande provinsialläkare. — ⁴⁾ Eget provinsialläkaredistrikt från och med år 1901. — ⁵⁾ Piteå södra och Piteå norra länsmansdistrikt äro från och med år 1901 delade i trenne.

I detta sammanhang anser sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande äfven böra särskildt omnämna åtskilliga *platser*, som, utan att Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande ansett förhållandena ännu böra föranleda tillämpning å dem af de för rikets städer gällande byggnads- med flere stadgar, dock under perioden utvecklade sig till *större betydelse*. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande afser nu ej de mindre stationssamhällen, som uppstått här och hvar vid järnvägen, till exempel Storlångträsk, där järnvägen skäres af allmänna vägen från kusten och Piteå stad till Piteå lappmark, eller Storsund, nuvarande ändpunkten för vägen längs Lill-Piteå älfdal, eller Murjek, där utfartsvägen för Jockmocks lappmarks socken utmynnar, utan de stora *grufsamhällena* vid Gellivare Malmberg och vid Kiruna (Luossajärvi). Dessa samhällens grundläggningsdokument utgöras af särskilda nädiga bref den 26 maj 1899, enligt hvilka vissa områden, respektive 138·710 och 241·885 har, afskilts från kronans mark för att, indelade i tomter, upplätas åt enskilde för bebyggande i enlighet med af Eders Kungl. Maj:t fastställda regleringsplaner och under iakttagande af särskilda af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande meddelade ordningsföreskrifter.

Hvad beträffar Gellivare Malmberg, hade den tidigare påbörjade grufbrytningen därstädes till sig dragit en talrik befolkning, som genom uppförande utan tillstånd på kronomark af i allmänhet ytterst primitiva, ofta af tomma fläsk- och dynamitlådor, med torf- och jordfyllning hopkomna bostäder (så kallade kåkar) sökte skaffa sig tak öfver hufvudet. Denna af förhållandenas makt framtvungna bosättning, mot hvilken myndigheternas varningar ej hjälpte och hvars stäfjande genom vräkningsåtgärder, innan tillfälle beredts till förvärfvande af egen byggnadsgrund, ofelbart skulle hafva framkallat de bedröfligaste förhållanden, har vållat ej ringa svårighet för genomförandet af en ordnad byggnadsverksamhet. Emellertid hafva inom utgången af år 1900 inmot 150 tomter upplätits å Malmbergets reglerade område samt ett ansevärt antal hus blifvit uppförda eller åtminstone påbörjade.

I Kiruna, där ännu år 1897 blott en enda — då nyuppförd — människoboning var att skåda, hafva efterfrågan på tomter och byggnadsverksamheten, oförhindrad af några tidigare olagligen uppförda byggnader, varit än mera lifliga och det jämförelsevis välordnade samhälle, som under den korta tiden af ett par år där uppvuxit emellan de båda malmbergen Kirunavaara och Luossavaara samt med utsikt öfver Sveriges högsta berg Kobnekaisse förutom en mängd andra snöhöjda fjälltoppar, hyser redan nu, innan järnvägsanläggningen Gellivare—Ofoten fullbordats och malmtrafik påbörjats, öfver 2,000 invånare.

I fråga om *länets naturbeskaffenhet* tillåter sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande hänvisa till de redogörelser, hvilka återfinnas i tidigare afgifna femårsberättelser. Här må, hvad den mineralförande berggrunden beträffar, endast nämnas, att på nädig befallning en undersökning af malmtillgångarna i Kirunavaara och Luossavaara år 1897 egt rum, samtidigt med undersökning för upprättandet af förslag till anläggning af en statsbana från Gellivare till norska gränsen i riktning mot Ofoten, och har denna undersökning i hufvudsak bekräftat de resultat i afseende på malmens sträckning i dagen, men ej i afseende på sidostupningar, hvartill man kommit vid den utredning, som verkställdes år 1875 genom statens geologiska undersökning. Därjämte har länet genomströfvats af en mängd »grufsetare», hvilkas arbeten ledt till uttagandet af en massa mutsedlar å nyupptäckta mineralfyndigheter, enligt uppgift innehållande järn, guld, bly och silfver, koppar, magnetkis eller nickelmalm, molybdenglans, svafvelkis och grafit. Alltför stora förhoppningar för framtiden torde dock ej böra fästas vid dessa inmutningar. Den under perioden inom länet rådande osunda spekulationsifverna på alla områden gifver möjligen anledning misstänka, att, äfven om en eller annan af dessa fyndigheter vid närmare undersökning kan befinnas värdefull eller åtminstone innehålla spår af det uppgifna mineralet, de flesta dock ej äro värda stämpeln till mutsedeln.

2. Invånare.

Redogörelse för länets *folkmängd* under åren 1896—1900, dels enligt prästerskapets uppgifter den 31 december hvarje år, dels enligt mantalslängden, är afgifven i bifogade **tabell 1**.

Enligt prästerskapets uppgifter uppgick folkmängden den 31 december 1900 till 134,769, däraf i städerna 13,707, i lappmarkerna 27,976, motsvarande i medeltal 1·3 invånare på hvarje kvadratkilometer af länets hela yttinnehåll, 105,882 kvadratkilometer, eller 2·6 invånare på hvarje kvadratkilometer af landet nedanför den så kallade odlingsgränsen (51,459·7 kvadratkilometer). Folkmängdstätheten är fortfarande störst i Neder-Luleå, med i det närmaste 12 personer på kvadratkilometern, och minst i Arjeplog, med 0·15 personer.

Länets folkmängd, som den 31 december 1895 utgjorde 115,500, däraf i städerna 10,958 och i lappmarkerna 20,868, har sålunda under perioden ökat med något öfver 16·6 procent, under det folkmängden i riket i dess helhet under samma tid ökat med allenast 4·4 procent. Till denna folkökning inom länet, den största som någonsin förekommit, hafva städerna, hufvudsakligen Luleå, bidragit med 2,749, eller något öfver 25

procent, samt lappmarkerna med 7,108, eller 34·6 procent, och den öfriga landsbygden med 9,412, eller 11·2 procent. För ökningen af lappmarkernas svensktalande invånare redogöres här nedan.

Folkmängdssiffran för länet vid 1821 års slut utgjorde 32,530.

Den årliga *folkökningen* under perioden åskådliggöres af följande tabell:

År.	I städerna.	På landsbygden.		Summa folkökning.	
		I kustlandet.	I lappmarken.		
1896	341	1,483	1,088	2,912	
1897	440	1,335	1,124	2,899	
1898	686	2,032	1,458	4,176	
1899	798	2,030	1,537	4,365	
1900	484	2,532	1,901	4,917	
	Summa	2,749	9,412	7,108	19,269

Denna folkökning beror ej uteslutande på nativitetsöfverskott, utan därtill har *inflyttning* från andra orter inom riket i betydlig mån bidragit och i någon ringa mån äfven inflyttning från utrikes ort, såsom nedanstående tabell utvisar:

År.	Emigranter.		Immigranter.		Öfverskjutande antal immigranter (+) eller emigranter (-).	
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.
1896	74	103	152	220	+ 78	+ 117
1897	37	59	58	61	+ 21	+ 2
1898	53	79	87	85	+ 34	+ 6
1899	40	84	84	86	+ 44	+ 2
1900	84	113	64	79	- 20	- 34
Summa	288	438	445	531	157	+ 93
Medeltal för år	58	88	89	106	31	+ 18

Det jämförelsevis stora immigrationsöfverskottet beror till väsentlig del på inflyttningar under år 1896 från Finland.

Af emigranterna hafva utflyttat till och af immigranterna utflyttat från:

	Emigranter.	Immigranter.
Norge	96	61
Finland	206	592
Nordamerika	414	319
Annat land	10	14
Summa	726	986

Hvad immigranterna från Norge och Nordamerika angår, torde dessa så godt som uteslutande utgöras af återvändande emigranter.

Nedanstående tabell B redogör för folkmängdens fördelning på de tre olika *folkstammar*, hvaraf, såsom bekant, länets befolkning består. Af denna framgår, att den svensktalande befolkningen i lappmarkerna under perioden ökats med ej mindre än 53 procent, under det procenttalet för ökningen af lappmarksbefolkningen i gemen under samma tid endast utgör 34.1 procent

och för ökningen af det finska elementet i lappmarken 8 procent, medan den finska befolkningen i den återstående delen af länet ökats med 9.2 och inom länet i dess helhet med 9 procent.

Lapparnes antal synes under denna period, i olikhet mot hvad som varit förhållandet under de senaste årtiondena, hafva undergått någon ökning, nämligen från 3,375 år 1895 till 3,459 år 1900, motsvarande 2.5 procent. Denna ökning faller dock endast på de lappar, hvilka öfvergått till bofast lefnadsätt, och bland dessa så godt som uteslutande på lapparne inom Arvidsjaur; nomadlapparne däremot hafva minskats med 5.9 procent. Anmärkas bör, att den ökning af nomaderna, som tabellen angifver hafva egt rum för en af socknarna, nämligen Gellivare, beror på inflyttningar hufvudsakligen af Enontekislappar, hvilka sökt sig nya betesmarker för undvikande af de svårigheter vid de årliga flyttningarna öfver finskt område till och från Norge, som vållats genom tillämpningen af kejserliga förordningen den 20 juni 1888. Inom Jockmock synes visserligen nomadstammen ej hafva minskats i antal, men däremot hafva Jockmockslapparnes ekonomiska villkor betydligt försämrats till följd af den smittosamma sjukdom, som under perioden anställt förödelse bland renhjordarna därstädes.

Renantalet inom länet, som år 1895 beräknades utgöra närmare 193,700, har vid utgången af år 1900, approximativt beräknadt, nedgått till 185,660.

I senaste femårsberättelse afgaf Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande en utförlig redogörelse för lappväsendet inom länet, och särskildt i fråga om de lagar, som då reglerade lapparnes näring, och den verkan, dessa lagar visat sig medföra. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande framhöll därvid, hurusom, ehuru oförenligheten emellan lapparnes och den jordbrukande befolkningens sins emellan så olika näringsfång icke inom Norrbottens län vållat så skarpa slitningar och tvister emellan lapparne och de bofasta som annorstädes, dock missförhållanden i vissa afseenden yppat sig, dem lagstiftningen borde söka undanröjda genom nya och förändrade bestämmelser; i sådant hänseende erinrades om de kännbara olägenheterna, dels af att vid lapparnes flyttning mot fjällen hvarje vår en mängd renar kvarlemnades i kust-

Tab. B. De olika nationaliteternas fördelning i Norrbottens läns lappmarker den 31 december 1895 och 1900.

	Af svensk nationalitet.			Af finsk nationalitet.			Af lappska nationalitet.			Af lapparne voro nomader.		
	År 1895.	År 1900.	Ökning, %.	År 1895.	År 1900.	Ökning, %.	År 1895.	År 1900.	Ökning (+), minskning (-), %.	År 1895.	År 1900.	Ökning (+), minskning (-), %.
Arvidsjaur	4,132	4,507	9.0	—	—	—	542	713	+ 31.5	214	160	- 25.2
Arjeplog	1,506	1,918	27.4	—	—	—	487	407	- 16.4	208	152	- 27.0
Jockmock med Qvickjock	3,301	3,949	19.6	—	—	—	431	423	- 1.9	275	275	—
Gellivare	3,502	8,394	139.7	2,810	2,951	5.0	364	400	+ 9.9	291	318	+ 9.3
Juckasjärvi	39	337	764.1	1,751	2,000	14.2	681	711	+ 4.4	656	655	—
Enontekis	25	27	8.0	424	434	2.4	870	805	- 7.5	856	792	- 7.5
Summa	12,505	19,132	53.0	4,985	5,385	8.0	3,375	3,459	+ 2.5	2,500	2,352	- 5.9
Tillkomma finnar inom nedre landet ¹⁾				16,983	18,550	9.2						
Summa				21,968	23,935	9.0						

¹⁾ Torneå fögderis befolkning nedom lappmarken utom Haparanda stad, enligt mantalslängderna. I dessa summor ingå äfven de inom fögderiet boende jämförelsevis få svenskarne, af hvilka dock de flesta äfven tala finska.

landet, där de förökade sig och bildade en ny, herrelös, i samma trakter året om kvarstannande renstam, som orsakade skada å de bofastes egor, dels af de bofastes renegareskap, dels slutligen af den så kallade skogsrenskötsel. Äfven framhöll Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande behofvet af, att då gällande lag angående renmärken underkastades en revision.

Genom lagarna den 1 juli 1898 angående de *svenska lapparnes rätt till renbete i Sverige* äfvensom angående renmärken, hvilka trädde i tillämpning den 1 januari 1899, har en ny lagstiftning i ämnet under perioden kommit till stånd. Genom densamma medgifves lapparne rätt att uppehålla sig med sina renar

a) under hvarje tid af året inom lappmarkerna ofvan odlingsgränsen, men nedanför samma gräns endast å kronans mark eller å område, som, ehuru upplåtet åt enskilde, vid afvittringen förklarats utgöra *renbetesland eller af ålder varit såsom sådant land användt*;

b) allenast under tiden 1 oktober—31 april å annan mark inom lappmarken, än ofvan sagts, samt i de trakter af landet, hvilka lapparne efter gammal sedvana besökt.

Dessa utgöra de allmänna bestämmelserna om lapparnes betesrätt, och någon annan inskränkning häri kan ej annorledes än mot beredande af vederlag göras, såvidt ej Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande pröfvar nödigt för samfärdselns uppehållande förordna, att vissa områden vid färdväg ej må begagnas till annat bete för renar än det, som ifrågakommer under flyttning eller annan färd å vägen, så ock att viss trakt omkring kyrka, tingsstad eller marknadsplats endast må användas till bete för deras körrenar, hvilka besöka platsen. Däremot kunna lapparne genom särskildt aftal med vederbörande jordegare eller brukare utsträcka den dem enligt ofvangifna bestämmelser lagligen tillkommande betesrätten, likasom inträffande ovanliga väderleksförhållanden, som nödga till tidigare flyttning om hösten eller hindra återflyttning om våren, föranleda undantag från de allmänna bestämmelserna.

Vidare meddelas däri föreskrifter dels om fastställande af en byordning för hvarje lappby, hvilken byordning skall innehålla bestämmelser angående ordningen för renskötselns bedrivande inom byalaget eller eljest angående förhållandet mellan lapparne inbördes, dels om utseende för hvarje lappby af en ordningsman med befogenhet såsom sådan bland annat att i vissa fall svara å vederbörande lappars vägnar i mål angående ersättning för skadegörelse, som deras renar vållat å bofastes egendom. Vidkommande lapparnes skyldighet att gälda dylik skadeersättning stadgas, att för skada, som inom lappmarkerna af renar orsakas på bärgadt hö, hvilket icke blifvit infördt i lada, utan lemnats utestående å mark i stack eller hässja, egaren ej är berättigad till ersättning i annat fall, än då skadan tillkommit med uppsåt eller genom vårdslöshet vid renarnes bevakning. Enahanda bestämmelser gälla för dylik skada i trakt äfven utom lappmarkerna under tid, då lapparne ega med renar vistas å trakten. Däremot skall vidkommande de trakter i nedre landet, där lapparne under någon del af året ega uppehålla sig med sina renar, skada å bärgadt hö, som lemnats utestående å tid, då lapparne icke ega att å trakten uppehålla sig, ersättas af renegaren, ändå att den ej tillkommit af uppsåt eller vårdslöshet. Den nya lagen innehåller äfven bestämmelser om, att skadevärderingsmän skola af lapparne utses icke, såsom förut, för hvarje fall af skadegörelse, utan för viss tid.

Beträffande de bofastes renegareskap är, vidkommande Norrbottens län, stadgadt, dels att lapp vid begagnande af sin rätt till renbete icke må under sin vård hafva, förutom så kallade drag- eller körrenar, renar tillhörande andra än lappar eller egare eller brukare af jordbruksfastighet inom länets lappmarker, hvilken bestämmelse träder i tillämpning först den 1 januari 1904, dels att lapplagen ej eger tillämpning i fråga om renar, som med vederbörande jordegares tillstånd året om föras på bete nedom lappmarksgränsen i Norrbottens län, utan gäller om dem i allt väsentligt de allmänna bestämmelserna om husdjur samt skadegörelse af sådana.

Bland stadgandena i den nya *renmärkeslagen* anmärkes särskildt dels den uttryckliga föreskriften därom, att renegare ej samtidigt får hafva mer än ett fastställt renmärke, dels åtskilliga bestämmelser, afseende att genom förhindrande af handel med oarbetade renhudar, å hvilka öronen afskurits eller egarens märke förstörts, eller med kött efter oloffigen åtkomna renar stäfja förgripelser emot lapparnes renegendom.

Genom kungl. norsk resolution den 3 september 1898 förordnades, att Nordlands amt tills vidare skall vara indeladt i vissa, i resolutionen angifna distrikt, inom hvilka de lappar, som där uppehålla sig med sina renar, skola i viss ordning vara underkastade ansvar för skada, som af renarne anställas å den jordbrukande befolkningens egendom. Här förut var antalet lappar, som utsträckte sina sommarflyttningar till norskt område inom Nordlands amt obetydligt och efter den nya anordningen minskades detta antal ytterligare.

Anspråk på skadeersättning till de bofaste i Nordlands amt hafva icke låtit sig afhöra. Däremot hafva af norska statsverket förskjutits följande belopp för af svenske lappars renar förorsakade skador i Tromsø amt, nämligen för år 1896 2,385 kr., år 1897 381.78 kr., år 1898 830.50 kr., år 1899 1,337.87 kr. och för år 1900 1,840.50 kr.

En af statsmedel för ett år i sänder aflönad lappfogde har under perioden varit inom länet anställd. Likaså ett i Tromsø stationerad ombud för länets lappar.

Den i tidigare berättelser öfverklagade disproportionen emellan den fasta och den lösa befolkningen i länet har under den förflutna perioden ökats, i synnerhet genom inflyttningar från andra orter. De arbetskrafter, som sålunda tillförts länet, hafva dock ej tillgodokommit jordbruket, som därpå skulle hafva varit i stort behof, utan strömmen af de arbetssökande har riktats till städerna samt malmfälten och järnvägsbyggnaderna äfvensom sågverken och virkesflottningarna.

Den ekonomiska ställningen under perioden har, såsom tabell C (sid. 6) öfver lagsökningmålen inom länet äfven utvisar, öfver hufvud taget varit god, tack vare gynnsamt utfall af skörden och goda konjunkurer i allmänhet, hvarigenom den kroppsarbetande befolkningen haft ovanligt goda arbetsförtjenster.

Som jordbruket inom länet ej hållit jämna steg med folkökningen och länets utveckling i öfrigt, har priset på alla lifsförnödenheter, hvilka till stor del måst hemtagas från landets sydligare delar, varit stadigt i oafbrutet stigande, men då priset på arbetskraft ökats i ännu större proportion, hafva kroppsarbetarne varit föga berörda af lifsmedelsprisens förhöjning. Det har emellertid anmärkts — och detta nog ej utan fog — att det karaktärsdrag, för att ej säga nationallyte, som tillägges svensken, nämligen bristande sparsamhet och omtanke för framtiden, icke

minst återfinnes hos kroppsarbetarne, och fara är att desse, oakadt en lång följd af år med arbetsförtjenster, hvartill motstycke saknas, skola stå illa rustade att möta stundande sämre tider. Äfven länets finska befolkning, som städse gjort sig känd för sina små anspråk på hvad som till lifvets nödtorft hörer, och på hvilken det ofvan sagda hittills icke egt tillämpning, klagat öfver, att dess söner under sin vistelse för erhållande af arbetsförtjenst vid malmfälten och järnvägsarbetena af sina svenska arbets-

kamrater, hvilka till öfvervägande del rekryterats från sydligare län, förledts till ett öfverfödigt lefnadssätt och bibragt dåliga vanor, från hvilka de hafva svårt att frigöra sig efter sin återkomst till hemorten. Enligt hvad som försports, sakna dessa klagomål ej grund. Särskildt har det anmärkts, att finnarne lätt falla offer för spelpassionen och att de finske ynglingarne snart befinnas bland de ifrigaste deltagarne i de hasardspel, som i synnerhet omedelbart efter månadslikviden plägat anordnas och hvarvid jämförelsevis betydliga summor ombyta egare. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vill dock hoppas, att bättre förhållanden härutinnan skola inträda efter järnvägsbyggnadernas fullbordande, då de dåliga element, som nu öfversvämma länet, väl till större delen skola försvinna.

Förbrukningen inom länet af *spritdrycker* under perioden har ökat ej obetydligt. Tager man i betraktande endast de spritvaror, hvilka afyttrats genom utöfning af de lagliga försäljningsrättigheterna, uppgick denna förbrukning i medeltal per individ till 2·4 liter år 1896, 2·6 liter år 1897, 3·4 liter år 1898, 3·6 liter år 1899 och 4·1 liter år 1900. Dessa siffror måste dock höjas något med hänsyn till den olagliga brännvinsförsäljning, som under perioden i afsevärd omfattning egt rum särskildt i lappmarkerna, trots det intill den 31 december 1897 gällande förbudet emot införsel och försäljning af brännvin i dessa delar af länet, hvilket förbud af lönkrögarna gäckades med otrolig uppfinningsrikhet. En del af det sålunda försålda brännvinet torde nämligen hafva hemtagits från orter utom länet och sålunda ej ingått i ofvan gjorda beräkning.

Ofvan anmärkta olofliga brännvinsförsäljning, som särskildt i Gellivare bedrefs yrkesmässigt i mycket stor omfattning, visade

Tab. C. Lagsökningsmål inom Norrbottens län åren 1896—1900.

År.	Antal afgjorda mål ang. lagsökning, däri betalningsskyldighet ålagts.			Kapitalbelopp, för hvilket ålagts betalningsskyldighet.		
	Hos öfver-exekutor i länet.	Hos öfver-exekutor i Luleå.	Summa.	Hos öfver-exekutor i länet. Kronor.	Hos öfver-exekutor i Luleå. Kronor.	Summa. Kronor.
1896	677	85	762	209,956·49	22,443·72	232,400·21
1897	461	56	517	244,595·68	29,417·30	274,012·98
1898	361	41	402	118,497·07	6,302·78	124,799·85
1899	339	31	370	245,506·12	26,725·85	272,231·97
1900	574	58	632	240,592·16	80,438·02	321,030·18
Summa	2,412	271	2,683	1,059,147·52	165,327·67	1,224,475·19
Medeltal 1896—1900	482	54	536	211,829·50	33,065·53	244,895·05
1891—95	1,240	95	1,335	316,972·40	47,537·08	364,509·48

Tab. D. Uppgift från länsfängelset och kronohäktena inom Norrbottens län på antalet brott och förseelser, för hvilka ådömda straff blifvit verkställda under åren 1896—1900, samt brottens och straffens beskaffenhet m. m.

År.	Brott (urbota).										Summa brott och förseelser.	S t r a f f.										Summa.				
	Mord eller dråp.	Mordbrand.	Barnmord.	Stöld och snatteri.	Förtalskning och bedrägeri.	Misshandel och annat våld mot person.	Andra brott.	Lösdriften.	Förseelser, för hvilka böter blifvit ådömda.				Summa böter.	Straffarbete på viss tid öfver 2 år.		Straffarbete i 2 år och därunder.		Tvångsarbete.		Urbota fängelse.			Fängelse för böter.			
									Olödig brännvinsförsäljning.	Fylleri.		Skogsverkan.		Andra förseelser.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.		Kv.	M.	Kv.	M.
1896	2	1	—	31	2	17	11	12	55	69	8	154	362	3	1	32	1	5	1	24	3	273	13	337	19	
1897	1	—	2	53	3	19	21	19	54	61	3	159	395	—	—	58	8	6	3	31	2	254	23	349	36	
1898	1	—	1	35	6	26	14	15	49	44	3	139	333	1	1	45	3	3	2	28	5	208	27	285	38	
1899	2	—	—	65	8	36	30	14	30	75	4	109	373	4	—	74	7	4	2	53	3	204	14	339	26	
1900	—	—	—	55	10	22	37	8	57	79	4	115	387	4	2	74	1	2	2	39	4	229	26	348	35	
Summa	6	1	3	239	29	120	113	1) 68	245	323	22	676	1,850	12	4	283	20	20	10	175	17	1,168	103	1,658	154	
Af dessa komma på:																										
Finske undersåtar . . .	2	—	—	33	1	36	16	38	4	8	—	4	142	3	—	53	2	—	—	31	1	15	1	102	4	
Andra utlänningar . . .	—	—	—	2	—	5	1	—	—	1	—	1	10	—	—	4	—	—	—	4	—	2	—	10	—	
Annat län tillhörande . .	1	—	—	91	8	52	18	18	21	10	—	23	242	2	—	107	2	16	1	56	4	50	4	231	11	
Summa	3	—	—	126	9	93	35	56	25	19	—	28	394	5	—	164	4	16	1	91	5	67	5	343	15	

1) I denna summa ingå jämväl under perioden för lösdriften anhöllna 38 finska undersåtar (21 män och 17 kvinnor), hvilka icke ådömts tvångsarbete utan förpassats till sitt hemland jämlikt konventionen den 27/15 december 1860.

sig omöjlig att stäffa med till hands stående lagliga maktmedel, hvadan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande såg sig föranlåten att hos Eders Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om nådigt medgifvande till lönkrögerimåls handläggning å extra ting, en framställning som äfven vunnit nådigt afseende. I Jockmocks lappmarkssocken, där enahanda missförhållande äfven tagit öfverhanden, beslöts under periodens sista år anordnandet af en laglig brännvinsförsäljning, hvilken enligt hvad Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande inhämtat, i det närmaste bragt lönkrögeriet därstädes att upphöra.

Äfven förbrukningen af maldrycker inom länet har under perioden ökats, och detta i ännu större omfattning än brännvinsförbrukningen.

Denna ökning i förbrukningen af rusdrycker kan ej tillskrivas en tillbakagång i *nykterhetssträfvandena*, enär antalet medlemmar i nykterhetsföreningarna inom länet under perioden ansenligt tillväxt. Sålunda ökades antalet goodtemplare från

1,895 i 31 loger vid 1896 års början till 4,189 i 64 loger vid 1900 års utgång. Att hoppas är därför, att missförhållandet i väsentlig mån får tillskrivas tillströmningen af löst folk från rikets alla håll och kanter till järnvägsarbetena i förening med de rikliga arbetsförtjänsterna och att ändring till det bättre härutinnan skall ske, så snart järnvägsanläggningarna fullbordats och mera lugna och ordnade förhållanden inträdt.

Mot befolkningens *sedlighet* i allmänhet kunna icke med fog några allvarligare anmärkningar göras. I *tabell D* (sid. 6) lemnas en uppgift från länets straffanstalter å brott och förseelser, för hvilka straff under perioden blifvit verkställda och framgår af densamma, att en afsevärd del af de gröfre lagöfverträdelsena föröfvats af utlänningar eller personer från andra län.

I fråga om *de religiösa strömningarna* kan anmärkas, att metodismen under perioden utsträckt sin verksamhet till länet och vunnit någon utbredning, särskildt i grufsamhällena.

3. Nüringar.

4) **Jordbruket.** Enär jordbruket, mer än någon annan näring, är beroende af väderleks- och klimatiska förhållanden, lemnas här, i likhet med hvad i föregående femårsberättelser varit vanligt, en kort öfversikt öfver *väderleksförhållandena* under de år, som berättelsen omfattar, innan närmare redogöres för den utveckling och de förändringar, jordbruksnäringen under perioden kan hafva undergått.

Vintern 1895—1896 hörde till de mildare, som här i länet förekomma. Termometern visade åtskilliga dagar under januari, februari, mars och april månader flere grader öfver fryspunkten. Kallaste tiden var sista veckan af mars och första veckan af april månad, då kvicksilfret i termometern vissa dagar i kustlandet sjönk till 18 grader under fryspunkten och till och med därunder. Härmed var dock vintern slut. Blidväder och kallare väderlek omväxlade härefter under någon tid. Redan omkring den 20 april lät lärkan höra sig. Vårbruket tog på lättare jordmån sin början omkring den 18 maj, men först den 24 maj var Lule älf fri från is. Vårbruket företogs under gynnsamma förhållanden med erforderlig värme och nederbörd samt kunde med första veckan af juni sägas vara afslutadt. Regn föll äfven sedermera under vegetationstiden till och med juni månads utgång. Höskörden blef härigenom synnerligen riklig och, då stark torka rådde under hela bärgningstiden, kunde äfven höskörden synnerligen väl inbärgas. Men denna torka, som blef ganska ihållande, orsakade att säden, synnerligast på den lättare jorden, brådmognade. Halmafkastningen blef härigenom under medelmåttan, hvaremot kornskörden af de olika sädesslagen lemnade en någorlunda god skörd. Potatisblasten skadades i början af augusti månad af frost. Det oakadt blef potatisskörden medelmättigt såväl till mängd som till beskaffenhet.

Vintern gjorde sitt inträde i de nedre bygderna den 21 oktober, och redan den 28 i samma månad var Lule älf isbelagd. Med förra hälften af oktober månad var allt åkerbruksarbete afslutadt och omöjliggjordt: I den nedre delen af länet föll endast ringa snö under årets sista del, hvaremot i den öfre bygden

ganska mycket snö föll på dels tjälad, dels otjälad mark. Först under senare hälften af januari månad år 1897 började snö i rikligare mängd falla inom kustlandet, och närmast följande månader af år 1897 utmärkte sig för riklig nederbörd och tämligen stark kyla. Temperaturen höll sig i januari, februari och mars månader några grader lägre än den normala. Från och med den 11 april rådde dock ständigt blida, hvarför redan i slutet af månaden fälten i allmänhet voro fria från snö. Vårbruket kunde därför börja redan den första veckan af maj och under samma månad avslutas. Jorden erhöi under säningstiden både regn och värme. Lule älf var redan den 15 maj fullkomligt fri från is. Det härligaste vårväder rådde med understundom + 20 grader Celsius i skuggan. Slutet af maj blef dock kyligt, och denna kalla, blåsiga väderlek fortfor under större delen af juni, hvarför det såg tämligen hotande ut för landtmännen. Återstående delen af vegetationstiden var dock särdeles gynnsam, och en ganska rik skörd af såväl hö som säd erhöi. Potatisblasten skadades delvis omkring den 12 augusti, men potatisskörden lemnade dock ganska god afkastning. Höstmånaderna september, oktober till och med första veckan af november voro för jordbruksarbeten de mest gynnsamma, landtmännen kunde önska sig. Först allhelgonadag den 7 november inträffade frost å bar mark. Denna tillfrös härefter hårdt under tiden till och med den 25 november, hvarefter snö föll och stark kyla rådde under en vecka. Temperaturen steg härefter ånyo; blidväder rådde såväl omkring den 20 som den 31 december.

1898 års vinter var icke synnerligen kall, men i stället mycket snörik. Blidväder rådde flere gånger under januari månad och den lägsta temperaturen med omkring 30 grader under fryspunkten inträffade under andra veckan af februari månad. I öfrigt rådde en medeltemperatur af omkring 5 grader under fryspunkten. Nederbörden var däremot synnerligen riklig. Snöyra och snöstorm inträffade nästan dagligen från midten af januari till och med den 23 mars, därunder snö föll nästan dagligen. Härefter inträffade lugnare väder och snömassorna minskades alltjämt

för dagsmejan och solens inverkan. Men ännu den 1 maj kvarlåg 0.5 meter djup snö öfver fälten i kustlandet. Under inverkan af blida och regn blefvo fälten dock snart bara och vårbruket kunde å lättare jord börjas den 18 maj, men kunde dock ej avslutas förr än omkring den 20 juni. Sommaren utmärkte sig för riklig nederbörd utan någon hög värme.

Gräsväxten befordrades dock häraf och höafkastningen blef synnerligen riklig, ehuru bärgningen försvårades af den regniga väderleken. Till följd af den låga temperaturen utvecklade sig däremot sädesslagen långsamt och, då frost redan den 10 och 11 augusti inträffade, måste kornet så snart som möjligt skördas i länets högre belägna trakter — mängenstädes ofullständigt matadt. På mindre frostländiga ställen, där jordbrukaren vågade låta kornet kvarstå, erhöles dock en synnerligen god skörd. Såsom nämnt är, inträffade frost i kustlandet redan den 10 augusti. Ytterligare frostnätter inträffade den 3 och den 4 september och natten mot den 8 september förstördes potatisblasten helt och hållet. Den låga sommartemperaturen, de tidigt och ofta återkommande frostnätterna nedsatte potatisskörden, som därjämte till följd af den regniga väderleken skadades af röta. Afkastningen af potatis blef därför synnerligen dålig till såväl beskaffenhet som mängd. Om sommaren var slut redan under sista veckan af augusti månad, så blef ej heller hösten långvarig. Redan den 12 oktober hade snö fallit i kustlandet och temperaturen sjönk under de närmaste dagarne 8 à 10 grader under fryspunkten. Något yttre jordbruksarbete var härefter omöjligt. Under sista delen af året 1898 härskade en sträng vinter, hvarunder kvicksilfret sjönk 20 à 30 grader under fryspunkten.

Året 1899 fortsatte med samma stränga vinter, hvarmed året 1898 slutat. Denna vinter var en af de kallaste, som inom länet plägar förekomma. Kortvariga blidväder egde emellertid rum den 25 och 26 februari samt sista dagarne af mars. Efter denna stränga vinter hoppades man, att våren skulle inträda i april månad, men om också temperaturen icke var synnerligen låg, så föll dock under förra hälften af april månad, då snöyra härskade ungefär hvarannan dag, en ansenlig mängd snö, hvars djup på jämna fält i kustlandet var omkring 0.75 meter. Efter blidväder under en kortare tid omkring den 25 april blef väderleken åter kall och räckte vintern in i början af maj månad. Den 19 maj voro fälten ännu snöbetäckta. Till följd af ringa nederbörd torkade jorden sakta upp och vårbruket tog knappast sin början före juni månads ingång samt räckte fram emot midsommar. Försommaren var varm och mycket torr. Juli månad medförde dock tämligen riklig nederbörd och det såg därför under några veckor ganska lofvande ut för årsväxten. Såväl gräs som säd utvecklade sig synnerligen kraftigt. Under senare hälften af juli månad sjönk dock temperaturen och en riklig nederbörd i förening med låg temperatur rädde under hela återstående delen af sommaren. Här af försvårades höbärgningen i hög grad, och då stark frost inträffade mellan den 25 och den 28 augusti, skadades äfven sädesskörden, som till följd af den sena våren ej hunnit mogna. Samma ogynnsamma väderleksförhållanden hämmade äfven rotfrukternas utveckling. Året 1899 lemnade därför en mycket dålig skörd inom Norrbottens län och kan betecknas såsom mycket under medelmåttan. Afkastningen af säd och potatis kunde betecknas såsom missväxt, hvaremot foderafkastningen var något bättre, ehuru dock väsentligt under medelmåttan.

Hösten fortsatte med regn och låg temperatur. Redan vid början af oktober började kvicksilfret sjunka flere grader under 0 eller att hålla sig däromkring; under senare hälften af oktober och förra hälften af november växlade temperaturen mellan 5 à 6, ja ända till 15 graders kyla samt 3—6 grader öfver fryspunkten. Senare hälften af november samt nästan hela december utmärkte sig för låg temperatur, därvid termometern i allmänhet visade 25 à 30 grader under fryspunkten. Snö hade redan fallit under oktober månad och under julveckan ökades nederbörden dagligen. Likasom våren och sommaren varit högst ogynnsamma för jordbrukaren, var äfven hösten mycket olämplig för yttre jordbruksarbeten. Därtill kom den skada, som de gräsbärande vallarna, innan de hunnit blifva snöbetäckta, ledo af växelvis rådande stark kyla och blidväder.

Periodens sista år utmärkte sig för en sträng vinter och en ovanligt kall och regnig högsommar, hvaremot hösten var ganska blid och lång, enär vintern gjorde sitt inträde först under senare hälften af november månad. Detta års första månader januari, februari och första och sista tredjedelen af mars månad utmärkte sig för en mycket jämn och stark kyla, hvarunder temperaturen ofta höll sig omkring 30 grader under fryspunkten. Första veckan af april månad medförde dock blidare väder, hvarefter de rika snömassorna med tillhjälp af litet regn och snöslask började afdunsta och smälta, men först i slutet af maj månad voro de öppna fälten fria från snö; vårbruket kunde å lättare jord börjas den 26 i samma månad. Försommaren var härefter torr och varm, högsommaren efter den 6 juli kall och regnig. Höskörden blef därför synnerligen dålig och skadad af det dåliga bärgningsvädret. Först efter den 11 augusti upphörde nederbörden och bärgningsvädret blef gynnsamt för dem, som dröjt med skörden. Frosten började i öfre delarne af länet redan i slutet af juli månad och på aftonen den 30 augusti sjönk kvicksilfret ända till 13 grader under fryspunkten, och detta i kustlandet. Härmed var potatisblasten totalt förstörd, där den icke redan förut härjats, och möjligheten att erhålla en någorlunda potatisskörd omintetgjord. Kornet hade äfven under den långsamma utvecklingen snart sagdt öfverallt skadats af frosten, hvarför nästan total missväxt å detta säde inträffade i hela länet. Rågen lemnade ock en afkastning väsentligt under medelmåttan. I sin helhet måste därför året 1900 betraktas som ett särdeles dåligt skördeår för jordbrukaren. Hösten var däremot genom sin jämna och milda temperatur ända till och med den 17 november särdeles gynnsam för alla yttre jordbruksarbeten. Under senare hälften af november och hela december rädde tämligen skarp kyla med ända till 25 à 30 grader och den sista december visade termometern 35 grader under fryspunkten.

Såsom af föregående redogörelse öfver väderlek och årsväxt under femårsperioden framgår, voro de tre första åren goda, de två senare dåliga. Under nästföregående femårsperiod voro tre på hvarandra följande år mycket dåliga och de två sista af bättre beskaffenhet. Sammanställas dessa två perioder, hafva således 5 år varit goda och 5 dåliga.

Vid närmare iakttagelse framgår vidare af denna redogörelse, att en sen vår, en tidig höst och tidigt infallande frostnätter alstra ett dåligt skördeår. Vid första påseende kan det synas, som skulle ingenting kunna uträttas emot klimatets ogynnsamma inverkan på jordbruket, men — om också, i stort sedt, icke mycket kan göras för att ändra själfva klimatet — så kunna och böra

dock åtskilliga åtgärder vidtagas för att åtminstone mildra dess skadliga verkningar. Landtmannen kan visserligen icke hindra, att våren kommer sent eller blir kall och lång, men han bör genom förarbeten på hösten, genom under hösten verkställd gödning och plöjning hafva sin åkerjord så beredd, att när våren och sommaren omsider plötsligt inträda, vårbruket kan hastigt, ja på 1 à 2 veckors tid utföras, på det att den gynnsamma drifvande väderlek med värme och regn, som aldrig helt och hållet plägar uteblifva, fullständigt må komma de odlade växterna till godo. Det må synas, att jordbrukaren icke kan hindra, att frostnätterna komma förr eller senare eller att hösten inträder tidigt, men om de sankna markerna omkring hans fält torrläggas, och, framför allt, om själfva de tegar, hvarå hans säd eller hans rotfrukter växa, äro så torrlagda, att ingen bottensyra finnes, utan att jorden är varm och drifvande äfven på djupet under växternas rötter, så skall helt säkert säden mindre skadas af frost och potatisblasten mindre ofta nedfrysa, än hvad hittills varit fallet. Den största svårigheten här uppe vid jordbrukets bedrifvande möter, då marken tidigt tillfryser och allt yttre jordbruksarbete omöjliggöres. Härigenom medhinnas icke jordens bearbetning och gödning för följande år. Många odlingar och dikningar, hvilka jordbrukaren tillämnat, kunna icke utföras, hvarigenom skötseln af jordbruket försvåras och jordbruket hämmas i sin utveckling. Häremot finnes intet för jordbrukaren att göra. Det är emellertid en verklighet, att där jorden föregående höst så bereds, att sådden — våren må komma senare eller tidigare — raskt kan utföras, medan ännu vårmusten är kvar i jorden, missväxt icke gärna inträffar, äfven om torka under våren blifver rådande. Det är vidare en verklighet, att där de vattensjuka markerna omkring åkerjorden utdikats och åkerjorden själf är väl torrlagd, frostländigheten mycket förminskats. Genom insamlade uppgifter från skilda delar af länet, är det nämligen utredt, att i större byar, där större arealer vattendränkta marker utdikats, frostländigheten så minskats, att då före afdikningen grödan förstördes af frost under 6 år af 10, så har efter afdikningen frosten härjat endast 3 år af 10. Det är ock visst, att då dessa mer eller mindre afdikade fält blifva odlade, frost ännu mera sällan skall inträffa. Att klimatet sålunda kan mildras genom vissa åtgärder från människans sida och sålunda vissa svårigheter för jordbrukets bedrifvande, om också icke helt upphävas, dock i väsentlig mån förminskas, det är en lefvande öfvertygelse, som tränger allt djupare ned bland och omfattas af den jordbrukande befolkningen.

Det är dock icke klimatet enbart, som verkar hämmande på jordbrukets utveckling. Bristen på kapital och arbetskraft utgör nästan ännu större hinder. Större jordbruk, drifna af kapitalstarka egare, såsom i södra delen af landet, finnas icke här. Länets jordbrukare äro i allmänhet hvad man kallar små, och deras rörelsekapital utgöres i de allra flesta fall endast af den egna arbetskraften. De större kapitalen hafva här uppe funnit sin placering i andra näringar än jordbruket, hvarför detta också endast långsamt gått framåt. Hvad som dock i högst väsentlig mån underlättat det samma och som gjort det möjligt för de små jordbrukare, som här uppe finnas, att skrida framåt, är den hjälpande hand, staten under det sista halfseket utsträckt genom att lemna anslag utan återbetalningsskyldighet till utdikning af frostförande marker. Det torde med bestämdhet kunna sägas, att länet utan detta bistånd från det allmännas sida på

långt när icke kunnat framvisa det jordbruk och den boskapskötsel, som det likväl nu eger.

En ytterligare svårighet för jordbrukets bedrifvande är den ringa tillgången på arbetskraft. Bonden får i allmänhet så godt som ensam sköta sin jord. Sönerna och de lösa arbetarne draga till de industriella anläggningarna, där större frihet och högre dagspenning kunna erhållas. Särskildt har detta gjort sig kännbart under den gängna femårsperioden, då det snart sagt varit omöjligt att erhålla en jordarbetare till hvad pris som helst. Har detta någon gång lyckats, har dagspenningen icke varit under 3, men väl öfver 4 kronor. Orsaken till dessa höga dagspenningar hafva varit de goda träkonjunkturen, som började redan under år 1896, det första året af femårsperioden, och under det sista året nådde sin höjdpunkt. En ytterligare orsak till den ringa arbetskraften på jordbrukets område är att söka i svårigheten för den lösa arbetaren att, där han så önskar, erhålla ett eget jordbruk, hvarigenom hågen och lusten för jordarbete minskas.

Beträffande möjligheten att — efter vidtagande af ofvannämnda på landtmannen ankommande åtgärder att mildra klimatets hårda verkningar — häruppe kunna frambringa de i det öfriga Sverige brukliga sädes- och foderslagen, är det på många ställen inom länet genom erfarenheten utredt, att alla de i södra Sverige vanliga sädes- och foderväxterna äfven häruppe kunna framalstras.

Rågen har, ehuru i mindre omfattning, med fördel odlats inom länets alla älddalar och i Tornedalen ända upp till Pello och Pajala omkring 67 breddgraden, men den fordrar, att åkern är väl afdikad, så att den hvarken på hösten efter sådden eller påföljande vår lider af bottensyra i jorden. Genom att sås i slutet af juli hinner den att väl och kraftigt utveckla sig och mognar då samtidigt med kornet, hvadan af densamma å väl afdikad jord i allmänhet kan med lika säkerhet påräknas skörd som af kornet, länets förutvarande så godt som enda säde. Vid anställda försök med olika varieteter, har det visat sig, att den så kallade vasarågen går vida säkrare till än sydsvenska eller utländska mera högt förädlade arter, hvilka dock äfven här vissa år kunnat lemna god afkastning. Rågen har oftast lemnat en afkastning af 10 à 12 tunnor per geometriskt tunnland.

Kornet, som af ålder odlats inom länet ända upp till en breddgrad af 68° 23', är ännu länets hufvudsäde, som lemnar hufvudsakligaste bidraget till den jordbrukande befolkningens brödföda. Kornet odlas äfven i så stor utsträckning, att högst ringa däraf importeras till länet. Den varietet af korn, som odlas, är så kalladt sexradigt (egentligen fyrradigt) korn samt stjärnkorn, detta senare endast i de öfre, inre bygderna. Kornet lemnar en vida lägre afkastning än rågen, eller endast 6 à 8 tunnor per geometriskt tunnland.

Hafren odlas visserligen hufvudsakligen som grönfoder och äfven detta egentligen i länets kustland, men å flere ställen inom Pite och Lule älddalar och äfven inom Torne älfdal har under en lång följd af år tagits mogen skörd, som i regel utfallit gynnsamt. Härvid har icke blott nordfinsk eller så kallad finnhafre odlats, utan äfven nya förädlade arter såsom probsteier, ligovo, champion med flere. Åtminstone i länets kustland hafva dessa hafresorter, om sådden skett tillräckligt tidigt, visat sig kunna mogna och lemna god afkastning i såväl halm som kärna. Skörden af hafre lemnar i allmänhet en afkastning af 8—10 tunnor per geometriskt tunnland. Finnhafren har i regel lemnat mindre af-

kastning än de öfriga nämnda sorterna, men däremot mognat något tidigare än dessa, champion undantagen.

Odling af baljväxter har inom länet förekommit nästan utslutande i form af enskilda försök i mindre skala. Dessa hafva dock gifvit vid handen, att hästbönor kunna gå mycket väl till och lemna hög afkastning.

Af rotfrukterna odlas hufvudsakligen potatis. Kålrötter och rofvor hafva hittills hufvudsakligen odlats för kökets behof. Potatis odlas allmänt så långt, som kornet går, och ännu högre, ja ända upp emot 68° 30' nordlig bredd, ehuru den så långt uppe genom sin ömtålighet för kyla ofta ej hinner mognad och därför blir af mindre god beskaffenhet. Kålrötter hafva af ålder odlats inom länet, men hafva nästan helt och hållet undanträngts af potatisen. Kålrötter och rofvor äro dock hårdiga växter, som väl tåla klimatet och till och med en och annan frostgrad, utan att blasten vissnar ned. De förtjena därför att odlas i stor omfattning för såväl kökets som ladugårdens behof.

Af öfriga foder- och grässlager, som odlas eller blifvit försökta inom länet, må följande nämnas:

Af klöfverarterna gå alsike- och hvitklöfver väl till. Röd-klöfver synes däremot icke uthärda klimatet. På de ställen, där den blifvit försökt, har den visserligen framkommit samma år, den blifvit utsädd, men följande vår, då solen omedelbart efter snösmältningen framlockar densamma, ser man redan efter några få frostnätter de hastigt och kraftigt framsprungna bladen svartna, och växten repar sig icke mer. Däremot växer skogsklöfvern mångenstädes vild och har på åtskilliga ställen påträffats i Öfver-Torneå och ända upp till Pajala. Försök att erhålla frö af denna vilda klöfverart hafva äfven gjorts under de sista åren för att efter odling vidare erhålla frö att utsläppa i marknaden.

Kräkvicker förekommer ofta vild i de mångåriga gräsvalarne och lemna ett utmärkt foder, då den i rätt tid bärgas. Genom växtbiologiska anstalten i Luleå har på tillskyndan af enskild persons offervillighet under den gångna femårsperioden stora kvantiteter frö af denna växt blifvit inköpta och utsläppta i marknaden till allmänhetens fördel.

Timotej har i kustlandet tämligen allmänt börjat att insås i gräsvallarna och lemna, där jorden är lämpligt beredd, här lika god afkastning som annorstädes. Samma är förhållandet med ängskaffe, där sådan blifvit insädd.

De allmännaste, i vallarna här uppe förekommande, naturliga grässlagen äro vårbrodd, gröe- och svingelarterna samt hven. På mera sidländta marker är tuftåteln förhärskande. Å nyröjningar och bäckstränder förekommer jämte gröe- och svingelarterna hufvudsakligen det så kallade björkgräset. Af det ofvan sagda torde framgå, att alla de i mellersta och södra Sverige vanligaste sädes- och foderslagen gå väl till här uppe och äro förtjenta att odlas i vidsträcktare mån, än hvad som hittills egt rum. Denna ökade sädes- och foderodling kan dock endast ske under villkor, att jordbruket i öfrigt utvecklas genom grundförbättringar såsom afdikningar och vattenafledningar samt genom användande af tidsenliga redskap och maskiner och införande af bättre arbetsmetoder. I den mån detta kan ske, skall jordbruket häruppe de flesta år kunna lemna tillräckligt af råg, korn och hafre för landtbefolkningens eget behof, samt af foder och rotfrukter hvad

som behöfves för att skapa en ladugårdsskötsel, hvarur en icke obetydlig export bör uppstå.

I föregående femårsberättelse har framhållits, hurusom *ensädesbruket* länge varit förhärskande, att detta bruk ännu håller sig kvar synnerligast i de öfre bygderna, men att jordbruket befinner sig i en brytningsperiod, hvarur förbättrade system och metoder så småningom skola framgå. Samma omdöme kan lemnas om den nu gångna femårsperioden. Jordbruket är nämligen icke ett yrke, som kan omkastas eller ändras lika lätt, som en ny verkstad uppbygges och de nyaste arbetsmetoder införas. Jordbruket skrider endast långsamt framåt, det ena året några steg här, det andra året några steg där, hvarför det ock tarvas decennier för att i stort kunna se förändringen. Men äfven fränset denna omständighet har den gångna femårsperioden, såsom förut tydligt framhållits, icke varit synnerligen gynnsam för jordbrukets höjande eller utveckling. De höga arbetsprisen hafva gjort det till en nödvändighet för jordbrukarne att så mycket som möjligt afstå från all lejd arbetskraft, hvartill komma de hårda åren och den tidigt inträdande vintern, då allt yttre jordbruksarbete omöjliggjorts. Hvad som emellertid tydligt spåras, är, att jordbrukaren åtminstone i kustlandet börjat mera arbeta på och omsorgsfullare sköta sin jord. Vid igenläggning till gräsvall eller linda insås numera i allmänhet antingen gräsfrö, uppsamladt i de egna ladubottarna, eller ock inköpt klöfver- och timotej- jämte annat gräsfrö och stundom båda slagen tillsammans. Gräsvallarna eller lindorna, som förr fingo blifva ända till 30 à 40 år gamla, omplöjas nu oftare och få mångenstädes ligga endast 6, 8 à 10 år, hvarigenom, då säd och rotfrukter börjat något mera odlas, en bättre växtföljd gjort sitt inträde.

Tidsenliga *åkerbruksmaskiner* och redskap hafva äfven allt mera börjat införas. Utom tröskverk med hästvandringar, hvilka allt mera ersätta de gamla lång- och rundlogarna med sina tröskvagnar och slagor, användas nu äfven tämligen allmänt enklare rensningsmaskiner, såsom vallaharpor, Tidaholms sädessorterare med mera. Slätter- och skördemaskiner finnas nu på de flesta ställen och i många byar hos snart sagdt hvarje bonde. Hästräfsor börja äfven göra sitt inträde. En och annan svängplog förekommer här och där, ehuru den gamla träplogen, den så kallade åkerplogen, samt ristvälten eller storplogen ännu i allmänhet äro förhärskande. Fjäderharfvar, tallriksharfvar och spadharfvar äro numera ej så sällsynta, och i allmänhet söker jordbrukaren att tillgodogöra sig nyare idéer i den mån, han klart och tydligt ser nyttan däraf.

Beträffande den omfattning, i hvilken de olika sädesslagen samt rotfrukter odlas inom länet, finnas inga säkra uppgifter att lemna, enär någon tillförlitlig statistik däröfver hittills icke blifvit förd. Såsom allmän regel gäller dock, att i kustlandet redan nu odlas största delen af den säd och all den potatis, jordegaren för sitt hushåll och ladugård behöfver, och äfven delvis till afsalu. Endast en eller annan säck råg- och hvetemjöl köpes. Äfven uppe i landet i skogsbygder, där kornbröd hufvudsakligen användes, fylles i goda år det egna behofvet till en icke obetydlig del af åkerns afkastning. För den lösa befolkningen, för skogs- och sågverkspersonalen, för bergsbruket och för städerna måste däremot all säd importeras utifrån. Äfven af potatis, ehuru sådan på många ställen numera odlas äfven till afsalu, måste en stor del importeras till städerna och de större arbetscentra.

Hvad skördebeloppet beträffar meddelas här följande, hos Hushållningssällskapet hämtade uppgifter:

År.	(Höst-)råg.	Korn.	Hafre. ¹⁾	Potatis.	Hö. ²⁾
	H e k t o l i t e r.				Deciton.
1896	7,004	402,568	grönfoder	204,029	2,438,480
1897	8,489	402,220	d:o	195,506	2,295,355
1898	9,789	386,920	d:o	205,610	2,320,850
1899	8,893	372,330	d:o	188,035	2,304,500
1900	9,411	218,290	d:o	140,450	2,189,380

samt enligt Statistiska Centralbyråns beräkning, hvilken icke omfattar hö, följande:

År.	(Höst-)råg.	Korn.	Hafre.	Potatis.
	H e k t o l i t e r.			
1896	8,400	328,100	³⁾ 18,400	159,500
1897	9,600	369,500	³⁾ 26,900	190,100
1898	10,200	323,700	³⁾ 20,100	158,100
1899	8,300	178,000	grönfoder	43,500
1900	13,400	207,200	d:o	114,700

Angående dessa uppgifter, bör dock ihågkommas, att de icke stödjä sig på något noggrant funnet material, utan till större delen bestå af antaganden, hvarför siffrorna måste vara mycket osäkra. Under sista året af femårsperioden beslöt Hushållningssällskapet att börja insamla uppgifter för erhållande af en säker statistik och anvisade äfven medel härtill, hvarför det är att hoppas, att de uppgifter i detta hänseende, som under kommande perioder lemnas, kunna blifva mera tillförlitliga.

Hvad angår spannmålsimporten till länet, har densamma, såsom framgår af de statistiska uppgifterna, ökats i långt större proportion än folkmängden, beroende detta därpå, att spannmål alltmera ingått i boskapens utfodring och att bröd af importeradt rågmjöl börjat undantränga kornbrödet, som förut utgjort ett af landtbefolkningens hufvudsakligaste födoämnen.

Trädgårdsskötseln går endast långsamt framåt inom länet. Den stora allmänheten intresserar sig icke mycket för trädgårdsanläggningar, då de anse sig icke hafva någon egentlig nytta eller ekonomisk vinst därpå. Hos en och annan större bonde samt i regel hos de så kallade bildade förekommer dock i allmänhet en mindre köksträdgård. De växter, som där i allmänhet odlas, äro kålrötter, morötter, rabarber, palsternackor, rödbetor, dill, persilja, charlottenlök, spenat, grönsallad och ärter. Smultron och vinbär förekomma äfven ej obetydligt. Dessa bärslag förekomma äfven vilda på flere ställen, särskildt i skärgården. Vinbärsbusken växer vild och bär frukt mycket högt upp i landet, såsom efter Lainio älf i Pajala socken, vid stränderna af Hornafvan åtskilliga mil ofvanför Arjepluog med flere ställen. Denna växt torde därför särskildt böra omhändertagas och tillgodogöras för trädgårdsskötseln behof, där den kan vara både till nytta och prydnad. På vissa ställen inom länet, såsom vid Hällan och Öjebyn inom Piteå samt i Neder-Kalix, finnas äfven rätt stora anläggningar, där icke blott köksträdgården är riklig utan äfven prydnadsväxter och

¹⁾ Hafren delvis skörd, hufvudsakligen dock grönfoder. — ²⁾ Från såväl odlad jord som naturlig äng. — ³⁾ Dessutom grönfoder.

fruktträd förekomma. Särskildt är anläggningen vid Hällan i Piteå anmärkningsvärd, enär där under trettio års tid odlats ett stort antal ädlare löf- och barrträd, bärbuskar och fruktträd, bland hvilka senare astrakanäppet visat sig kunna mogna häruppe under vissa år. Mindre ömtåliga äppleslag samt körsbär hinna däremot i regel mognad.

Trädgårdsföreningen i Luleå, som länge fört ett tynande lif, har äfven under den gångna femårsperioden njutit anslag af Hushållningssällskapet med 500 kronor och utaf Landstinget med 300 kronor, med skyldighet för föreningen dels att under vissa år vid en i Luleå anordnad kurs i trädgårdsskötsel för skollärare och lärarinnor lemna undervisning, dels att till länets skolträdgårdar afgiftsfritt lemna plantor och frön till ett visst värde. Därför har föreningens trädgårdsmästare inom åtskilliga delar af länet lemnat biträde åt enskilda för anläggning af gamla eller omläggning af nya trädgårdar.

För befrämjande af jordbrukets utveckling och länets uppodling hafva äfven från det allmänna sida vidtagits åtskilliga åtgärder och anordningar, bland hvilka följande här omnämnas.

Anslag till utdikningsföretag. Under föregående femårsperiod hade Riksdagen till anslag utan återbetalningsskyldighet för dylika företag inom hela riket för år 1891 anvisat 50,000 kronor samt för hvartera af de följande fyra åren 100,000 kronor. För första året af denna femårsperiod, eller år 1896, höjdes anslaget af Riksdagen till 150,000 kronor. För år 1897 höjdes anslaget ytterligare till 200,000 kronor, och för år 1898 till 300,000 kronor, hvarjämte villkoren för erhållande och tillgodonjutande af bidrag från den så kallade frostförminskningsskatten så ändrades, att anslag, som dittills kunnat beviljas till högst en tredjedel af kostnaden, skulle kunna utgå med belopp motsvarande hälften af den för företaget belöpande kostnaden. För hvartera af åren 1899 och 1900 har likaledes för hela riket af Riksdagen varit anvisad en summa af 300,000 kronor äfven mot nyssnämnda villkor.

De i senaste femårsberättelsen uttalade önskuingarna, nämligen att den från statsverket utgående parten i kostnaden borde höjas från en tredjedel till hälften, hafva sålunda blifvit uppfyllda. Den däri jämväl uttalade åsikten, att dessa förbättrade villkor skulle i väsentlig mån befrämja och öka utdikningsföretagen har ock förverkligats. Antalet utdikningsföretag, hvartill anslag af statsmedel utan återbetalningsskyldighet blifvit sökt, har med hvarje år stigit, hvarför ock de summor, som kommit länet till godo ur frostförminskningsskatten, under den gångna perioden stigit till en höjd, som förut icke blifvit under någon period uppnådd. Nedanstående tabell utvisar antalet utdikningsföretag, arealen af vattenbefriad mark, den beräknade kostnaden för företagen samt de till företagen beviljade statsanslagen under hvar och en af femårsperioderna från och med år 1861:

Femårsperiod.	Antal utdikningsföretag.	Vattenbefriad areal. Hektar.	Beräknad kostnad.	Beviljad statsanslag.
			Kronor.	Kronor.
1861—1865	9	2,577.03	146,868.80	65,140
1866—1870	38	6,319.22	188,415. —	69,755
1871—1875	13	4,397.53	134,520. —	43,470
1876—1880	33	5,491. —	337,833.25	115,110
1881—1885	19	4,150.90	232,222. —	93,300
1886—1890	3	160.54	22,230. —	7,360
1891—1895	23	2,900.64	254,260. —	84,230
1896—1900	75	7,566.96	566,613. —	250,350

I föregående femårsberättelse framhålles, att dessa anslag af statsmedel otvifvelaktigt utgöra ett af de betydelsefullaste medlen till befordrande af jordbruksnäringen inom länet, därigenom att de, på samma gång de verksamt fylla sitt närmaste viktiga ändamål att minska frostländigheten, medelbart åstadkomma förbättring i flere skilda riktningar, i det de leda till en ökad uppodling och en bättre afdikning jämväl af den förut odlade jorden samt till en stadigvarande förmildring af klimatet. Dessa uttalanden äro sanningar, som under de gångna åren ständigt vunnit bekräftelse; och, såsom här ofvan i denna berättelse blifvit framhållet, skulle länet utan dylika anslag icke intagit den ståndpunkt, det nu har. Af vikt är emellertid, att dessa igångvarande afdikningar och därefter så småningom skeende uppodlingar af länets myrmarker icke afstanna. För att jordbruket vid sidan utaf det uppblomstrande bergsbruket och det redan vidtomfattande skogsbruket skall fortfarande kunna ega bestånd såsom länets moder-näring, fordras, att dessa förarbeten för odlingen stadigt kunna fortgå och alltjämt ökas. Mångfaldigt större vidder, än de, som redan lagts under plog, odugliga till skogsbruk och bergsbruk, ligga ännu orörda af såväl spade som plog, ehuru äfven af dem kunna göras fruktbarande fält af lika beskaffenhet med dem, som redan finnas. Af den största vikt och betydelse för jordbrukets och länets utveckling i dess helhet är därför, att statsanslag utan återbetalningsskyldighet till utdikning af frostförande marker ännu en lång tid framåt komma att lemnas mot enahanda villkor som nu.

Upplåtelser af skogstorp. Denna form af jordupplåtelser är ännu allt för ny, för att man skall våga fälla något slutgiltigt omdöme angående dess betydelse för främjandet af landets uppodling. Hänvisande till hvad Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i ämnet anført i sin senaste femårsberättelse, tillåter sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande här endast nämna, att kronatorpens antal under perioden ökats från 150 till 225.

Plan till kolonisationsföretag. I föregående femårsberättelse äro omnämnda de förberedande åtgärder, Kungl. Maj:t och Riksdagen vidtagit för att bereda frågan om upplåtelse af odlingslägenheter å kronan tillhöriga, nedom odlingsgränsen belägna områden inom Norrbottens och Vesterbottens län.

Sedan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande på grund af nädligt bref den 13 juli 1894 lemnat statens landtbruksingenjör inom länet i uppdrag att verkställa undersökning och utredning beträffande ett för kolonisation lämpligt område å kronomark i Gellivare socken från Lommondisuando hemmans gräns och Jockmocks sockenrå i söder förbi Koskivara järnvägsstation å Gellivarebanan ungefär fyra kilometer från stationen norrut efter järnvägen och sträckande sig i öster mot Råne älf och i väster högst omkring fyra kilometer från järnvägen, påbörjades de yttre undersökningarna redan i september månad 1894 och afslutades hösten 1895, hvarefter förslaget följande år 1896 utarbetades och lemnades till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i början af januari 1897. Förslaget, som åtföljdes af betänkande, utgjordes dessutom af ego- och delningsbeskrifningar, diknings-, vägbyggnads- och odlingsplaner, plankartor samt profil- och sektionsritningar. Den 8 januari 1897 insände Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande jämte eget underdånigt utlåtande det anbefallda förslaget till Eders Kungl. Maj:t, som därefter öfver detsamma infordrat underdåniga utlåtanden af Kammarkollegium, Domänstyrelsen, Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, Landtbruksstyrelsen och Järnvägsstyrelsen.

Enligt den af förrättningsmannen uppgjorda kolonisationsplanen utgör det för torrläggning och upplåtelse afsedda området en areal af 1,663.65 hektar myrmark och till odling tjenlig fastmark samt 1,210.80 hektar skogsmark och vatten, eller tillsammans 2,874.45 hektar. Sedan 243.83 hektar undantagits för allmänt behof, har återstående arealen indelats i 109 lotter eller kolonat.

Såsom hufvudgrunder för indelning i kolonat har förrättningsmannen uppställt:

att hvarje lägenhet borde i regel omfatta 15 hektar till odling duglig mark eller samma areal, som den så kallade jordbrukslägenhetskommittén föreslagit;

att till hvarje lägenhet om 15 hektar odlingsmark borde läggas en areal af 35 hektar duglig skogsmark, hvilken areal jämväl af jordbrukslägenhetskommittén föreslagits;

att hvarje lägenhet borde så vidt möjligt genom fasta naturliga gränser skiljas från angränsande lägenheter, hvilka gränser borde lämpligast utgöras af vattendrag, större eller mindre, afloppsgrafvar, vägar m. m., äfven om härvid icke kunde undvikas, att lägenheterna sinsemellan erhöles en något olika areal odlingsmark och till följd häraf äfven olika areal af skogsmark.

Enär det egentliga kolonisationsområdet, inom hvilket hvarje lägenhet erhållit sin bestämda areal odlingsmark, icke tillika omfattar den, enligt förenämnda grunder, erforderliga arealen skogs- och betesmark, så har för detta ändamål ett område afsatts omedelbart invid själfva kolonisationsområdet och beläget dels inom Gellivare socken, dels inom Jockmocks socken, på kronan tillhöriga marker.

Den areal skogsmark, som enligt af förrättningsmannen verkställda beräkningar erforderats för fyllande af detta behof, utgör 2,618.61 hektar. Då emellertid markerna närmast intill kolonisationsområdet omväxlande bestå af ren skogsmark, slyland, myrar och mindre ängar, hvarvid myrarna utgöra den öfvervägande större arealen, så har ett område af icke mindre än omkring 11,000 hektar måst tillgripas för att inom detsamma kunna erhålla den erforderliga arealen duglig skogsmark, som dock icke blifvit i lotter fördelad.

Enligt förslagsställaren skulle den större afdikningen samt anläggningen af allmänna utfartsvägar fram till stationen verkställas på statens bekostnad. Byggnads- och odlingskyldigheten skulle däremot ensam tillkomma lägenhetsinnehafvaren, som efter fullgörande här af inom vissa år skulle erhålla eganderätt till det så kallade inegoområdet. Det till skogsfångst och mulbete afsatta gemensamma utmarksområdet skulle däremot icke upplåtas med eganderätt utan endast med nyttjanderätt, och äfven denna senare rätt endast tills vidare. Förslagsställaren framhåller nämligen, att det till skogsfångst och mulbete afsatta området till öfvervägande del i likhet med själfva kolonisationsområdet utgöres af till odling lämplig myr- och slymark, hvilken i en framtid bör blifva föremål för upplåtelse på samma sätt som det närmast Koskivara utlagda området.

Med tanke på kolonisationssamhällets utveckling har förslagsställaren jämväl i närheten af Koskivara station afsatt särskilda områden för prästbord, skolbord och tomter för handverkare och handlande m. m.

För att sätta i gång och leda kolonisationen i rätta spår redan från första början har förslagsställaren ansett, att en försöksstation bör upprättas samtidigt med kolonisationens påbörjande.

Kostnaden för planens genomförande har beräknats sålunda:

För vattenledning och afdikning	145,500	kronor
För vägar	72,500	»
För första uppsättningen af försöksanstalt	25,000	»
Summa	243,000	kronor.

Härtill skulle komma en årlig utgift af 15,000 kronor för upprätthållande af försöksanstalten.

Kostnaden för odling och tegdikning, som af innehafvarne skulle verkställas, har beräknats till 300,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, som i sitt underdåniga utlåtande i öfrigt understödde det upprättade förslaget, ansåg, att ett anslag af 300 kronor borde af staten tilldelas hvarje lägenhetsinnehafvare såsom byggnadshjälp. Öfriga af Eders Kungl. Maj:ts hörda myndigheter hade däremot vissa betänkligheter att anföra emot den upprättade planen. Med anledning häraf har Eders Kungl. Maj:ts den 22 mars 1899 ånyo remitterat ärendet hit och anbefallt Länsstyrelsen att efter förrättningsmannens hörande inkomma med nytt utlåtande i frågan. Af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i anledning häraf infor dradt yttrande har dock icke före femårsperiodens utgång blifvit af förrättningsmannen afgifvet.

Kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå. Denna till det norrländska jordbrukets tjänst år 1895 inrättade anstalt har under perioden varit i verksamhet dels såsom kemisk station och dels såsom praktisk försöksanstalt.

De anslag, som genom 1894 års riksdagsbeslut blefvo anvisade till bedrivande af anstaltens verksamhet, visade sig snart vara allt för knappt tilltagna. Hushållningssällskapet måste redan år 1895 lemna anstalten ett lån af 3,000 kronor, som detsamma år 1899 såg sig tvunget att själf till större delen infria. Såväl Hushållningssällskapet som Landstinget, på hvilkas initiativ anstalten kommit till stånd, gjorde därför 1896 underdånig framställning om det anvisade statsbidragets höjande från 5,000 kronor till det vid anstaltens upprättande ursprungligen beräknade beloppet af 7,000 kronor. Framställningarna ledde visserligen icke då till åsyftadt resultat, men då de påföljande år 1897 förnyades, gjorde Eders Kungl. Maj:ts till 1898 års riksdag nådig proposition i ärendet, med det resultat, att Riksdagen på extra stat för år 1899 anvisade ett belopp af 6,250 kronor, under villkor att länets landsting och hushållningssällskap äfven måtte höja sina respektive anslag ifrån 1,500 till 1,875 kronor, eller tillsammans ifrån 3,000 till 3,750 kronor, så att anstalten finge ett årsanslag af 10,000 kronor. Sedan såväl Landstinget som Hushållningssällskapet uppfyllt detta villkor, hafva de af allmänna medel utgående anslagen till anstalten från och med 1899 utgått med 10,000 kronor om året, hvarjämte anstalten haft förmånen att ifrån en enskild person, grosshandlaren M. Fränkel i Göteborg, årligen efter 1897 uppbära anslag, varierande mellan 1,000 och 1,500 kronor, för befrämjande af anstaltens försöksverksamhet.

Anstalten har under femårsperioden omfattats med stigande intresse från befolkningens sida. Den vid anstaltens första inrättande ifrån flere håll uttalade förmodan, att densamma icke skulle komma att såsom kemisk station blifva synnerligen anlita, har icke besannats, såsom framgår af följande tablå öfver de vid anstalten under åren 1896—1900 utförda kemiska undersökningarna:

År.	Jordarter.	Jordförbättringsmedel.	Gödlingsmedel.	Fodermedel och skörreprodukter.	Vatten.	Mjolk- och mejeriprodukter.	Närings- och nyttningsmedel.	Årenkunder-sömlingar.	Månar, tekniska produkter och diverse.	Summa.
1896	24	51	13	3	26	413	7	45	41	623
1897	35	10	16	42	14	3,863	30	24	46	4,080
1898	31	9	46	78	144	1,182	18	12	70	1,590
1899	48	5	43	41	69	1,154	12	23	90	1,485
1900	92	12	26	7	73	1,190	20	34	61	1,518
Summa	230	87	144	171	326	7,802	87	138	311	9,296

Af särskildt intresse är utaf ofvanstående undersökningar den serie mjölkanalyser, som utfördes år 1897, för erhållande af material till bedömning af fjällrasens fettproduktionsförmåga. Denna undersökningsserie, i hvilken kor dels af ren fjällras och dels af ortens vanliga landtras, eller så kallad blandad ras, uppställda sida om sida med hvarandra i samma ladugårdar vid Åminne och Sandträskes egendomar, blefvo jämförda med hänsyn till sin förmåga att på samma utfodring producera mjölk och smörfett, gaf till resultat, att mjölkens fetthalt hos båda grupperna var densamma, men att kreaturen af fjällras däremot voro de andra underlägsna i fråga om mjölkafkastningen. Genom detta försöksresultat, som visserligen blifvit ifrån flere håll emotsagdt, men som ännu icke kunnat med analysiffror och profinjölkningsjournaler jäfvas, hafva de tidigare åsikterna om fjällrasens stora företräde framför ortens landtras visats vara tvifvel underkastade. Då detta är den första systematiska undersökning, som på detta område föreligger, är den tydligen af stor betydelse för frågan om lämpligaste sättet för den inhemska boskapens förädling i en naturlig och sund riktning.

Såsom försöksanstalt har anstalten arbetat dels med växtförädlingsförsök, dels med jämförande kulturförsök, dels med vallläggnings- och vallföryngringsförsök och dels med gödslingsförsök.

Växtförädlingsarbetet har bedrivits enligt i hufvudsak samma metoder, som vid Sveriges utsädesförening i Svalöf, och delvis med därifrån erhållet utgångsmaterial. På grund af arbetspersonalens otillräcklighet i förhållande till de många olika uppgifter, som anstalten haft att tillgodose, har denna del af anstaltens verksamhet icke kunnat bedrivas i den omfattning, som det varit önskligt. Hufvudintresset har koncentrerats på erhållandet af en för de norrbottniska förhållandena afpassad *tidig* hafrevarietet. I detta sträfvan har anstalten visserligen sätillyda lyckats, som den uppdragit flere varieteter, som mognat 8—14 dagar tidigare än de äldre hafrevarieteterna, men å andra sidan har härvid den iakttagelsen gjorts, att de tidiga formerna i allmänhet lemnat mindre afkastning än de sena varieteterna. Att få en varietet, som förenar de båda egenskaperna af *tidig* mognad och rik afkastning, har hittills visat sig omöjligt.

Samma erfarenhet har gjorts vid de jämförande kulturförsöken med olika varieteter af korn, hafre och potatis. Under gynnansamma år, då de senare mognande varieteterna, som erhållits söderifrån, hunnit full mognad, hafva dessa lemnat betydligt större afkastning än de tidigare mognande inhemska norrbottensvarieteterna; men under mera ogymsamma år hafva norrbottensformerna däremot visat sig öfverlägsna på grund af sin tidigare mognad. Samma ställning som de sena hafre- och kornvarieteterna intar

äfvén hvetet; under gynnsamma år kan afkastningen blifva ganska god, men under ogynnsammare år visar sig dess odling alldeles misslyckad.

Vallägningsförsöken hafva visat, att Norrbotten i de inhemska foderväxterna har sina för fleråriga vallar mest passande kulturväxter. Af särskildt stort värde hafva visat sig vara ibland gräsen de olika gröearterna (särskildt ängsgröe och sen-gröe), svingelarterna (särskildt rödsvingel) och hvenarterna, och ibland baljväxterna i synnerhet kråkvickern, som i likhet med den vildväxande rödklöfvern visat sig mycket tacksam för en öfvergödsling med kalisalt och fosfat. Synnerligen vackra vallföryngringar hafva på detta sätt erhållits å gamla lindor, i hvilka de nämnda baljväxterna ingått. Där så ej varit fallet, har vallföryngringen i allmänhet icke lyckats utan vallens omplöjning och uppgödsling med ladugårdsgödsel med eller utan insåning med gräsfrö.

Gödslingsförsöken hafva omfattat flere olika spörsmål. Utom de i det föregående omnämnda försöken med kalifosfat-öfvergödsling på gamla lindor, har anstalten anordnat försök med konstgödsel till vallbrottshafre, försök att vid kornodling delvis ersätta ladugårdsgödseln med konstgödsel, försök att genom tillskott af ett fosfat erhålla bättre verkan vid gödsling af korn med al (gödselvatten) m. m. Dylika försök hafva varit anordnade hos ett stort antal landbrukare i olika delar af länet; och har uppgift om de erhållna försöksresultaten ingått ifrån något öfver 90 olika försöksanställare, hvilka försöksresultat bearbetats och i anstaltens årsredogörelser meddelats. Hufvudvikten har emellertid lagts vid försöken på myr- och mossodlingarna. Intresset för dessa försök har ibland länets jordbrukare varit mycket stort. Under de sista åren hafva länets jordbrukare anmält sig för flere dylika försök, än som anstaltens tjenstemän medhunnit att anordna, och detta ehuru anstalten under de sista somrarna haft tillfälligt antagna försöksassistenter till hjälp med försökens utläggande och öfvervakande. Då dessa försök med hänsyn till de ofantliga arealer odlingsbara myrar, som Norrbotten eger, äro af stor betydelse för länet och anstaltens tjenstemän genom den personliga beröring, i hvilken de vid försökens anordnande komma till länets landbrukare, blifva i tillfälle att på samma gång utöfva en synnerligen välbehöflig konsulentverksamhet, så vore det för utvecklingen af länets jordbruk säkerligen af stor betydelse, om anstalten blefve i tillfälle att genom anställandet af en ordinarie försöksassistent vidare utveckla denna sida af sin verksamhet.

Frökontrollanstalten har likaledes haft att glädja sig åt ett växande förtroende från allmänhetens sida. Antalet undersökningar har under femårsperioden ökats ifrån 146 år 1896 till 325 år 1900 och har under periodens olika år varit följande:

År	Åt jordbrukare.	Åt fröhandlare.	I öfrigt.	Summa.
1896	130	16	—	146
1897	184	14	10	208
1898	115	117	66	298
1899	186	127	—	313
1900	139	151	35	325
Summa	754	425	111	1,290

Särskild uppmärksamhet har försöksanstalten under femårsperioden egnat socken- och distriktsmagasinen samt deras skötsel och därvid blifvit i tillfälle att konstatera, att dessa institutioner

i regel skötas på ett mycket otillfredsställande sätt, i det att de ineliggande spannmålslagrens grobarhet i allmänhet är mycket låg, i vissa enstaka fall till och med varit ingen. Sedan anstaltens föreståndare dels i anstaltens årsberättelser och dels på annat sätt fäst uppmärksamheten vid detta förhållande, har länets hushållningssällskap tillsatt en kommitté med uppgift att utarbeta ett förslag till socken- och distriktsmagasinens omorganisation i modernare riktning.

Agronomiskt biträde. Sådant har lemnats dels af den inom länet stationerade statens landbruksingenjör, dels af den af Landstinget och Hushållningssällskapet anställde länsagronomen.

Af föregående femårsberättelse framgår, hurusom göromålen för *statens landbruksingenjör* alltjämt ökats till följd af ändrade bestämmelser för erhållande af anslag ur den så kallade frostförminskningsskatten. Denna ökning har äfvén fortgått under den nu gångna femårsperioden, hvilket framgår af nedanstående tabell:

År.	För-rätt-nings-ställen.	För-rätt-nings-dagar.	U p p g j o r d p l a n f ö r				Andra arbeten.	Summa.
			myr- eller kärr-utdikning		sjösänk-ning och där-igenom vunnen areal.	ängs-vatt-ning.		
			för bered-ning till odling.	för fre-dande mot frost.				
1896	50	77	2,907	2,033	266	—	11,069	16,275
1897	67	77	—	3,562	118	—	50	3,730
1898	90	110	—	3,839	679	10	—	4,528
1899	85	102	—	4,423	100	150	—	4,673
1900	85	86	5	2,850	227	190	—	3,272
S:a	377	452	2,912	16,707	1,390	350	11,119	32,478

Särskildt anmärkningsvärd är den stora ökning i uppgjorda planer till utdikning af sankmarker för fredande mot frost. Jämföres den under perioden undersökta arealen härför med samma areal för föregående femårsperiod, visar det sig, att arealen under den nu gångna perioden ungefärligen fördubblats. Detta har otvivelaktigt sammanhang med de vid 1898 års riksdag ändrade villkoren för anslags åtnjutande, hvaraf tydligt framgår dessa anslags stora betydelse för jordbrukets utveckling inom länet.

Länsagronomens verksamhet omfattar liknande arbeten, som landbruksingenjören utför, men hvartill sökandena icke erhålla anslag af statsmedel. Öfver af honom under perioden utförda förrättningar hänvisas till följande uppgift:

År.	För-rätt-nings-ställen.	För-rätt-nings-dagar.	U p p g j o r d a p l a n e r .				Summa.	
			Odling af hög-länd mark.	Myr- eller kärr-utdikning		Sjösänk-ning, hvar-igenom beräknas vinnas.		Ängs-vattnings-anlägg-ning.
				för bered-ning af odling.	för fre-dande mot frost.			
1896	17	19	22	42 00	—	34 02	125	223 02
1897	23	25	20	29 00	48	30 50	129	256 50
1898	8	10	7	16 00	—	—	36	59 00
1899	15	16	9	30 50	33	49 50	22	144 00
1900	14	18	8	32 30	—	38 50	53	131 80
S:a	77	88	66	149 80	81	152 52	365	814 32

Landbruksmöten och utställningar. Under femårsperioden har Hushållningssällskapet i sammanhang med sin andra ordinarie årsammankomst anordnat tvenne större utställningar, nämligen i Haparanda år 1898 och i Piteå år 1900. Dessa utställningar hafva omfattat: husdjur såsom arbetshästar, får, svin och fjäderfän; alster af jordbruk och trädgårdsskötsel; ladugårds- och mejeriprodukter; fisk och fiskeriprodukter; maskiner och redskap; alla slags alster af slöjd, såväl manlig som kvinnlig, m. m.

Med undantag af år 1897 har Hushållningssällskapet därjämte årligen vid sin första ordinarie årsammankomst i Luleå anordnat utställning af ladugårds- och mejeriprodukter samt af säd och frö. År 1899 var dock sädes- och frötställningen förlagd till Öjebyn inom Piteå socken särskildt för utställare inom Piteå, Elfsbyns, Arvidsjaurs och Arjepluogs socknar.

Under femårsperioden hafva af Hushållningssällskapet uti pris till utställare vid förenämnda vinter- och sommarmöten utdelats kontant 3,227 kronor jämte ett mycket stort antal medaljer i silver och brons.

I allmänna konst- och industriutställningen i Stockholm år 1897, hvartill Hushållningssällskapet lemnade ett anslag af 2,500 kronor, deltog länet med en icke obetydlig utställning af slöjd-alster, särskildt lappsöjd, samt af frön, omfattande utsäde från de flesta socknar inom länet. Hushållningssällskapet har dessutom under perioden anslagit en summa af 2,500 kronor, att utgå med 500 kronor årligen under åren 1897—1901, till nittonde allmänna svenska landbruksmötet i Gesle.

För statspremiering af hästar och nötboskap hafva årligen hållits särskilda utställningar, om hvilka meddelanden längre fram komma att lemnas.

Landbruks- och landtmannaskolor. Länets *landbruksskola* har fortfarande varit förlagd vid Hushållningssällskapets egendom Åminne inom Edefors socken. I föregående femårsberättelse hafva utförligt omnämnts egendomens areal och beskaffenhet, hufvudragen af egendomens skötsel och tillstånd m. m. Några nämnda förändringar hafva häruti under den nu gängna perioden icke företagits. Kreatursbesättningen, som under de olika åren utgjort

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Hästar	4	4	4	4	4
Tjurar	1	2	1	1	1
Kor	25	26	26	22	20
Kvigor	8	1	2	2	2
Kalfvar under 1 år . .	8	4	4	4	2
Får	22	25	12	12	—
Svin	6	9	15	10	2

har sålunda under periodens gång icke obetydligt minskats, hvilket i viss mån torde bero på årsgångarna, i följd hvaraf afkastningen af jordbruket minskats, i motsats till hvad som enligt förra femårsberättelsen under förra perioden egt rum. De första tre åren under förra perioden voro nämligen dåliga, de två sista goda. Under denna period hafva de tre första åren varit goda, de två senare dåliga. Landbruksskolan har under perioden besökts af 31 elever. Motsvarande antal under föregående femårsperiod var 45. Denna minskade tillslutning till läroanstalten — ett förhållande som äfven inträffat vid andra landbruksskolor i Norrland — har hos vederbörande alstrat tanken på nödvändigheten att omorganisera skolorna, så att de bättre kunde fylla de mindre jordbrukarnes kraf på landbruksundervisning. För vin-

nande af detta ändamål är ock vid periodens slut ett nytt reglemente under utarbetning för de öfre norrländska landbruksskolorna, således äfven för landbruksskolan inom Norrbottens län.

För uppehållande af landbruksundervisningen samt för själfva landtegendomen har Hushållningssällskapet att årligen vidkännas rätt stora utgifter utöfver det anslag, som af statsverket lemnas. Hushållningssällskapets utgiftsstat, hvaruti ingår statsanslaget 4,000 kronor, har under perioden varit följande:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
För skolan	6,400	6,400	6,800	7,000	7,850
För egendomen	1,500	—	1,200	7,310	5,540

Härtill komma krono- och kommunalutskylder för egendomen, hvilka af Hushållningssällskapet bestridas. Dessutom har Landstinget årligen lemnat ett anslag af 1,200 kronor till belöningar åt lärlingar.

År 1898 inrättades i sammanhang med folkhögskolan i Boden en *landtmannaskola*, hvartill Hushållningssällskapet åren 1899 och 1900 lemnat ett årligt bidrag af 1,000 kronor. Från och med år 1900 är en *landtmannaskola* äfven inrättad i Matarengi vid sidan af Tornedalens folkhögskola. Vid dessa läroanstalter i jordbruk har till periodens utgång endast meddelats teoretisk undervisning under vintermånaderna. Kursen har varit ettårig samt endast afsedd för sådana elever, som förut genomgått folkhögskolan.

Afvittringen. Med hänvisning till hvad som i föregående femårsberättelse blifvit yttradt om afvittringens betydelse för länets jordbruk och dess fortgående handläggning, meddelas här i korthet endast de afvittringsgöromål, som under tiden 1896—1900 blifvit verkställda, samt hvad som hufvudsakligen återstår för afvittringens genomförande och avslutande.

I Arvidsjaurs socken hafva verkställts utstakningar af områden för häradssällmänningar och kronoparker samt de vid disposition af öfverloppsmarken beviljade nybyggena. För Gellivare socken hafva förslag blifvit upprättade till disposition af öfverloppsmarkerna. Uti Jockmocks socken hafva verkställts utstakningar af områden för de byar, hemman och häradssällmänningar, för hvilka afvittringsutslaget genom nådigt bref den 7 februari 1896 fastställdes. För de byar, för hvilka afvittringen återförvisades, hafva, sedan föreskrifna undersökningar rörande skogsmarken blifvit verkställda, nya förslag upprättats till skattläggningar och områdestilldelningar, hvarjämte områdesutstakningar för dessa sistnämnda nybyggen egt rum. Därjämte hafva undersökningar blifvit verkställda för disposition af öfverloppsmarken. I Arjepluogs socken äro de undersökningar, som föreskrivas i Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut af den 10 april 1896 rörande hemmanen Arsliden nr 1 och 2 verkställda och nya förslag till skattläggning och områdestilldelning upprättade. I Juckasjärvi socken hafva verkställts utstakningar af områden åt de byar och hemman, vidkommande hvilka afvittringsutslaget vunnit laga kraft. I Enontekis socken äro förslag upprättade till skattläggningar och områdestilldelningar för byar, hemman och lägenheter. Inom alla lappmarkssocknar hafva verkställts kompletteringar, kollationeringar och renovationer af kartor och handlingar.

De afvittringsgöromål, som återstå äro hufvudsakligen: inom Gellivare och Jockmocks socknar: fullbordande af förslag till disposition af öfverloppsmarker samt de utstakningar, som därpå erfordras; i Arjepluogs socken: undersökningar för disposition af öfverloppsmarken, förslags upprättande i anledning därpå samt

utstakningar af områden för de nybyggen, häradsallmänningar och kronoparker, som därvid komma att beviljas; i Juckasjärvi socken: fullbordande af afvittringen för de byar, för hvilka afvittringsutslaget öfverklagats af Domänstyrelsen; i Enontekis socken: fullbordande af afvittringen, som icke kunnat afslutas, emedan frågan om häradsallmänning ej ännu blifvit af Eders Kungl. Maj:t i nåder afgjord. Inom alla lappmarkssocknar återstå dessutom kompletterings- och kollationeringsgöromål.

Laga skiftesförrättningar. Skiftesverkets ställning vid 1900 års utgång angifves af nedanstående, utaf förste landtmätaren i länet meddelade *tabell E.*

Kronans kostnader i och för afvittringen samt de utflyttningsbidrag efter laga skiften, som under perioden af statsmedel utbetalts, hafva utgjort:

År	Afvittrings-kostnad.	Utflyttnings-kostnad.
År 1896	kr. 58,500-00	2,821-87
» 1897	» 27,409-39	2,250-10
» 1898	» 39,001-02	2,175-00
» 1899	» 29,217-48	1,337-50
» 1900	» 35,963-63	300-00
Åren 1896—1900 tillsammans	kr. 190,091-52	8,884-37
» » i medeltal	» 38,018-30	1,776-87
» 1891—1895	» 44,691-59	3,397-50
» 1886—1890	» 83,286-24	2,655-00

Vid femårsperiodens början utgjordes arbetsstyrkan vid länets afvittringsverk utaf styresmannen samt 4 ordinarie och 2 extra

landtmätare och vid periodens slut af styresmannen och 3 ordinarie jämte 2 extra landtmätare.

B) Boskapsskötsel. I likhet med hvad i föregående femårsberättelse omnämnes, hafva äfven under den nu tilländalupna perioden beaktansvärda ansträngningar blifvit gjorda för att höja denna för Norrbotten naturliga näringsgren. De olika årens varierande godhet, i det att ett eller annat bördigt år efterföljts af icke blott ett utan stundom flere svagår, försvårar dock en jämn utveckling af boskapsskötseln på alla dess områden.

Följande tabell, som utgör ett sammandrag af de årligen från Hushållningssällskapet till Statistiska Centralbyrån ingående uppgifter på *antalet kreatur*, som vid slutet af hvarje år i perioden underhållits, må här meddelas, ehuru med samma reservation som i föregående femårsberättelse blifvit framställd. Enligt dessa uppgifter skulle antalet djur inom länet hafva varit följande:

År.	Hästar		Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får och lamm.	Getter och kil-lingar.	Svin och grisar.	Renar.
	öfver 3 år.	under 3 år.							
1896	10,286	640	1,001	37,293	6,915	23,635	1,876	1,265	194,620
1897	10,602	681	1,026	38,448	7,632	23,120	1,837	3,186	194,160
1898	10,892	816	1,046	38,690	8,075	22,645	1,831	3,515	186,055
1899	11,025	897	1,043	38,610	8,062	22,495	1,830	3,690	186,020
1900	11,028	866	993	36,095	7,360	15,520	1,537	3,695	185,660

Tab. E.

Skiftesverkets ställning i Norrbottens län vid 1900 års slut.

Socknar.	Mantal, som undergått enskifte, laga skifte eller storskifte, som troligen ej rubbas, på			Mantal, som voro föremål för laga skifte på			Mantal, som troligen komma att undergå laga skifte på			Mantal, som troligen ej komma att undergå laga skifte på			Nuvarande hemmantal för landsbygden.
	alla egorna.	endast inegorna.	endast utegorna.	alla egorna.	endast inegorna.	endast utegorna.	alla egorna.	endast inegorna.	endast utegorna.	alla egorna.	endast inegorna.	endast utegorna.	
<i>Inom kustlandet.</i>													
Piteå och Elfsby	125-53	4-90	—	0-98	—	—	34-75	—	—	44-96	—	4-90	211-12
Neder-Luleå	99-19	1-90	—	—	—	—	—	—	1-90	1-18	—	—	102-27
Öfver-Luleå och Edefors . .	62-72	—	—	9-47	—	—	1-67	—	—	66-46	—	—	140-32
Råneå	57-22	—	—	1-83	—	—	3-66	—	—	60-80	—	—	123-51
Neder-Kalix	58-81	—	0-67	1-47	—	—	0-81	0-67	—	21-48	—	—	83-24
Öfver-Kalix	23-33	—	—	3-34	—	—	5-23	—	—	16-21	—	—	48-11
Neder-Torneå	27-58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27-58
Karl Gustaf	21-80	—	—	—	—	—	0-96	—	—	—	—	—	22-76
Hietaniemi	23-33	—	—	—	—	—	—	—	—	1-08	—	—	24-41
Öfver-Torneå	29-30	—	—	—	—	—	—	—	—	1-06	—	—	30-36
Korpilombolo	16-22	—	—	—	—	—	1-94	—	—	1-97	—	—	20-13
Pajala	58-30	—	—	—	—	—	—	—	—	0-82	—	—	59-12
Tärendö	20-02	—	—	—	—	—	—	—	—	0-28	—	—	20-30
Muonionalusta	4-96	—	—	—	—	—	—	—	—	1-70	—	—	6-66
<i>Inom lappmarken.</i>													
Arvidsjaur	16-31	—	—	2-63	—	—	6-60	—	—	9-36	—	—	34-90
Arjeplog	1-16	—	—	6-21	—	—	22-85	—	—	4-81	—	—	35-03
Jockmock	9-24	—	—	20-98	—	—	13-83	—	—	56-97	—	—	101-02
Gellivare	6-92	—	—	37-10	—	—	18-90	—	—	10-28	—	—	73-20
Juckasjärvi	—	—	—	4-45	—	—	6-29	—	—	1-52	—	—	12-26
Enontekis	—	—	—	—	—	—	2-96	—	—	0-38	—	—	3-34
Summa mantal	661-94	6-80	0-67	88-46	—	—	120-45	0-67	1-90	301-32	—	4-90	1,179-64

Hästafveln. För hästafvelns förbättrande inom länet har mycket arbetats under den gångna femårsperioden. Efter åtskilliga föredrag och diskussioner i hästafvelsfrågan vid Hushållningssällskapets ordinarie sammanträden i Öjebyn år 1896, vid Björkfors år 1897 och i Luleå år 1898 tillsattes vid sistnämnda års vintersammanträde en kommitté af sex personer från skilda delar af länet för att utreda frågan, på hvilket sätt hästafveln inom länet lämpligast skulle kunna förbättras. Denna så kallade *hästkommitté* aflemnade vid Hushållningssällskapets sammanträde i Haparanda den 19 augusti 1898 förslag till hästafvelns förbättrande inom länet. Förslaget tillstyrktes af förvaltningsutskottet. Det beslut, som Hushållningssällskapet i anledning häraf fattade, afsåg först och främst att från Norge inköpa fyra stycken beskillare af ren gudbrandsdalsras, hvilka efter hemkomsten borde försäljas inom skilda delar af länet och på bestämda, för köparen billiga villkor. Vidare beslöts, likaledes i enlighet med hästkommitténs förslag, att ett större grupp-pris å 500 kronor skulle stå till premieringsnämndens förfogande, att tilldelas hingstegare, som jämte prisbelönad hingst på en gång uppvisar minst 5 stycken efter denne fallne, 2—5 år gamla, prisgilla och inom länet födda hingstar eller minst 10 stycken, ej under 2 år gamla afkomlingar af båda könen, af hvilka minst 3 skola vara hingstar; samt att fyra mindre grupp-pris på 75 kronor hvardera likaledes skulle stå till premieringsnämndens förfogande, att tilldelas egare af prisbelönt sto med minst 2 honom tillhöriga prisgilla och hos honom födda och uppfödda afkomlingar, fallna efter detta sto och prisbelönad hingst.

Hushållningssällskapet anvisade samtidigt ett belopp af 12,000 kronor till inköp af hingstar samt 400 kronor till grupp-pris, hvar till Landstinget jämväl sedermera årligen bidragit med lika belopp eller 400 kronor.

Med anledning af dessa Hushållningssällskapets beslut inköpte förvaltningsutskottet genom därtill utsedd person år 1899 i Lillehammer i Norge 2 hingstar, hvilka därefter försåts och stätt uppställda, den ena inom Tornedalen, den andra inom Lule äldal. Redan före detta beslut hade emellertid Hushållningssällskapet å ett extra sammanträde i maj 1898 gifvit sitt bifall till förvaltningsutskottets förslag att från Hillringsberg i Vermland inköpa en afvelshingst af ren gudbrandsdalsras. Därjämte har en hingst af nordsvensk ras, född inom länet, blifvit af Hushållningssällskapet inköpt och ånyo försäld på här förut omnämnda villkor.

Allmänheten har lifligt tagit del i och af de diskussioner och åtgärder, som förekommit inom länet för hästafvelns upphjälpande, hvilket äfven framgår af det för hvarje år vid premieringarna uppvisade antalet hästar.

I hvilken grad hästafveln utvecklats under den sista femårsperioden, framgår af följande, ur Hushållningssällskapets nyss utkomna femtioårsberättelse lånade, *tabell P* öfver den med statsmedel understödda *hästpremieringen*, som omfattar tiden från och med 1874, då statspremieringen infördes inom länet.

Till hästafvelspremieringen inom länet hafva under åren 1896—1900 varit anvisade följande anslag:

År	Staten.	Landstinget.	Hushållningssällskapet.	Summa. Kronor.
1896	900	500	500	1,900
1897	700	750	750	2,200
1898	700	750	750	2,200
1899	700	1) 1,150	1) 1,400	3,250
1900	585	1) 1,400	1) 2,000	3,985

1) Däraf 400 kr. till grupp-pris.

I sitt till Hushållningssällskapet afgifna, förut omnämnda förslag hade den så kallade hästkommittén äfven framhållit anordnandet af *traftäflingar* inom länet såsom ett medel att väcka intresse för och höja hästafveln inom länet. Vid Hushållningssällskapets sommarmöte i Haparanda år 1898 uttalade sig sällskapet i enlighet med detta förslag, och anvisades ett belopp af 100 kronor att under namn af »Hushållningssällskapets pris» vid första blifvande traftäfling utdelas. Sedan Norrbottens läns traftklubb bildats i februari 1900, hölls den första traftäflingen inom länet å norra stadsfjärden vid Luleå i mars samma år under stor tillslutning från allmänhetens sida.

Nötboskapsafveln. Sedan landtbrukarne efter de svaga foderåren 1891—1893 under de återstående åren af förra och de tre första åren af denna period hunnit komma något i jämvikt och fått sina ladugårdsbesättningar fyllda, inträffade, såsom i denna berättelse förut framhållits, under de två sista åren af denna period dåliga foderår, hvarigenom nötkreatursstocken ånyo väsentligt måste minskas. I vissa ladugårdar borttogos ända till 25 % och däröfver af djuren. Om således ökningen af kreatursstocken

Tab. F. Den med statsmedel understödda hästpremieringen i Norrbottens län åren 1874—1900.

År.	Antal uppvisade djur.			Antal premierade djur.			Kostnaderna i kronor för				
	Hingstar.	Sto.	Upphästar.	Hingstar.	Sto.	Upphästar.	pris och medaljer.	nämndens resor.	premieringen i sin helhet.		
1874	3	6	—	9	3	6	—	9	633 00	162 50	795 50
1875	3	—	—	3	3	—	—	3	450 00	157 40	607 40
1876	10	8	—	18	3	1	—	4	525 00	229 20	754 20
1877	16	10	—	26	8	4	—	12	971 20	161 60	1,132 80
1878	19	32	—	51	7	6	—	13	995 40	398 20	1,393 60
1879	24	47	—	71	20	13	—	33	970 40	238 40	1,208 80
1880	18	16	—	34	11	5	—	16	952 60	522 20	1,474 80
1881	16	23	15	54	10	4	10	24	1,015 20	389 95	1,405 15
1882	8	9	13	30	6	3	7	16	897 60	438 94	1,336 54
1883	12	17	19	48	11	2	12	25	1,092 00	535 58	1,627 58
1884	13	17	16	46	10	2	3	15	890 80	556 54	1,447 34
1885	12	16	9	37	7	3	9	19	1,111 20	296 99	1,408 19
1886	11	10	8	29	11	1	8	20	1,218 00	641 98	1,859 98
1887	12	13	13	38	8	13	12	33	1,606 60	338 72	1,945 32
1888	13	8	11	32	9	7	2	18	1,447 00	415 84	1,862 84
1889	10	9	7	26	7	9	7	23	1,393 50	506 72	1,900 22
1890	8	8	8	24	8	8	3	19	1,374 40	401 35	1,775 75
1891	12	25	9	46	8	8	2	18	1,115 40	787 76	1,903 16
1892	6	18	5	29	5	11	3	19	1,185 40	495 74	1,681 14
1893	8	11	20	39	7	7	6	20	997 60	256 94	1,254 54
1894	11	23	30	64	8	11	12	31	1,578 40	258 92	1,837 32
1895	11	21	19	51	8	10	6	24	1,560 80	661 02	1,921 82
1896	16	28	15	59	10	10	9	29	1,281 60	717 34	1,998 94
1897	18	36	23	77	14	16	9	39	2,113 00	713 19	2,826 19
1898	17	58	42	117	12	20	17	49	2,051 00	725 26	2,776 26
1899	19	43	22	84	15	21	9	45	2,389 80	881 03	3,270 83
1900	23	58	30	111	14	28	14	56	3,222 00	1,369 26	4,591 26
Summa	349	570	334	1,253	243	229	160	632	34,768 90	13,258 57	48,027 47

under perioden icke blifvit så stor, som vid början af perioden varit att vänta, så har dock kunnat iakttagas, att en bättre utfodring och vård börjat komma boskapen, särskildt nötboskapen, till del. Orsaken härtill får sökas dels i stigande upplysning, men hufvudsakligen i de gynnsamma afsättningsförhållanden för ladugårds- och mejeriprodukter, som uppstått till följd af uppkomsten af stora arbetscentra och med förbättrade kommunikationer inom länet. Jordbrukarne söka numera öfver allt inom länet, där god afsättning för deras produkter kan erhållas, och således förnämligast längs järnvägarne, att på allt sätt öka mjölkafkastningen. Sålunda ökas fodertillgången alltjämt såväl genom nyodlingar som genom bättre skötsel af de förut odlade egorna. Äfven användas vid utfodringen sädesaffall, bryggeriaffall, där sådant kan erhållas, samt kraftfoder. Oljekakor börja alltmer användas, och drafven från städernas bryggerier afsättes till högt pris åt närmast kringboende ladugårdsegare. Till följd häraf äro ladugårdsbesättningarna i synnerhet i kustlandet i ett helt annat och bättre skick, än hvad för ett tiotal år sedan var fallet.

Hvad *rasfrågan* inom nötboskapsafveln beträffar, så hafva efter den första hänförelsen öfver de framstående egenskaper, som af dess beundrare tillagts fjällrasen, röster börjat höja sig emot en sådan åsikt. Vid verkställda undersökningar öfver mjölkens fetthalt och öfver mjölmängden hos den så kallade rena fjällrasen och hos den företrädesvis inom kustlandet befintliga blandade rasen har det, såsom ofvan nämnts, icke kunnat påvisas, att mjölken från de rena fjällrasdjuren i allmänhet vore vare sig till kvalitén fetare eller till mängden större per individ. Tvärtom synes utslaget hittills hafva varit till förmån för den blandade rasen. Äfven från allmänheten hafva röster höjts härför, synnerligast med anledning däraf, att nötboskapspremieringsnämnden företrädesvis velat premiera fjällrasen framför den blandade rasen. Det torde äfven med skäl kunna ifrågasättas, huruvida inom ett län med så olika jordbruksförhållanden som Norrbottens samma slags boskapsstam bör hållas såväl inom kustlandet med dess låglands- och strandbeten som inom skogs- och fjällbygderna på dess torra, hårda och vidsträckt skogsmarker. Fortsatta undersökningar och försök torde inom en icke alltför aflägsen framtid gifva svar härpå.

Sedan den under föregående femårsperiod af enskild person i Öjebyn i södra delen af länet införskrifna mindre stammen jerseydjur så småningom visat sig mindre lämplig, har å en annan större egendom, Stockfors, något högre upp från kusten, men äfvenledes i södra delen af länet, en skotsk tjur af red-polled-rasen år 1898 införskrifvits, hvilken visat en utomordentlig nedärfningsförmåga, i det att han, trots hondjurens vidt skilda olikhet till såväl färg som exteriör i öfrigt, på alla afkomlingar snart sagdt utan undantag satt sin egen prägel till såväl färg som kroppsformer. Denna ras lämplighet har ännu icke hunnit prövas.

Inom norra delen af länet, i Sävis by, finnes en under många år pröfvad ladugårdsbesättning, härstammade från trakten söder om Uleåborg i Finland. Denna stam, som till färgen är röd och har horn, har sannolikt ayrshireblod i ådrorna. Den är större än ortens vanliga, har goda kroppsformer, lemnar rätt hög mjölkafkastning och uthärdar väl anstängningarna under betesgången. Det synes därför med säkerhet kunna förutsättas, att icke blott fjällraskon utan äfven andra ädlare raser af lämpligt slag kunde med fördel hållas inom länets mera bördiga och närmare kusten

belägna delar. Lösningen af denna fråga är af stor vikt för ladugårdsegarnes ekonomi och berättigar till uppmärksamhet.

Till höjande af ladugårdsskötseln inom länet hafva, i likhet med hvad under föregående period egt rum, äfven under denna period *nötboskapspremieringar* årligen verkställts å ett stort antal uppvissningsställen inom länet. Länet har fortfarande varit indeladt uti två underdistrikt, det norra och det södra, ömsevis af premieringsnämnden besökta hvartannat år. Stamtjurarne, som vid periodens början utgjorde till antalet 6, hafva vid periodens slut ökats till 23 stycken, stationerade hufvudsakligen i södra delen af länet. Dessa tjurar äro alla af så kallad ren fjällras. Enligt af nötboskapspremieringsnämnden afgifna berättelser omfattas premieringen med stegradt intresse inom skilda delar af länet och framgår premieringsnämndens verksamhet af följande tabell:

År.	Tjur ar.				Hondjur.				Prisens värde. Kr.	Nämndens resekostnader m. m. Kronor.	Summa kostnader. Kronor.	Uppvissningsställen.	Distrikt.
	Antal till täfling anmälda.		Antal premierade.		Antal till täfling anmälda.		Antal premierade.						
	Af fjällras.	Af blandad ras.	Af fjällras.	Af blandad ras.	Af fjällras.	Af blandad ras.	Af fjällras.	Af blandad ras.					
1896	16	31	11	10	295	730	91	203	1,512	2,629	4,141	23	S.
1897	3	39	2	7	59	952	34	321	1,351	1,820	3,171	20	N.
1898	22	26	19	13	180	751	130	371	3,380	2,654	6,034	24	S.
1899	9	23	6	13	97	709	31	346	2,920	1,751	4,671	14	N.
1900	24	15	18	9	408	976	205	415	4,037	2,480	6,517	22	S.

Ett afsevärdt stort antal frisedlar har äfven under perioden utlemnats och inlösts. Kostnaden härför ingår i förestående prissummer. Till nötboskapspremieringarna hafva lemnats anslag dels af staten, dels af Landstinget, dels af Hushållningssällskapet i enlighet med följande tabell:

År.	Staten.	Landstinget.	Hushållningssällskapet.		Summa. Kronor.
			Till stamtjurspremier.	I öfrigt.	
1896	1,000	750	500	1,000	3,250
1897	1,000	1,000	500	2,053-93	4,553-93
1898	2,000	1,000	3,000	1,000	7,000
1899	2,400	1,000	3,000	1,000	7,400
1900	2,200	1,000	3,000	1,000	7,200
Summa kr.	8,600	4,750	10,000	6,053-93	29,403-93

Mejerihandteringen. För att tillhandagå med råd och upplysningar vid mejeriskötseln och mjölkhushållningen har Hushållningssällskapet under perioden haft anställd samma länsmejerska, som under förra perioden antogs. Med samma energi och duglighet, som hon började, har hon fortsatt sin viktiga uppgift att leda mejerihandteringen och mjölkhushållningen på rätta spår och tillhandagå med råd och upplysningar uti allt, hvad därtill hör. Vid sidan här af har hon jämväl förestått mejeriskolan vid Björk-

fors, som under förra perioden inrättades och hvartill då beviljades ett årligt statsanslag af 3,000 kronor, som af Eders Kungl. Maj:t i nåder förnyats och fortfarande utgår. Denna mejeriskola har visat sig fylla ett verkligt behof för länet, och utan denna hade det icke varit möjligt att erhålla dugliga och lämpliga mejerskor till alla de mejerier, som under perioden tillkommit och finnas. Årligen hafva från mejeriskolan utexaminerats 6 elever.

Antalet mejerier, som vid periodens början utgjorde 15, hvaraf 10 så kallade andelsmejerier, 1 bolagsmejeri och de öfriga enskilda mejerier, har under perioden ökat till 30. Bland dessa må särskildt framhållas Kälsjärvs mejeri, som uteslutande grundats på utdikningen af den stora sjön Kälsjärv med flere mindre sjöar, hvarigenom enligt delegarnes uppgift erhållits icke mindre än 500 kofoder. Det enda kvarvarande bolagsmejeriet inom länet, nämligen Ängesby mejeri, har under perioden upphört.

Såsom bidrag till mejeriernas nybildande har under perioden af Landstinget anvisats ett årligt anslag af 1,200 kronor, som stått till Hushållningssällskapets förfogande, och har häraf till hvarje nybildadt mejeri utdelats ett anslag, som varierat mellan 250 och 400 kronor.

Fårafveln har under perioden gått tämligen mycket tillbaka. Detta är i synnerhet fallet inom de nedre delarne af länet och där mjölkproduktionen blifvit en hufvudsak för ladugårdsskötsel. I skogsbygden och i de öfre delarna af länet kvarstår dock fårafveln på sin gamla, om också låga ståndpunkt. Fårafveln bör dock vara en naturlig näringsgren för länet, dels därför att en stor del af skogs- och betesmarken är mera lämplig och kan bättre tillvaratagas af får än af nötkreatur, dels därför att till skydd för det stränga klimatet erfordras mycket ylle- och pälskläder, hvilka billigast torde kunna beredas af allmänheten själf, då råmaterial finnes. Dessutom hafva fåren icke obetydligt slaktvärde. Fårafveln borde därför bättre omhändertagas, en uppgift som bör tillhöra Hushållningssällskapet att lösa.

Getter förekomma inom vissa högre delar af länet, men deras antal är obetydligt.

Svinafveln står icke heller på någon hög ståndpunkt. Allmänheten har hittills ansett, att det icke är ekonomiskt fördelaktigt att uppföda svin, om mjöl eller annat skall köpas till deras utfodring. Affallet från hushållet på landsbygden har också varit högst obetydligt, enär befolkningens föda hittills hufvudsakligen utgjorts utaf mjölk, strömming, tunnbröd af korn samt potatis, hvaraf snart sagdt intet blifvit öfver till ladugården.

Potatis har nämligen äfven vid kusten endast odlats för bordets behof samt här och där litet till afsalu, men intet till utfodring af kreatur. Detta gäller hela mellersta och norra delen af länet. I södra delen af länet, såsom Piteå och vissa delar af Neder-Luleå socken, förekommer dock svinuppfödning, i synnerhet under mera gynnsamma år. Någon afvel bedrifves dock i allmänhet icke, utan köpas i regel smågrisar två å tre månader gamla. Dessa komma med järnvägen från Skåne, Småland och Uppland i stora vagnslaster och försäljas vid järnvägsstationerna. De som möjligen kvarblifva, drivas efter landsvägarna genom byarna åt alla håll och vinna småningom afsättning. Härigenom hafva under de senare åren, enär hvarje smågris betingat ett medelpris af 30 kronor, icke obetydliga summor utgått ur länet, hvilka kunnat komma landtmännen själfva till godo. På följande ställen har emellertid under perioden svinafvel i större eller

mindre skala bedrifvits och hafva därifrån äfven lifsvin kunnat erhållas, nämligen: Piteå hospital, Alter i Piteå socken samt Björkfors i Neder-Kalix socken. Äfven vid Bodens mejeri har en kort tid svinuppfödning egt rum, men åter upphört.

Angående *renskötseln* inom länet hänvisas till hvad här ofvan, under afdelningen rörande länets invånare, blifvit anfördt angående lappväsendet och därmed sammanhängande förhållanden.

C) Skogshushållning. Af anledning, som angafs i senaste berättelsen, kunna några definitiva siffror ej heller nu uppgifvas i fråga om den *areal*, länets skogsmark, af mer eller mindre god beskaffenhet såsom sådan, intager, och Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande inskränker sig därför i detta hänseende till att angifva, hvad som af större vikt i fråga om dispositionen af skogsmarker vid afvittringen eller eljest under perioden förekommit.

Sälunda har kronoparkernas areal under perioden ökat med 546,849.97 hektar, hvaraf genom afvittringsätgärder tillkommit 465,280.12 hektar och genom aftal angående återgång till kronan af Edefors, Bondersby eller Gyljens, Hvitåfors och Afvafors, Ljuså, Selets, Borgfors samt Ytterstfors stockfångstskogar 69,986.65 hektar. Sedan äfven — enligt nådigt bref den 21 september 1900 — enahanda aftal träffats angående Lejonströms stockfångsträtt, öger privilegierad stockfångst rum allenast å Brännfors, Törefors och Storfors privilegiiskogar, omfattande en areal af sammanlagdt 12,639.53 hektar.

Inom länet befintliga, genom afsättning af en fjärdedel af de särskilda hemmanens skogsanslag tillkomna, kommuner tillhöriga besparingsskogar hafva under perioden ökat med en för Juckasjärvi socken utbruten allmänning, omfattande 45,581.74 hektar.

I sina två senaste femårsberättelser har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande utförligt redogjort för de särskilda förhållanden, hvilka föranlett statsverket såsom den största skogsegaren inom länet att för tillgodogörandet af sina skogstillgångar och höjandet af dessas värde ej blott anslå medel för de naturliga virkestransportledernas flottbargörande, utan äfven genom särskildt anställd flottledsingeniör lägga hand vid själfva regleringsarbetenas utförande. Äfven under nu förflutna period hafva under ledning af bemälda tjänsteman afsevärda *flottledsarbeten* blifvit verkställda i Svansteins vattendrag (biflöde till Torne älf), i Pite älf och dess bivatten Abmorälven, i Harsprängsleden i Stora Lule älf och i Appoälven (tillhörande Lilla Lule älfs vattensystem), hvarförutom reparations- och rensningsarbeten vidtagits i Lainio älf, Puostijoki, Kihlangijoki, Parkajoki, Hvitträskbäcken, Nautijaursbäcken, Perlälven, Naustabäcken, Harrijaursbäcken, med flere vattendrag. Af staten nedlagda kostnader för dessa arbeten hafva under hvarje af periodens fem år uppgått till i medeltal omkring 66,000 kronor.

Dessa arbeten hafva verkställts i vissa fall efter föregående regleringssyn och af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande meddeladt utslag. I andra fall åter har tillämpning af gällande flottledsförfattningar härutinnan icke behöft ifrågakomma, nämligen där kronan varit ensam eller så godt som ensam egare till såväl skogen som flottledens stränder eller då det gällt vattendrag inom lappmarkerna, där rätten till vattendragens användande till fri flottning blifvit vid afvittringen vederbörande virkesegare förbehållen; i hvilka fall flottledsarbetena verkställts i en-

lighet med af statens flottledsingeniör uppgjord plan eller af honom meddelade föreskrifter.

För de å vattendragens flottbargörande sålunda nedlagda kostnader erhåller staten ersättning, förutom genom ökad värde å dess skogar, genom årliga amorteringsafgälder å det flottade virket, vare sig dessa afgälder fastställts genom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes regleringsutslag eller skyldighet att betala dylika afgälder bundits såsom särskilda auktionsvillkor vid försäljning af kronovirke. Dessa afgifter uppbäras och inlevereras af vederbörande flottningsföreningar vidkommande de vattendrag, där sådana kommit till stånd. Där detta ej är fallet, är så anordnad, att vederbörande revirförvaltare efter för hvarje år avslutad flottning till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande insänder uppgifter å den virkeskvantitet, som af hvarje särskild virkesegare under året nedflottats, äfvensom å därå belöpande amorteringsafgälder till kronan, hvarefter Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande affordrar vederbörande det enhvar påförda beloppet. I regel har detta godvilligt erlagts, men det har inträffat, att protest mött, på den grund att de af honom nedlagda kostnader skulle hafva blifvit genom redan influtna amorteringsafgälder till fullo ersatta. En utredning, huruvida en dylik invändning egt fog, har icke kunnat ske utan svårighet, enär några räkenskaper icke föras öfver fortgången af amorteringen af hvarje flottled och särskildt distrikt däraf.

Till förekommande af att afgälder obehörigen afkrävas enskilde, borde emellertid föreskrifter meddelas om förändret af dylika räkenskaper; detta blefve dock förenadt med ett betydande arbete, som, ökad med hvarje år, som förflyter, icke kan utan förstärkning af tillgängliga arbetskrafter af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande medhinnas. Måhända kunde detsamma såsom en skyldighet åläggas vederbörande revirförvaltare eller öfverjägare.

Då, såsom ofvan nämnts, Kungl. Maj:ten och Kronan såsom den förnämste skogsegaren har det jämförelsevis största intresset af, att genom flottleders upprensning och reglering i öfrigt dess skogstillgångar stiga i värde och blifva tillgängliga för virkesköparne, ligger det i sakens natur, att de enskildes initiativ i förevarande afseende i regel inskränkt sig till åtgärder för flottningens underlättande i hufvudlederna och särskildt dessas nedre lopp. Sålunda hafva betydande kostnader af Lule älfs flottningsförening under perioden nedlagts på anordnande af inlednings- och gallringsbommar vid Säfvast, där allt virke, som nedflottats löst i Lule älf med bivatten, afskiljes för hvarje särskild virkesegares räkning för att, hoplagdt i fasta flottar, nedbogseras till sågverken vid kusten. Afsevärda arbeten hafva äfven af Kalix och Pite älvars flottningsföreningar verkställt i dessa vattendrag.

I sammanhang härmed må antecknas, att Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande dels meddelat flottledsregleringsutslag, den 16 mars 1898 vidkommande Lule älf, den 12 maj 1900 vidkommande Kalix älfs nedre lopp samt den 19 maj 1900 för Råne älfs nedre lopp, dels fastställt reglementen, den 26 april 1898 för Puostijoki och Kengis-Lappea flottningsföreningar, den 16 februari 1898 — gemensamt med Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesterbottens län — för Byske älfs flottningsförening och den 6 mars 1900 för Lule älfs flottningsförening.

De tidigare, efter internationell öfverenskommelse påbörjade och af de respektive statsverken bekostade sprängnings- och

rensningsarbetena i Muonio och Torne gränsälvar hafva under perioden fortsatts och avslutats.

Sedan 1900 års riksdag bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag om inrättande af en del nya jägmästarebefattningar, hafva enligt nådig skrivelse till Kungl. Domänstyrelsen den 20 juli 1900 från och med 1901 års ingång tillkommit 7 nya revir i Norrbottens distrikt, i sammanhang hvarmed 28 nya kronojägarbetjenster inrättats. Jägmästarnes antal utgör således 20 och kronojägarnes 84. Denna omreglering innefattar emellertid i hufvudsak endast en fastställelse af den provisoriska anordning, som af förhållandena nödvändiggjorts redan några år tidigare.

Inom Norrbotten funnos vid 1900 års slut 27 af Skogsstaten disponerade boställen och lägenheter, hvaraf 1 upplåtet åt jägmästare, 23 åt kronojägare, 2 åt extra bevakare samt 1 utårrenderadt. Under samma år inköptes därjämte en lägenhet, afsedd till boställe för förvaltaren af Jockmocks revir.

Vidkommande särskildt kronoskogarna och hushållningen å dem meddelas på grund af uppgifter, som benäget lemnats af öfverjägare N. Sjöberg, följande.

Undersökning och uppskattning af skogstillgångarna, att läggas till grund för det årliga virkesuttaget, hafva under perioden egt rum i den omfattning, som angifves af följande tablä:

	Kronoparker.	Boställsskogar.
År 1896	120,961.71 har	—
» 1897	168,068 20 »	4,633.30 har
» 1898	101,870.59 »	1,639.41 »
» 1899	33,933.80 »	—
» 1900	28,341.16 »	617.69 har
	Summa 453,175.46 har	6,890.43 har

Under återopande af hvad i senaste femårsberättelse utförligt anförts angående de principer, som tillämpas vid de ordinarie virkesuttagen från kronans skogar i Norrbotten, angående sättet för virkets försäljning samt dess afverkning och utdrifning, meddelas här följande tabell G (sid. 21), utvisande myckenheten af allt det virke utaf olika slag, som under hvar och ett af åren 1896—1900 å auktion eller under hand försålts från kronoskogar och ecklesiastika boställsskogar inom länet.

Det vid auktionerna inför Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande försålde virket från kronoskogarna, omfattande såväl ståndskog som vindfällen, har betingat följande pris:

	Antal sålda träd.	Försäljningssumma, kr.	Medelpris pr träd, kr.
År 1896	518,557	1,075,420.87	2.07
» 1897	578,962	1,391,836.91	2.10
» 1898	713,237	1,287,312.98	1.80
» 1899	518,009	1,163,184.93	2.25
» 1900	508,355	1,439,984.31	2.83
Åren 1896—1900	2,837,120	6,357,740.00	2.21
» 1891—1895	2,395,404	3,444,394.95	1.44

Från ecklesiastika boställsskogar försålde åren 1896—1900 34,999 träd för tillhoppa 70,641 kr. 51 öre, eller ett medelpris per träd af 2 kr. 2 öre.

Extra försäljningar af skadad, vindfällad och torr skog, tjärvirke, äfvensom virke för järnvägens behof, hvilka försäljningar ske genom Kungl. Domänstyrelsen eller ombesörjas af vederbörande revirförvaltare, hafva under perioden egt rum i stor omfattning.

Den förödande stormen 31 oktober—1 november 1897 föranledde särskildt betydande sådan försäljning af vindfälltd och rottyckt virke inom Jockmocks och Gellivare revir. Försäljningssumman för inom länet under hand försäldt virke uppgick år 1898 till omkring 464,000 kr., år 1899 till omkring 700,000 kr. och år 1900 till omkring 420,000 kr.

Här nedan meddelas en tabell, utvisande beloppet af under femårsperioden till statsverket *influtna skogsmedel* från länet samt utgifterna för Norrbottens distrikt från reservationsanslaget till skogsväsendet:

	Influtna skogsmedel.	Utgifter.
År 1896	kr. 1,318,110-06	112,050-29
» 1897	» 1,343,398-09	120,835-06
» 1898	» 2,011,141-23	131,885-28
» 1899	» 1,717,498-88	158,968-88
» 1900	» 1,896,293-01	192,614-05
Summa kr.	8,286,441-30	716,353-56
Medeltal »	1,657,288-26	143,270-71

Förutom ofvan omnämnda strömningsningar hafva äfven andra åtgärder för befrämjande af skogshushållningen inom länet under perioden vidtagits.

Afdikningar å kronomarker ega bland dessa den största betydelsen. Sedan anslaget till afdikningar å kronoparker blifvit höjdt, i syfte att efter hand tillgodogöra för skogsbörd nu värdelös sank mark eller i möjligaste mån förhindra skogsmarks försumning genom mossarnas tillväxt och inkräkning, hafva från och med år 1897 för ändamålet särskilda dikningsföreståndare med underlydande assistenter af Kungl. Domänstyrelsen förordnats. Af dessa dikningstjenstemän hafva rätt omfattande undersöknings- och planläggningsarbeten verkställts. Sammanlagda arealen af för ifrågavarande ändamål undersökta myrmarker har utgjort:

	Hektar.	Beräknad kostnad, kr.
År 1897	261-18	6,030-94
» 1898	5,684-90	85,246-00
» 1899	4,708-98	91,441-82
» 1900	1,412-91	28,713-00
Summa	12,068-27	214,431-76

Dessa beräkningar gälla dock endast afloppsgrafvar och större lag- och afloppsdiken. De högt uppdrifna arbetsprisen hafva emellertid lagt hinder i vägen för de planlagda dikningsarbetenas igångsättande i större omfattning. Kostnaden för de under perioden verkställda torrlägningsarbeten uppgår till 45,984 kr. 92 öre. Härförutom hafva af vederbörande revirförvaltare i samband med hyggesrensningar företagits mindre dikningsarbeten, afsedda för återväxtens befrämjande, för en sammanlagd kostnad af 16,251 kr. 86 öre.

Skogstorp. Efterfrågan på sådana har särskildt under periodens sista år, då de uppdrifna arbetsförtjensterna börjat nedgå, varit ganska liflig, och antalet torpupplåtelser utgjorde samma år 39. Vid 1900 års utgång utgjorde torpupplåtelsernas sammanlagda antal 225. Byggnadsskyldigheten var då kontraktsenligt fullgjord vid 84 torp, hvarför vederbörande skogstorpäre fått uppbära stadgadt statsanslag, 500 kronor hvardera, eller tillhopa 42,000 kronor.

Skogsodling har icke i någon större omfattning under perioden bedrifvits. Dels är detta förnygringssätt inom Norrbotten af underordnad betydelse, enär all afverkning bedrifves genom timmerblädning och den naturliga förnygringen genom själsädd af de kvarstående träden i allmänhet lemnat tillfredsställande resultat, och dels har någon fröinsamling under perioden ej kunnat ega rum i följd af de höga arbetsprisen och den knappa frösättningen såväl hos tallen som hos granen. Å större brandfält äfven-

Tab. G. Från kronoskogar och ecklesiastika boställsskogar i Norrbottens län försäldt virke åren 1896—1900.

År.	Bjälkar och bjälkträd.		Sågtimmer och sågtimmerträd.		Hus- och byggnadstimmerträd.		Sparrar och sparrträd.		Skadade, torra och vindfallda träd.		Ved.	Diverse virke.	Summa.
	St.	Kbm.	St.	Kbm.	St.	Kbm.	St.	Kbm.	St.	Kbm.			
<i>Från kronoskog.</i>													
1896	19,118	19,118	607,854	420,008-80	17,257	6,971-90	1,379	412-35	421,051	211,780-64	14,829-87	17,356-82	690,478-38
1897	25,671	25,671	631,857	423,339-60	17,153	7,357-90	50	12-50	391,389	150,472-39	11,101-53	20,000-98	637,935-90
1898	21,784	21,784	586,989	380,233-29	30,102	13,532-10	6,398	1,919-00	884,644	402,936-49	7,937-39	7,847-48	886,190-05
1899	27,472	27,472	656,684	417,345-14	42,117	16,835-25	9,994	2,996-21	551,135	213,527-51	19,371-65	6,761-74	704,309-50
1900	20,098	20,098	544,534	344,588-68	4,134	2,003-60	3,710	1,119-20	766,093	281,718-59	25,021-31	5,024-83	682,574-21
Summa	114,143	114,143	3,027,918	1,985,515-51	110,763	46,681-05	21,561	6,459-26	3,014,312	1,263,435-62	78,261-75	56,991-85	3,551,488-01
<i>Från ecklesiastika boställsskogar.</i>													
1896	—	—	11,208	7,855-90	101	42-00	—	—	—	—	—	—	7,897-90
1897	7	7	2,769	1,380-95	—	—	—	—	—	—	—	—	1,387-95
1898	75	75	6,633	2,852-25	—	—	—	—	12,328	5,270-80	—	—	8,198-05
1899	223	223	6,078	3,370-60	577	230-60	—	—	1,019	317-30	—	—	4,141-50
1900	129	129	8,891	6,325-00	80	33-00	—	—	4,132	1,040-35	57-42	—	7,584-77
Summa	434	434	35,579	21,784-70	761	305-60	—	—	17,509	6,628-45	57-42	—	29,210-17

som ä marker, som genom försumpning ej äro mottagliga för själsådd, har dock skogsodling egt rum, mest genom rutsådd och efter föregången afdikning och bränning, hvad de försumpade markerna beträffar. De förhoppningar, hvilka bundits vid de kulturförsök, som sedan år 1895, förnämligast inom Piteå revir, gjorts med sibiriska lärkträdet, hafva ej gått i fullbordan, enär det visat sig, att plantorna ärligen toppfrysa.

Om ock elden kan, såsom medel för att göra försumpade marker mottagliga för frösådd, vara till nytta, måste dock detta element, lössläppt, betraktas såsom en af skogens förnämsta fiender. Särskildt är detta fallet i länets glesare befolkade trakter, där en utbruten eld lätt kan taga öfverhanden och vinna spridning öfver vidsträckta arealer. Under den förflytna perioden har dock med undantag af år 1899, då 1,400 har afbrändes i Mellersta Jockmocks revirdel, någon större skadegörelse genom *skogseld* icke förekommit. Detta lyckliga förhållande torde visserligen i främsta rummet få tillskrifvas väderlekens beskaffenhet, hvarigenom marken varit mindre lätt antändlig, men brandrotvästar-nes påpasslighet, hvarigenom många tillbud till skogseld hämmats i tid, får ej heller härvid underskattas.

Stormskador å kronoskogarna hafva däremot i afsevärd omfattning förekommit. Den ojämförligt största förödelsen orsakades genom den ofvan omförmälda orkanlika stormen, som den 31 oktober—1 november 1897 rasade inom länet, öfver allt vräkande omkull massor af skog. Skadornas stora omfattning möjliggjordes däraf, att marken då ännu ej var tillfrusen, hvarigenom trädrötternas jordbetäckning gaf efter för stormens kraft och rötterna antingen helt upprycktes eller så rubbades, att de ej vidare kunde tillföra träden erforderlig näring, hvarigenom dessa utsattes för förtorkning. De öfre lappmarksskogarna, som ännu ej hade berörts af afverkning, voro mest hemsökta, och en försäljning af öfver 1,000,000 stormskadade timmerdugliga träd ensamt från Jockmocks revir torde häraf blifvit en följd.

Däremot hafva icke några *insekthärjningar* af betydelse hemsökt skogarna, måhända till följd af naturskogens större motståndskraft och den rikliga förekomsten af torrskog, vindfällen och afverkningsrester, hvilka erbjuda skadeinsekterna tillräcklig och till äfventyrs mera begärlig näring.

Skada i vida högre grad tillfogas säkerligen våra timmerkogor af parasitvampar och lafvar, hvilka senare i betänklig grad angripa granbestånden.

Skogsåverkansbrotten, som voro mycket allmänna för några årtionden tillbaka, då tillegnandet af skogseffekter lika litet som djurfångst och fiske å annans område, åtminstone då det skedde i mindre skala, ingått i befolkningens medvetande såsom någonting lagstridigt och straffbart, hafva under perioden blifvit alltmera sällsynta, till hvilket förhållande en klarare rättsuppfattning lika mycket som en verksamare kontroll torde hafva bidragit. Kvantiteten af åverkadt och i beslag taget virke, bestående hufvudsakligen af husbehofsskog, har under perioden i medeltal utgjort 780 kbm. årligen, mot 838 kbm. föregående period och 2,646 kbm. åren 1886—1890. Antalet under perioden väckta åtal för förseelser emot skogsförfattningarna har utgjort i medeltal 47 årligen, mot 74 föregående period.

Dispositionen af all *enskilda tillhörig skog* inom Norrbotten är såsom bekant, fränsedt dess användning för husbehof, på ett eller annat sätt underkastad inskränkning eller begränsning. Sålunda lägger kungl. förordningen den 19 mars 1888 — den

s. k. norrbottenslagen, hvilken gäller för de utom lappmarken belägna socknarna — hinder i vägen för skeppning eller försågning till afsalu af allt virke under en viss dimension, såvida ej dess uttagande påkallas af hänsyn till rationell skogsvård eller för odlingsändamål, i hvilken händelse afverkning får ske efter hållen undersökning och meddeladt tillstånd. Efter sådan undersökning hafva utstämplats:

År 1896	344,240 träd å	268 hemmansskogar
» 1897	380,796 » »	215 »
» 1898	316,763 » »	263 »
» 1899	559,348 » »	253 »
» 1900	417,631 » »	350 »
Åren 1896—1900	2,018,778 träd å	1,349 »
» 1891—1895	1,099,919 » »	714 »

Enligt särskilda författningar, hvilka äga tillämpning å enskilda skogar i lappmarkerna och nybygges- samt kronohemmansskogar och ett fåtal skattehemmansskogar i nedre landet, äfvensom de med dem i detta afseende likställda besparingskogarna och privilegierade stockfångstskogarna, får afverkning å dessa skogar för afsalu, äfven af fullmåligt virke, ej äga rum annorledes än efter *utsynning* af vederbörande skogstjensteman. Sådan utsynning har omfattat:

År.	Hemmans- och nybygges- skogar.			Stockfångst- skogar.		Besparingsskogar.		
	Sågtimmerträd.		Ved. Kbm.	Sågtimmerträd.		Sågtimmerträd.		Ved. Kbm.
	Stycken.	Kbm.		Stycken.	Kbm.	Stycken.	Kbm.	
1896 .	1,040,487	574,494	3,762	79,444	43,780	600,288	398,403	6,337
1897 .	963,584	527,892	147	67,958	41,932	236,415	143,888	—
1898 .	1,168,257	621,239	—	4,900	2,816	148,015	82,783	—
1899 .	1,394,228	756,626	78	176,983	92,904	44,554	19,700	387
1900 .	1,159,672	626,513	1,890	34,726	19,099	372,105	214,793	512
Summa	5,726,228	3,106,764	5,877	364,101	200,531	1,401,377	859,567	7,236

För dessa utsynningar har statsverket i utsyningsafgifter under perioden uppburit sammanlagdt 310,535 kronor 59 öre.

I föregående berättelse är redogörelse lemnad för ofvan berörda *besparingskogars* (»allmänningsskogars», »sockenallmänningars») tillkomst — genom utbrytning af en fjärdedel af byar, hemman och nybyggen tilldeladt skogsanslag — angående grunderna för dessas vård och förvaltning samt för förvaltningen och användningen af de medel, som inflyta genom försäljning af skogsalster. Här må endast anmärkas, att tre nya sådana besparingskogor under perioden tillkommit, nämligen för Arjepluogs, Jockmocks och Juckasjärvi socknar. Genom särskilda nådiga bref den 27 juni 1896, den 14 augusti 1896 och den 12 juli 1900 meddelades föreskrifter angående i hufvudsak enahanda grunder för vården och förvaltningen af dessa skogar, som förut faststälts för den tidigare bildade Gellivare sockenallmänning, med den skillnad att blädningstiden, som för Gellivare allmänning faststälts till 40 år, för nu ifrågavarande tre allmänningar utsträckts till 6 tioårsperioder. Så fort sig göra lät, utstämplades och försälldes därpå det virke, som var afsedt att under första tioårsperioden uttagas, nämligen från Arjepluogs allmänning 140,890 träd för 337,868 kronor 90 öre, från Jockmocks allmänning

518,609 träd för 1,248,135 kronor 81 öre samt från Juckasjärvi allmänning 100,975 träd för 283,276 kronor 23 öre. I fråga om förvaltningen och användningen af inflytande försäljningsmedel äro i af Eders Kungl. Maj:t fastställda reglementen enahanda bestämmelser meddelade, som gälla för tidigare bildade allmänningsfonder.

De särskilda under Konungens Befallningshafvandes förvaltning stående *allmänningsfondernas* och de genom afsättning af en del af dessa fonders årliga afkomst bildade *understödsfondernas behållning* utgjorde i kronor:

	Allmänningsfonderna.		Understödsfonderna.	
	År 1895.	År 1900.	År 1895.	År 1900.
Pajala	738,968-39	1,036,472-55	6,678-14	28,763-01
Arvidsjaur	651,701-44	665,814-36	49,337-33	98,970-02
Arjeplog	—	348,453-49	—	1,261-37
Gällivare	—	564,209-09	—	16,081-12
Jockmock	—	1,357,878-03	—	—
Summa kr.	1,390,669-83	3,972,827-52	56,015-47	145,075-52

I likhet med hvad i föregående berättelser varit fallet, lemnas här en, med ledning af vederbörande tullkammarers uppgifter upprättad, *tabell H*, åskådliggörande länets *export och import af*

Tab. H. Ut- och införda skogseffekter åren 1896—1900.

Export.	Spiror och timmer.	Bjälkar och sparrar.	Plankor och bräder.	Tjära.	Snickerigods.	Öfriga trävaror.
	Kubikmeter.			Kilogram.	Kronor.	Kbm.
Till utrikes ort.						
År 1896	13,244	30,620	382,383	905,773	3,200	23,893
» 1897	17,924	25,730	467,129	175,860	—	33,920
» 1898	12,997	24,572	414,981	65,070	—	33,986
» 1899	10,823	36,497	458,749	408,755	—	36,002
» 1900	10,612	38,814	395,771	654,120	—	36,200
Summa	65,600	156,243	2,119,013	2,209,578	3,200	161,001
Till inrikes ort.						
År 1896	57,542	260	6,054	—	—	172
» 1897	77,643	750	3,566	—	—	484
» 1898	56,424	—	9,037	—	—	176
» 1899	64,606	1,897	6,723	—	—	875
» 1900	125,294	1,875	5,146	—	—	1,848
Summa	381,509	4,782	30,526	—	—	3,555
Summa export	447,109	161,025	2,149,539	2,209,578	3,200	167,556
Import.						
Från utrikes ort . .	471,190	1,106	8,188	4,400	—	3,639
Från inrikes » . .	3,200	39	2,925	—	—	—
Summa import	474,390	1,145	11,113	4,400	—	3,639
Öfverskjutande export	—	159,880	2,138,426	2,205,178	3,200	163,917
D:o 1891—1895 . . .	—	266,151	1,602,364	7,099,965	174,248	141,336
D:o 1886—1890 . . .	1,598	274,544	1,403,601	6,048,333	76,355	113,163

skogseffekter under perioden, hvarvid Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande anser sig böra anmärka, att importen så godt som uteslutande utgöres af i Finland inköpt timmer, som bogseras till länets sågverk, att sedermera förädladt utskeppas till utrikes ort.

Af denna redogörelse, äfvensom af hvad ofvan framhallits, framgår, att trävarurörelsen ej blott bibehållit sin plats såsom en af länets förnämsta näringar, utan till och med vunnit större betydelse än någonsin tillföre. Då den sålunda ökade exporten, som, hvad virket från kronans skogar beträffar, till öfvervägande delen utgjorts af öfvermogen och skadad skog, hvars uttagande påkallats af en rationell hushållning, med afseende å de lagbestämmelser, som äro gifna till skydd för de enskilda skogarnas inom Norrbotten fortbestånd, kunnat ega rum utan minskning af själfva skogskapitalet, måste trävaruindustriens uppsving i det stora hela hellsas med tillfredsställelse. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förbiser, härvid ej de olägenheter, som detta uppsving vållar jordbruksnäringen, i det att de armar, som äro erforderliga för och genom utsikten till bättre arbetsförtjänst äfven tillföras trävaruindustrien, dragas ifrån jordbruket. Denna olägenhet motväges dock enligt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes förmenande dels däraf, att jordbrukaren under goda trävarukonjunkturer får mera betaldt för sina produkter, dels genom de tillfällen till biförtjänster, som trävarurörelsen erbjuder befolkningen i länets skogstrakter, där jordbruket ensamt svarligen kan skänka densamma dess uppehälle.

I sin senast afgifna berättelse framhöll Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande olägenheten af att, i den mån skogsrörelsen utvidgades, *jordegendomar* i vissa delar af länet i en omfattning, som kunde medföra fara för den själfegande allmogeklassens bestånd, började *öfvergå i trävaruindustriens ego*. Glädjande är emellertid, att under den nu tilländagångna perioden en dylik öfverflyttning af eganderätten till de enskildes skogar ej egt rum i någon större skala; sålunda utgjorde bolagens och med dem likställdes andel i de enskildes jordinnehaf vid 1900 års slut 26 %, mot 22,4 % vid slutet af föregående period. Skogens jämna värdestegring och den obehagliga erfarenheten af tidigare tanklöst gjorda hemmansförsäljningar hafva gjort hemmansegarne mera betänksamma, och där försäljningar ega rum, torde prisen numera i regel stå i tämligen rätt förhållande till hemmanens värde.

D) Jakt. Om denna näringskälla gäller i det stora hela fortfarande, hvad som i tidigare femårsberättelser blifvit anmärkt. Insikten om betydelsen af och intresset för en rationell jaktvärd synas hafva svårt att tränga sig ned till befolkningens bredare lager, hvilka för öfrigt ännu knappast hunnit frigöra sig från de nedärfda föreställningarna om rätten till jakt och djurfångst såsom ett commune bonum för alla. Att den verksamhet, som under det senaste årtiondet utvecklats af svenska jägarförbundet, jaktvårdsföreningar och skyttegillen, under sådana förhållanden icke kunnat blifva synnerligen fruktbarande, är därför helt naturligt. Helt och hållet utan resultat har denna verksamhet dock ingalunda varit, enär älgstammens snabba tillväxt inom länet väl i främsta rummet får tillskrifvas det skydd, som bereds detta djur genom anställande, på initiativ och delvis på bekostnad af berörda föreningar, af särskild älgpolis under vartiden samt under tiden omedelbart före och efter den tillätta jakttiden. Äfvenså

äro belöningar utfästa för dem, som väcka åtal för olaga jakt eller i öfrigt verka för en rationell jaktvård, äfvensom för dödande af räf.

På enskildes initiativ hafva under periodens sista år söderifrån inköpta raphöns utplanterats i därför lämpliga trakter inom länet. Huruvida detta försök skall slå väl ut, är svårt att afgöra; dock vill det synas, som klimatet ej borde lägga alltför stora hinder i vägen härför.

Hvad villebrådstillgången beträffar, har älgen, trots den ifriga förföljelse, hvarför han å enskildes skogar varit utsatt, under perioden ej aftagit. Från befolkningen höras tvärtom klagomål öfver, att älgen vunnit alltför stor utbredning och att, då mycken skada af detta djur åsamkas böndernas i hässjor och stackar utestående hö, dess fridlysning borde upphöra. Då älgen sålunda af allmogen betraktas såsom ett skadedjur, är det helt naturligt, att jaktvårdsföreningarnas sträfvanden för älgstammens tillväxt vinna föga understöd hos den stora allmänheten. Enligt vederbörande jägmästares beräkningar hafva under perioden 1,043 älgar inom länet blifvit fällda, af hvilka 137 i förbjuden tid.

Haren har i allmänhet haft medelgoda årgångar och synes med odlingen utbreda sig allt längre upp i lappmarkerna.

Årgångarna af tjäder, orre och järpe hafva varit växlande, dock i allmänhet svaga. År 1897 var ett någorlunda godt år, 1899 däremot ett synnerligen dåligt till följe af ogynnsam väderlek under rufnings- och första ungfågeltiden.

Ripan, som är mera hårdig och mindre beroende af väderleken, har lemnat ungefär jämgoda årgångar. Ripfångsten med snaror, som i lappmarken är tillåten, utgör på sina ställen en rätt afsevärd inkomstkälla för befolkningen.

Tillgången på sjöfågel är utan tvifvel i aftagande oaktadt den förlängda fridlysningstiden. En bidragande orsak härtill torde vara, att det lugn, som fågeln fordrar under häckningstiden och tiden närmast därefter, på ett betänkligt sätt störes af flottningarna. Genom uppdämning af vattendragen i och för flottningsändamål, hvarigenom omgifvande stränder sättas under vatten, torde en massa kullar årligen gå förlorade. Att sjöutdikningar och torrlägningsföretag öfver hufvud äfven härtill medverkat, är ej otänkbart.

Af skadliga rofdjur hafva under perioden dödats

	Björnar.	Vargar.	Järfvar.	Räfvar.
År 1896	8	46	102	1,128
» 1897	9	42	87	905
» 1898	10	40	60	723
» 1899	3	16	63	559
» 1900	11	13	53	473
Åren 1896—1900	41	157	365	3,788
» 1891—1895	56	184	354	2,888

Björnen, som på det hela taget gör föga skada, blir alltmera sällsynt och anträffas numera högst sällan annorstädes än i fjälltrakterna. Däremot synes vargen, hvilken jämte järfven utgör lappmarkernas värsta fiende, tilltaga i antal och utbredning. Sommartiden vistas han endast i fjällen och närmaste skogsbygd nedanför, men förekommer vintertiden äfven i nedre landet, dock ej vid kusten, åtföljande lapparnes renhjordar. Lapparnes förföljelser blifva oftast utan verkan, då vargen har för vana att vid förföljelse söka upptrampade stigar och timmervägar, där spåren förloras. Ej heller väga lapparne begagna sig

af förgiftade lockbeten, då detta fångstätt medför fara för deras vallhundar. Under perioden hafva enligt gjorda beräkningar inemot 9,000 renar blifvit vargens eller järfvens byte, hvilket för vederbörande innebär en förlust af närmare 110,000 kronor.

Räfven synes tilltaga i antal och förekommer talrikt, särskildt i kusttrakterna, där han dock ifrigt efterhålles.

E) Fiske. Laxfisket, som af ålder utgjort en af befolkningens mest betydande binäringar, har under de sista årtiondena märkbart aftagit. Under det mången förut på denna näring samlat sig ej obetydlig förmögenhet, hafva flere laxfisker under perioden åsamkat sina egare årlig förlust eller helt och hållet nedlagt. Orsaken till laxfiskets tillbakagång torde vara svår att utreda, och antagligt är, att flere samverkande omständigheter härtill bidragit. Somliga vilja lägga skulden på den ökade timmerflottningen och den lifligare ångbåtstrafken i och vid älfmyningarna. Härpå äro dock icke sjöfiskena långt utanför älfmyningarna berörda; men äfven dessa fisken hafva lemnat betydligt minskad afkastning. Andra hänvisa till den ökade förekomsten af gråsjäl, som bevisligen är en för laxen farlig fiende. Somliga söka anledningen i den nya fångstmetoden, drifgarn och långrefvar m. m., hvilka på senare tider börjat användas i Östersjön, hvarigenom endast ett fåtal laxar undgå de försät, som för dem äro utlagda på deras väg till lekplatserna i de norrländska floderna. Ifrågasättas kan dock, huruvida ej fiskets tillbakagång hufvudsakligen får tillskrifvas det obetänksamma och förödande sätt, hvarpå fisket bedrifvits i de fasta laxfiskeverken (patorna) i älfvarnas nedre lopp, hvarigenom den nuvarande fiskaregenerationen sålunda får lida för fädernas missgärningar. Hvad det regala laxfisket i Torne älf beträffar, har detsamma äfven under nu tilländagångna period varit provisoriskt upplåtet åt allmogen, på sätt i föregående berättelse omförmälts.

Näst laxfisket har strömmingsfisket varit af betydelse. Äfven detta har i hög grad aftagit, och allt färre äro de, som numera därmed sysselsätta sig. Fångsten förslår ej på långt när för länets behof, som fylles från Vesterbotten och Vester-norrländ.

Öfriga fiskarter, som förekomma inom länet, äro sik, harr, löja, gädda, lake, abborre, id, braxen, nejonögon, forell och röding. Äfven gös förekommer sparsamt i vissa insjöar.

F) Bergs- och brukshandtering. *Brukshandteringen*, som under nästföregående femårsperiod fört ett tynande lif, har under den nu tilländagångna perioden så godt som helt och hållet upphört. Sålunda har all masugnsverksamhet varit nedlagd och stångjärnstillverkningen inskränkt till en enda plats, Selets bruk, där under periodens första år 4 ton smältstycken och 3 ton stång- och ämnesjärn tillverkades.

Ej stort bättre hafva förhållandena varit med *järnmanufaktur-tillverkningen*, i det endast Kengis manufakturverk varit i verksamhet under periodens fyra första år, med ett tillverkningsvärde af ej fullt 2,000 kronor årligen.

Däremot har *grufbrytningen* egt rum i alltjämt ökad omfattning, ehuru dock, i saknad af kommunikationer, endast Gellivare järnmalmberg utgjort föremål för verklig grufdrift. Följande tabell angifver denna omfattning:

	Ton.	Värde i kronor.
År 1896	604,357	1,813,071
» 1897	623,110	1,869,330
» 1898	863,810	2,712,823
» 1899	956,162	3,021,517
» 1900	954,020	3,063,380
Summa	4,001,459	12,480,121
Medeltal	800,291.8	2,496,024.2

Af denna malm har, om man frånser det arbete, som vid förädlingsverket å Svartön vid Luleå under åren 1899 och 1900 nedlagts på fränskiljandet af den däri insprängda apatiten för tillverkning af så kallad wiborghsfosfat, intet blifvit förädladt inom länet och endast en obetydlig het inom landet, utan har det mesta skeppats till utlandet, på sätt i följande tablå närmare angifves:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.	Summa ton.
England	91,400	92,280	101,500	123,800	94,875	503,855
Holland	326,010	503,215	507,078	540,392	516,400	2,393,095
Belgien	62,350	43,100	44,400	71,600	98,000	319,450
Tyskland	122,305	158,110	158,300	273,450	335,900	1,048,065
Frankrike	21,550	30,850	10,600	12,100	9,400	84,500
Finland	2,180	750	1,491	1,150	—	5,571
Summa ton	625,795	828,305	823,369	1,022,492	1,054,575	4,354,536
Medeltal ton	—	—	—	—	—	870,907

Enligt uppgift af vederbörande bergmästare har under perioden ett mycket stort antal *mutsedlar* å malmfyndigheter inom länet *utfärdats*, såsom framgår af *tabell I*. Detta inmutningsraseri torde emellertid icke så myckes få tillskrifvas intresset för en verklig grufdrift som fastmera den osunda spekulationslusta, som varit utmärkande för den nu tilländagångna femårsperioden. På grund af bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 19 augusti 1889 hafva däremot jämförelsevis få — ett fyrtiotal — utmål, samtliga för järnmalmfyndigheter, blifvit utlagda.

Antalet vid bergs- och brukshandteringen inom länet under perioden anställde *arbetare* har utgjort:

	Vid järngrufvor.	Vid diverse andra grufvor.	Vid järnverken.	Summa.
År 1896	1,492	10	5	1,507
» 1897	1,655	7	3	1,665
» 1898	1,969	15	3	1,987
» 1899	1,636	—	¹⁾ 108	1,744
» 1900	1,768	3	¹⁾ 108	1,879
Summa	8,520	35	227	8,782
Medeltal	1,704.0	7.0	45.4	1,756.4

En jämförande öfversikt af bergs- och brukshandteringsens ståndpunkt under de fem sista femårsperioderna lemnas i följande tabell:

¹⁾ Däraf 105 vid separeringsverket å Svartön.

	1876—1880.	1881—1885.	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.
Bruten järnmalm . . . ton	291	199	169,788	1,768,615	4,105,855
Tillverkad tacksjärn . . »	13,405	15,911	5,573	—	—
Erhållna gjuteriprodukter kg.	49,718	293,490	118,835	—	—
Tillverkad stång- och ämnesjärn . . »	5,105,038	7,392,394	7,554,061	207,339	3,000
» smältstycken . »	4,837,625	11,024,346	4,885,265	225,716	3,500
» spik . . . . »	165,415	60,779	38,155	37,912	2,650
» snjärn . . . »	1,276,584	4,655,097	1,269,450	—	—
» diverse annan manufaktur . »	299,518	135,210	161,521	22,313	¹⁾ 7,177
Arbetare vid järnverken . ärl.	197	218	121	13	45
» » grufvorna . »	7	12	167	489	1,711

¹⁾ Värde i kronor.

Tab. I. *Utfärdade mutsedlar beträffande Norrbottens län åren 1896—1900.*

	Järnmalm.	Guldmalm.	Bly- och silfvermalm.	Kopparmalm.	Koppar- och järnmalm.	Magnetis eller nickelmalm.	Molybdengläns.	Svafvelkis.	Gräft.	Summa.
<i>Nyupptäckta fyndigheter.</i>										
År 1896	51	—	¹⁾ 2	3	²⁾ 16	1	—	—	—	73
» 1897	³⁾ 358	⁴⁾ 22	⁵⁾ 6	⁶⁾ 77	⁷⁾ 65	—	1	—	17	546
» 1898	507	9	—	⁸⁾ 121	137	⁹⁾ 67	41	—	5	887
» 1899	154	—	13	¹⁰⁾ 46	¹¹⁾ 183	—	—	¹²⁾ 4	4	404
» 1900	404	—	9	¹³⁾ 104	36	—	—	—	3	556
Summa	1,474	31	30	351	437	68	42	4	29	2,466
Medeltal	294.8	6.2	6.0	70.2	87.4	13.6	8.4	0.8	5.8	493.2
<i>Förut inmutade fyndigheter.</i>										
År 1896	24	—	¹⁴⁾ 17	¹⁵⁾ 6	11	2	—	—	2	62
» 1897	127	—	¹⁶⁾ 59	¹⁷⁾ 29	¹⁸⁾ 52	—	—	—	—	267
» 1898	141	—	¹⁹⁾ 29	²⁰⁾ 43	38	²¹⁾ 1	4	²²⁾ 31	19	306
» 1899	134	—	35	²³⁾ 40	293	²⁴⁾ 2	—	1	8	508
» 1900	169	—	²⁵⁾ 44	²⁶⁾ 39	270	²⁷⁾ 20	2	—	13	557
Summa	595	—	184	157	664	25	6	32	37	1,700
Medeltal	119.0	—	36.8	31.4	132.8	5.0	1.2	6.4	7.4	340.0
Summa sam	2,069	31	214	508	1,101	93	48	36	66	4,166
Medeltal	413.8	6.2	42.8	101.6	220.2	18.6	9.6	7.2	13.2	833.2

¹⁾ Å silfver-, bly- och zinkmalm. — ²⁾ Däraf 13 å koppar-, järn-, silfver- och guldmalm. — ³⁾ Däraf 7 å järnmalm och svafvelkis. — ⁴⁾ Däraf 9 å guldmalm, svafvel- och magnetis. — ⁵⁾ Däraf 1 å silfver- och blymalm samt magnetis. — ⁶⁾ Däraf 3 å kopparmalm och svafvelkis, 2 å magnet- och kopparkis samt nickelmalm, 4 å magnet-, koppar-, svafvel- och arsenikkis samt koboltglans, 1 å koboltglans, silfver-, koppar- och nickelmalm, 46 å koppar-, silfver-, zink-, bly och magnetis, 7 å magnetis och kopparkis. — ⁷⁾ Däraf 10 å koppar-, järn- och guldmalm, 11 å koppar-, silfver-, guld- och järnmalm. — ⁸⁾ Däraf 20 å koppar- och nickelmalm, 9 å koppar-, kobolt- och nickelmalm, 4 å kobolt- och kopparmalm. — ⁹⁾ Däraf 66 å koppar-, silfver-, guld-, zink-, bly och magnetis. — ¹⁰⁾ Däraf 5 å kopparmalm och svafvelkis, 7 å koppar-, silfver-, guld-, zink- och blymalm samt svafvelkis, 9 å koppar-, silfver-, guld-, zink-, bly, magnetis och järnmalm, 10 å koppar-, nickel-, silfver- och guldmalm. — ¹¹⁾ Däraf 15 å koppar-, silfver-, guld- och järnmalm. — ¹²⁾ Däraf 2 å järnmalm och svafvelkis. — ¹³⁾ Däraf 1 å koppar-, silfver-, guld-, zink-, bly och magnetis och för 3 därjämte järnmalm, 3 å magnetis och kopparkis, 1 å nickel-, koppar och blyglans, 8 å gräft och kopparmalm. — ¹⁴⁾ Däraf 3 å silfver-, bly- och zinkmalm. — ¹⁵⁾—²⁷⁾ Se nästa sida.

G) **Fabriker och handverk.** Den industriella verksamheten inom länet har ej kunnat undgå att röna intryck af det ekonomiska uppsving, som under perioden inträd. Sålunda har sågverkens antal ökats med ytterligare ett tiotal, de flesta drifna med ångkraft samt afsedda att tillgodose behovet inom länet. En för länet så godt som ny industri har äfven uppstått genom anläggningen af fem tegelbruk, däraf tre uppförda i ganska stor skala. Förbises bör ej heller tillkomsten af ett antal större och mindre bryggerier och läskedrycksfabriker. Ett anmärkningsvärdt förhållande är dock, att länets öfverflödande tillgång på vattenkraft ännu ej tagits i anspråk för förädling af dess malmrikedomar.

Lättheten att i den närbelägna handelsstaden erhålla fabriksvaror till billigt pris har vållat, att spinnrocken och väfstolen samt andra husflitens redskap, hvarmed allmogen tillförne kunde ej blott fylla det egna behovet af kläder och andra nödvändighetsartiklar utan äfven genom tillverkning för afsalu skaffa sig någon biinkomst, nu alltmera kommit ur bruk. Det är dock att hoppas, att de ansträngningar, som med understöd af staten, landsting och hushållningssällskap göras i slöjdskolorna och de här och hvar inom länet anordnade högre slöjddkurserna för att bibringa det uppväxande släktet slöjdundervisning, skola i sinom tid bära frukt och att den såväl i ekonomiskt som i sedligt afseende så betydelsefulla hemslöjden åter skall komma till heders.

4. Kommunikationer och varubyten.

A) **Landtkommunikationer.** Af bifogade tabell 2 framgår, att närmare 280 kilometer nya *allmänna vägar* under perioden tillkommit. Dessa väganläggningar falla till hufvudsaklig del inom de trakter af länet, där kommunikationsväsendet är minst utveckladt och behovet af vägar alltså är störst, nämligen lappmarkssocknarna. Mest betydande af dessa nya vägar äro de, hvilka afse att förbinda Arjepluog med det öfriga vägnätet inom Piteå fögderi, södra delen af Jockmocks socken med dess centralpunkt samt Gellivare stationssamhälle med Juckasjärvi sockens nuvarande hufvudort Vittangi. Sammanlagda längden af allmänna vägar utgjorde vid periodens slut 2,134,626 kilometer, motsvarande 20 meter på hvarje kvadratkilometer af länets hela areal, eller 41 meter på hvarje kvadratkilometer af landet nedanför den så kallade odlingsgränsen. Af dessa siffror framgår, att mycket ännu återstår att göra, innan länets behof af vägar ens närmelsevis blifvit tillgodosedt. Sålunda är en af länets socknar (Enontekis) fortfarande helt och hållet i saknad af bruten väg. Här torde böra anmärkas, att tabellens afd. b) icke exakt angifver kostnaden för under perioden verkställda vägarbeten, enär uppgift ej kunnat erhållas för sådana vägföretag, hvilka vid under perioden verkställda vägdelningar ingått bland de respektive distriktens allmänna vägar och för hvilka statsbidrag tilldelats enskilda intressenter, som med körslor och dagsverken själfva bidragit till anläggningen. Dessa kostnader upptagas därför endast till skillnaden mellan statsbidragen och de i vägförslagen beräknade kostnaderna.

Landstingets offervillighet för utvecklingen af länets vägväsende har, oaktadt dess begränsade tillgångar starkt anlitats för en mängd andra viktiga ändamål, under perioden icke min-

skats, utan ådagalagts genom förnyande af tidigare beviljade anslag till länsvägbyggmästare, till vägundersökningar och till anläggning af sådana vägar, för hvilka statsbidrag ej kunnat påräknas.

Under perioden hafva *vägdelningar* verkställt i Öfver-Luleå och Edefors, i Korpilombolo och Tarendö, i Neder-Kalix samt i Pajala distrikt, afslutade år 1896; i Neder-Torneå och Karl Gustafs samt i Piteå distrikt, afslutade år 1897; samt i Öfver-Torneå och Hietaniemi samt i Jockmocks distrikt, afslutade år 1898.

Skjutsanstalternas antal har under perioden ökats med 10 och utgjorde vid 1900 års slut 102.

Skjutsentreprenadbidrag hafva under perioden utgått med tillhoppa 172,080 kronor, mot 159,668 kronor 62 öre förra perioden. Entreprenad har ävåbragts vid samtliga skjutsanstalter.

Efter fullbordandet af väganläggningen Gellivare—Svappaavaara har ett nytt *färjställe* med af Kungl. Maj:ts fastställd taxa inrättats i Lappeasuando vid Kalix älf. Jämväl torde böra anmärkas, att ångfärja af Luleå stad inrättats för trafiken öfver färjstället vid Bergnäset.

Länets *järnvägsnät* — om detta uttryck ännu får användas vidkommande Norrbotten — har under perioden vunnit en högst betydande utveckling genom besluten om dels stambanans framdragande till Morjärv vid Kalix älf, dels den utsträckning af Luleå—Gellivare järnväg till Kirunavaara och vidare till norska gränsen i anslutning till den bana, som, utmynnande vid Narvik vid Ofotenfjorden, kommer att möta den svenska banan. Om ock denna samma järnväg närmast tillkommit för att bereda möjlighet för tillgodogörandet af järnmalmslagren i Kirunavaara och Luossavaara samt, efter anläggning af bibanor, jämväl andra stora malmfält i länets öfre delar, måste densamma, såsom förmedlande direkt samfärdsel från Bottenhafvet vid Luleå tvärs genom länet till ständigt isfri hamn vid Atlantiska oceanen, anses egnad att mäktigt bidraga till ej blott Norrbottens utan äfven hela öfre Norrlands ekonomiska utveckling.

B) **Sjökommunikationer.** Ett i Luleå stad bildadt rederibolag har under perioden på leden Luleå—Gamla Karleby i Finland insatt en ångbåt, hufvudsakligen afsedd för import af slaktboskap, smör, kött och lifsmedel i allmänhet. Därjämte har undersökning verkställt för upprensning af en för mycket grund-

Forts. af noterna till tab. I å sid. 25. ¹⁶⁾ Däraf 1 å kopparmalm och magnetkis. — ¹⁶⁾ Däraf 17 å blyglans och zinkblende. — ¹⁷⁾ Däraf 5 å svafvel- och kopparkis samt guldmalm, 2 å arsenikkis, koboltglans, silfver- och kopparmalm samt nickelmalm, 1 å koboltglans, silfver-, koppar- och nickelmalm, 15 å blyglans, kopparkis och magnetkis. — ¹⁸⁾ Däraf 3 å koppar-, silfver-, guld- och järnmalm. — ¹⁹⁾ Däraf 2 å silfver-, bly- och zinkmalm. — ²⁰⁾ Däraf 7 å magnet- och kopparkis, 3 å grafit, svafvel-, magnet- och kopparkis, 4 å magnet-, koppar-, svafvel- och arsenikkis samt koboltglans, 2 å arsenikkis, koboltglans, koppar- och nickelmalm, 5 å guld, svafvel- och kopparkis, 15 å koppar- och magnetkis samt zinkblende. — ²¹⁾ Å nickel- och koboltmalm. — ²²⁾ Däraf 25 å guld samt svafvel- och magnetkis, 10 å grafit samt svafvel- och magnetkis. — ²³⁾ Däraf 3 å kopparmalm och svafvelkis, 1 å grafit samt svafvel-, magnet- och kopparkis, 1 å koppar- och nickelmalm, 20 å koppar-, silfver-, nickel- och guldmalm. — ²⁴⁾ Däraf 1 å kopparkis och nickelmalm. — ²⁵⁾ Däraf 15 å silfver-, bly- och zinkmalm. — ²⁶⁾ Däraf 3 å guld- och kopparmalm. — ²⁷⁾ Däraf 10 å koppar-, nickel-, silfver- och guldmalm, 8 å magnetkis och kopparkis.

gående båtar afsedd farled från Brobyn i Öfver-Luleå förbi de folkrika byarna vid den så kallade Persöfjärden till Luleå stad, en förbindelseled som blefve af stort gagn ej blott för de delar af Öfver-Luleå och Neder-Luleå socknar, som af densamma komme att beröras, utan äfven för Luleå stad, hvars behof af landtmannaprodukter den nuvarande tillförseln har svårt att fylla. I öfrigt har, fränsetd tillkomsten af ett par bogserbåtar, jämväl i någon mån användbara såsom isbrytare, hvilka anskaffats af två för ändamålet i Luleå bildade bolag, ej något nämnvärdt under perioden gjorts för utvidgandet och förbättrandet af sjökommunikationerna.

Enligt gjorda anteckningar öppnades och stängdes sjöfarten i Luleå följande tider:

År 1891 . . .	öppnad 27 maj,	stängd 9 november
» 1892 . . .	» 27 »	» 13 »
» 1893 . . .	» 2 juni,	» 6 »
» 1894 . . .	» 4 maj,	» 31 oktober
» 1895 . . .	» 20 »	» 6 november
» 1896 . . .	» 18 »	» 7 »
» 1897 . . .	» 22 »	» 16 »
» 1898 . . .	» 26 »	» 19 »
» 1899 . . .	» 8 juni,	» 15 »
» 1900 . . .	» 22 maj,	» 25 »

Sjöfarten i Luleå var således öppen i medeltal 172 dagar, eller ej fullt sex månader af året.

C) Post- och telegraf- jämte telefoninrättningar. Postanstalterna inom länet utgjordes vid 1900 års slut af 8 postkontor med 2 filialkontor samt 97 poststationer, af hvilka 52 tillkommo under perioden. Medeltalet af hvarje postanstalts område i kvadratkilometer utgjorde vid 1900 års slut 1,008.40, mot 1,997 vid 1895 års utgång. Medeltalet invånare för hvarje postanstalt var 1,284, mot 2,179 vid 1895 års slut. Antalet till postbefordran inom länet aflemnade försändelser utgjorde år 1900, oberäknadt en del i ångbåtarnas brevlådor nedlagda och sålunda befördrade försändelser, 3,162,672, mot 1,286,440 år 1895 och 781,599 år 1890. Medeltalet försändelser på hvar invånare utgjorde 23, mot 11 år 1895 och 7 år 1890.

Inkomster och utgifter åren 1895 och 1900 vid postkontoren i länets städer med underlydande poststationer äfvensom inbetalda prenumerationsavgifter å tidningar och tidskrifter utgjorde:

	Inkomster, kr.		Utgifter, kr.		Prenumerationsavgifter, kr.	
	År 1895.	År 1900.	År 1895.	År 1900.	År 1895.	År 1900.
Luleå . . .	42,190.97	77,406.44	17,701.54	30,136.22	7,196.71	12,590.26
Piteå . . .	19,469.76	34,433.27	8,999.28	17,018.35	5,196.47	8,310.03
Haparanda . .	13,920.66	18,629.37	10,275.42	18,093.90	2,907.98	3,665.97

Telegrafstationerna inom länet hafva under perioden ökat med en, den i Boden. Därjämte hafva flere telefonlinier tillkommit eller beslutats, såsom emellan Arvidsjaur och Byske, Gellivare och Luleå, Gellivare och Malmberget med flere.

D) Sjöfart och handel. Länets handelsflotta har under perioden ökat med två lastångare om tillhoppa 2,516 ton, tillhöriga ett i Luleå stad bildadt rederiaktiebolag och afsedda för utförsel af järnmalm. Fränsetd åtskilliga mindre så kallade jakter, hufvudsakligen afsedda för forsling af ved, finnas numera ej inom länet några segelfartyg och ej heller något skeppsbyggeri.

Länets förnämsta exportartiklar äro liksom förut järnmalm, trävaror och tjära, hvartill under perioden kommit konstgjorda gödningsämnen (wiborghsfosfat), tillverkade af den i en del järnmalm förefintliga fosfor. Utförseln af lax, som tidigare i afsevärd mängd utfördes i såväl färsk som saltad form, har nu i följd af den i hög grad minskade fångsten nedgått till en obetydlighet. Utförseln af så kallade lappmarksvaror, såsom renkött, färskt och rökt, renhudar m. m., eger numera hufvudsakligen rum på järnväg.

Importen utgöres hufvudsakligen af spannmål, företrädesvis malen sådan, fläsk, kaffe, kli, koks och stenkol, kött, maskiner, redskap och verktyg, lysoljor, papp, potatis, salt, smör och väfnader. Införseln till länet af spannmål, omalen och malen till mjöl, hafre dock ej inräknad, under år 1900 utgjorde omkring 27,650,000 kilogram, eller 200 kilogram för hvarje individ. Häri inräknas dock ej de rätt afsevärda kvantiteter, som otvifvelaktigt insmugglas öfver den 50 mil långa landgränsen emot Finland.

Antalet handelsidkare inom länet utgjorde:

	År 1895.	År 1900.
Luleå	34, däraf 9 kvinnor	54, däraf 20 kvinnor
Haparanda . . .	24, » 5 »	17, » 8 »
Piteå	19, » 6 »	14, » 7 »
Landsbygden . .	220, » 28 »	432, » 76 »

Den ökning, dessa siffror utvisa, är ingalunda resultatet af en sund utveckling, utan innebär ett högst betänkligt missförhållande, framkalladt af den hart när oinskränkta kredit, som vederbörande grosshandlare synas bevilja enhvar, som, utan att besitta ens de nödvändigaste förutsättningarna för yrket, anmäler sig vilja öppna butik. En vild konkurrens frestar den sålunda vordne handlanden att genom att i sin tur bevilja den mest utsträckta konsumtionskredit till sig locka kunder och få afsättning på varulagret. Efter en kort tid, i bästa fall ett par år, blir ställningen ohållbar, och därest handelsmannen ej genom ackord lyckas uppskjuta katastrofen, gör han konkurs, drar med sig i fallet sina vänner, hvilka lättsinnigt skrivit på hans växlar och banklån, och sedan — börjar han affären om igen, denna gång såsom »prokurist» för sin hustru eller någon annan anhörig, hvarefter samma historia upprepas. Häri ligger till stor del förklaringen, hvarför antalet kvinnliga handelsidkare å landsbygden under femårsperioden nästan tredubblats. Ojämförligt största antalet af dessa utgöras nämligen af gifta kvinnor, hvilka tjenstgöra såsom »bulvaner» för sina män, sedan dessa »förbrukat» sin egen firma. Det är lätt insedt, att detta system verkar demoraliserande äfven på allmänheten, som genom lättheten att erhålla varor på kredit vänjer sig att lefva öfver sina tillgångar.

Tillstånd, till gårdfarihandel har af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande ytterst sparsamt meddelats, men olaglig sådan handel bedrifves däremot i stor utsträckning och har ett tack-samt fält vid de pågående järnvägsbyggnaderna.

Marknaderna inom länet hafva numera, efter tillkomsten af järnvägar och med de förbättrade kommunikationerna, i allmänhet förlorat allra största delen af sin betydelse för varubytet.

Vidkommande försäljningen af brännvin har under periodens sista år inrättats en utminuterig på landsbygden, nämligen

i Jockmacks kyrkoby, tillkommen i afsikt att utrota det därstädes öfverhandtagande lönkrögeriet. Enligt hvad vederbörande kronofogde meddelat, har detta syftemål i hufvudsaklig mån vunnits, om ock brännvinskonsumtionen icke därigenom nämnvärdt aftagit.

5. Kameralförhållanden.

Summan af jordeboksmantalet utgjorde vid 1895 års slut 993'55657. Vid 1900 års slut utgjorde den 1101'31641 enligt tabell 3. Ökningen har, såsom under föregående period, berott därpå, att hemman och nybyggen ingått i hel eller half skattskyldighet. I mantalssumman äro icke inräknade de nybyggen, för hvilka vid periodens slut skattskyldighet icke inträdt.

Nedanstående tabell K, som upptager uppskattningen af fastighet och inkomst i hela länet, visar, att uppskattade värdet af fast egendom, hvarför bevillning erlägges, vid periodens slut utgjorde 75,018,200 kronor. Vid föregående periods slut var värdet 50,391,810 kronor. Ökningen utgjorde vid denna periods slut således 24,626,390 kronor. Ökningen vid näst föregående periods slut var 6,715,610 kronor. Den uppskattade inkomsten af kapital och arbete inom länet utgjorde vid 1900 års slut 17,154,448 kronor; vid 1895 års slut var denna inkomst 8,506,484 kronor, hvadan den taxerade inkomsten under sista perioden ökats med 8,647,964 kronor.

Egendom af fideikommissnatur finnes ej i länet.

Tabell 5 upptager egendom, tillhörande inhemska aktiebolag år 1900. Dessa egendomar utgjorde vid nämnda års slut 245'28263 mantal förutom 89 utjordar och dylik i mantal ej satt jord samt 228 verk och inrättningar. Taxeringsvärdet därå var vid samma års utgång 14,968,100 kronor. Vid 1895 års utgång utgjorde samma värde 7,065,100 kronor, hvadan det under perioden ökats med 7,903,000 kronor; ökningen af mantalet har utgjort 61'4073.

Tabell 6 redogör för egendom, tillhörande främmande makters undersåtar, och inhämtas däraf, att dem tillhörande mantals-satt jord under perioden ökats från $13/32$ mantal till $2^{11}/16128$ mantal. Taxeringsvärdet å ifrågavarande egendom utgjorde vid periodens slut 200,300 kronor, mot 132,300 vid föregående periods slut, och har således ökats med 68,000 kronor.

Under perioden hafva i sammanhang med afvittringen uti Juckasjärvi socken upplåtits 34 nybyggen och vid dispositionen af öfverloppsmarken i Arvidsjauri socken 101 nybyggen.

Öfver kronohemman och nybyggen samt delar däraf, som omförs eller lösts till skattenatur, lemnas uppgifter i tabell L (sid. 29).

Af nämnda hemman och nybyggen hafva 24 öfvergått till skattenatur med full dispositionsrätt till skogen för egarne; de återstående äro antingen belägna i lappmarken, där dispositionen till skogen enligt lag är inskränkt, eller hafva i anseende till försummelser i afseende å åboskyldigheternas fullgörande öfvergått till skatte med för egarne inskränkt rätt att disponera skogen.

I följd af vid ekonomiska besiktningar befunna försummelser i fråga om byggnad och häfd hafva 29 åbor tilldelats varningar att sina åboskyldigheter fullgöra.

För de jordafsöndringar, å hvilka under perioden afgäld af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande faststälts, redogöres i följande öfversikt:

	Antal.	Egovidd i hektar.
År 1896	92	334'3025
» 1897	162	1,040'6897
» 1898	274	369'9415
» 1899	380	501'6916
» 1900	303	392'1308
Summa	1,211	2,638'7561

Antalet jordafsöndringar var under föregående period 505, eller 706 färre, och den afsöndrade vidden 1,505'9037 hektar, således 1,132'8524 hektar mindre än under denna period.

Uppbörden i ränteriet af landstingsmedel uppgick år 1896 till 55,313'27 kr., år 1897 till 59,330'36 kr., år 1898 till 84,677'55 kr., år 1899 till 64,909'89 kr. och år 1900 till 60,602'69 kr.

Landstingsskatten utdebiterades under nämnda tid med följande belopp på hvarje bevillningskrona:

	Jordbruksfastighet, öre.	Annan fastighet, öre.	Inkomst, öre.
År 1896	94—106	57—69	48—54
» 1897	87—98	55—66	46—52
» 1898	113—146	81—110	61—86
» 1899	77—89	47—59	39—45
» 1900	66—84	33—51	27—38

Tab. K.

Taxering af fast egendom och af inkomst i Norrbottens län åren 1896—1900.

År.	Uppskattadt värde å fast egendom, för hvilken bevillning erlägges.			Uppskattadt värde å fast egendom, för hvilken bevillning ej erlägges.			U p p s k a t t a d i n k o m s t.				
	Jordbruksfastighet. Kronor.	Annau fastighet. Kronor.	Summa. Kronor.	Tillhörig staten. Kronor.	Tillhörig kommuner, m. fl. Kronor.	Summa. Kronor.	Af kapital. Kronor.	Af allmän tjänst eller pension. Kronor.	Af enskild tjänst eller pension. Kronor.	Af rörelse eller yrke eller eljest. Kronor.	Summa. Kronor.
1896 . .	42,030,000	13,494,800	55,524,800	23,667,100	2,909,775	26,576,875	275,065	1,782,555	1,467,310	5,365,158	8,890,088
1897 . .	42,134,450	14,382,300	56,516,750	23,758,145	2,969,475	26,727,620	275,910	1,886,324	1,838,572	6,008,779	10,009,585
1898 . .	48,203,300	18,971,650	67,174,950	26,830,100	3,330,300	30,160,400	421,864	2,059,226	2,192,763	7,926,991	12,000,844
1899 . .	48,191,200	22,287,000	70,478,200	27,020,445	3,457,800	30,478,245	426,236	2,330,737	2,401,174	9,690,268	14,848,415
1900 . .	48,037,800	26,980,400	75,018,200	27,058,700	3,583,400	30,642,100	415,740	2,613,910	2,580,560	11,544,238	17,154,448

sig upplåten. Lärokursen därstädes har under perioden så till vida utvidgats, att afgangsexamen numera, sedan år 1899, aflägges endast från andra årsklassen. Antalet lärare och lärarinnor, som utgått från seminariet, har utgjort:

År 1896 från första årsklassen	1 lärare, 6 lärarinnor.
» » » andra »	7 » 28 »
» 1897 » första »	— » 1 »
» » » andra »	1 » 16 »
» 1898 » första »	— » 3 »
» » » andra »	4 » 13 »
» 1899 » » »	4 » 6 »
» 1900 » » »	1 » 21 »
Summa 18 lärare, 94 lärarinnor.	

Landstingets anslag till stipendier och resebidrag åt eleverna har under perioden höjts från 1,500 till 2,500 kronor årligen,

hvaremot förut beviljadt anslag till årliga repetitionskurser från och med år 1899 indragits.

Vidkommande det af staten i *Haparanda* inrättade seminariet, afsedt att fylla de finsktalande församlingarnas behof af småskollärare och -lärarinnor har genom nådigt bref den 17 november 1899 kunskap i finska språket uteslutits från inträdesfordringarna, hvilka enligt samma nådiga bref numera utgöras af bland annat färdighet att väl läsa innantill jämte förmåga att redogöra för innehållet af det lästa. Under perioden hafva 37 elever undergått afgangsexamen. Af dessa hafva 4 fortsatt sina studier vid seminariet i *Hernösand*, 2 anställts såsom lärarinnor vid lappska barnhemmet i *Lannavaara* och de öfriga vid mindre folkskolor eller såsom folkskolelärare och -lärarinnor. Elevernas antal under höstterminerna af periodens särskilda år har utgjort:

År 1896	5 manliga, 22 kvinnliga.
» 1897	3 » 19 »
» 1898	4 » 22 »
» 1899	7 » 25 »
» 1900	4 » 32 »

Tab. M. Antal skolor i Norrbottens län vid 1900 års slut.

Församling.	Antal folkskolor.			Antal mindre folkskolor och småskolor. ¹⁾			Högsta antal rotar för flyttande.		Antal skolhus.
	Fasta.	Flyttande.	Summa.	Fasta.	Flyttande.	Summa.	Folk-skolor.	Andra skolor.	
Piteå stadsförsamling . . .	1	—	1	2	—	2	—	—	3
Piteå landsförsamling . . .	7	—	7	38	10	48	—	3	35
Elfsby	1	—	1	3	9	12	—	3	4
Luleå stadsförsamling . . .	2	—	2	4	—	4	—	—	2
Neder-Luleå	6	—	6	23	12	35	—	3	32
Öfver-Luleå	4	1	5	11	14	25	2	3	16
Edefors	3	—	3	—	6	6	—	3	1
Råneå	5	1	6	6	10	16	2	3	14
Neder-Kalix	4	—	4	28	16	44	—	3	23
Öfver-Kalix	2	—	2	4	9	13	—	3	8
Haparanda	1	—	1	3	—	3	—	—	1
Neder-Torneå	²⁾ 4	—	4	4	2	6	—	3	3
Karl Gustaf	²⁾ 4	—	4	1	2	3	—	2	4
Hietaniemi	³⁾ 3	—	3	4	2	6	—	2	1
Öfver-Torneå	⁴⁾ 6	—	6	3	3	6	—	3	5
Korpilombolo	⁵⁾ 4	—	4	—	4	4	—	4	3
Tärendö	1	—	1	2	2	4	—	2	2
Pajala	⁵⁾ 4	—	4	5	6	11	—	5	4
Arjeplog	⁶⁾ 1	1	2	1	⁷⁾ 12	13	3	3	2
Arvidsjaur	4	—	4	2	12	14	—	3	5
Jockmock med Qvickjock . .	1	⁶⁾ 2	3	2	14	16	2	3	1
Gellivare	⁵⁾ 7	⁸⁾ 6	13	3	13	16	2	5	22
Juckasjärvi	⁹⁾ 3	—	3	1	¹⁰⁾ 7	8	—	3	6
Enontekis	1	—	1	1	¹¹⁾ 3	4	—	4	3
Hela länet	79	11	90	151	168	319	3	5	200

¹⁾ Endast ett högst ringa antal af de i denna kolumn upptagna skolor äro egentliga småskolor. Det vida öfvervägande antalet utgöres af s. k. mindre folkskolor, de flesta förbundna med småskolor och delvis föga höjande sig utöfver de sistnämnda. — ²⁾ Där af 3 statsskolor. — ³⁾ Där af 2 statens. — ⁴⁾ Där af 4 statens. — ⁵⁾ Där af 1 statens. — ⁶⁾ Statens lappfolkskola. — ⁷⁾ Där af 5 statens kateketskolor. — ⁸⁾ Statens. — ⁹⁾ Där af 1 i *Lannavaara*, som underhålles af enskild förening. — ¹⁰⁾ Där af 2 kateketskolor. — ¹¹⁾ Där af 2 af lappmarks ecklesiastikverk bekostade.

Seminariets föreståndare beviljades af 1898 års riksdag rätt till pension å allmänna indragningsstaten enligt samma grunder, som äro gällande för adjunkters vid folkskolelärareseminarierna pensionering. Öfriga två lärare vid seminariet har medgifvits delaktighet i folkskolelärares pensionsinrättning.

Vid statens seminarium vid *Mattisudden* i *Jockmock* för utbildande af lärare och lärarinnor i lappska småskolor, där lärokursen från och med höstterminen 1900 varit treårig, hafva under perioden undervisats 119 elever, hvaraf 51 från *Vesterbotten* och 1 från *Jemtland*. Under perioden hafva 48 elever aflagt godkänd afgangsexamen. Väckt fråga om seminariets flyttning till *Murjeks järnvägsstation* samt uppförande därstädes af byggnad för seminariet och bostäder åt eleverna har icke inom periodens utgång vunnit sin lösning.

Vidkommande organisationen af de *allmänna läroverken* i länets tre städer är det att anmärka, att sedan 1898 års riksdag beviljat medel för utsträckning af undervisningen å reallinien vid högre läroverket i *Luleå*, detta läroverk blifvit fullständigt å såväl humanistiska som reallinien. Läroverkshuset i *Luleå*, byggt i början af 1860-talet, har på senare tider alltmera visat sig otillräckligt för det ökade antalet lärjungar, och hafva därför under perioden förberedande åtgärder vidtagits för uppförande af ett nytt hus eller tillbyggnad af det gamla.

Elementarläroverket för flickor i *Luleå*, som för sin verksamhet åtnjuter statsanslag, har under perioden inflyttat i ett för ändamålet, till väsentlig del med af *Luleå stad* anslagna medel, uppfördt hus. Äfven i *Haparanda* och *Piteå* finnas läroverk för flickor, af hvilka det sistnämnda åtnjuter understöd af statsmedel.

I *Luleå* finnes därjämte en *lägre teknisk yrkesskola*, understödd med statsmedel.

Föreläsningkurser för arbetsklassen hafva under perioden med understöd af statsanslag varit anordnade i *Luleå* och *Malmberget*.

Under perioden hafva två *folkhögskolor* inom länet börjat sin verksamhet, den ena i *Boden* under periodens första, den andra i *Matarengi* under periodens sista år.

Den förra, omfattande äfven en landtmannaafdelning, har under perioden haft inalles 230 elever, hvaraf 114 från Norrbottens län. Den senare, afsedd för Tornedalen, har en särskild uppgift, utom folkhögskolornas vanliga, nämligen att utbreda och befästa svensk odling och språkkunskap i gränsbygden. Båda hafva för sin verksamhet åtnjutit bidrag af Landstinget, den förra äfven af statsmedel.

Sjuk- och hälsovård. Den förbättring i sjukvården å länets landsbygd, som under föregående period påbörjades genom inrättande af extra *provinsiälläkaretjänster*, har under de sista fem åren fortgått, hvarvid Landstinget liksom förut visat stor offervillighet. Sålunda inrättades år 1896 ett nytt extra provinsialläkaredistrikt, omfattande Elfsby kommun, och år 1898 ett annat, omfattande Edefors socken, med station för läkarne i Elfsby och Harads. Fråga väcktes vid 1900 års landsting om anslag till en extra provinsialläkare i Arjeplog, hvilken kommun till följd af det stora afståndet till Arvidsjaur är i stort behof af förbättrad läkarevård; frågan uppsköts emellertid till påföljande landsting, som för ändamålet beviljade bidrag och afslöt framställning till Kungl. Maj:t om det ifrågasatta extra provinsialläkaredistriktets inrättande.

År 1900 förordnade Kungl. Maj:t, sedan årets riksdag beviljat anslag till en ny provinsialläkaretjänst i Norrbotten, att Jukkasjärvi och Enontekis socknar skulle från 1901 års början skiljas från Pajala distrikt och bilda ett eget, med läkarestation i Vittangi. Härigenom har ett af länets största provinsialläkaredistrikt, som omfattar ej mindre än 26,000 kvadratkilometer, erhållit en välbehöflig delning. I samband härmed förordnade Kungl. Maj:t, att provinsialläkaren därstädes skulle tre gånger årligen på statens bekostnad göra resor till Karesuando kyrkoby i Enontekis socken för att tillgodose sjukvården därstädes.

I den allmänna hälsovårdens intresse vore det utan tvifvel af betydelse, att flere provinsialläkaredistrikt bildades i Norrbotten. Till sådana borde ombildas Öfver-Torneå, Gellivare, Jockmocks och Arvidsjaur extra provinsialläkaredistrikt. En af staten afönod provinsialläkare skulle här utan tvifvel kunna lättare genomdrifva behöfliga anordningar för förbättringar af den allmänna hälsovården än den af läkarebestyrelsen på platsen och socknarnas mer eller mindre tillfälliga anslag beroende extra provinsialläkaren. Kostnaderna för staten skulle ej heller blifva så afskräckande stora, då afsevärda statsbidrag redan lemnas till hvartdera af dessa extra distrikt.

Läkarnes antal i länet var vid 1895 års slut 24; vid slutet af år 1900 hade det stigit till 30.

Under femårsperioden har sjukvården inom länet tagit ett godt steg framåt, genom att 1899 års landsting beviljade 200,000 kronor till byggande af ett nytt *lasarett* i Luleå med 64 sängar. Det gamla lasarettet var ej byggt för sitt ändamål och motsvarade icke de moderna krafven på ett sjukhus samt befanns snart vara alldeles för litet, då folkmängden i Luleå stad och dess omnejd hastigt ökades och kommunikationerna förbättrades. Gellivare kommun har under år 1899 byggt en ny, fullt modern sjukstuga med utredning för 15 patienter. Samma år byggdes af Jockmocks kommun en mindre sjukstuga för 8 patienter.

Vid 1895 års slut funnos inom länet 8 *apotek* och 3 *medikamentsförråd*. Af de sistnämnda har Öfver-Torneå förändrats till själfständigt apotek, hvarjämte ett nytt sådant tillkommit i Elfsby. Ett apotek i Jockmock torde vara af behovet påkal-

ladt. Äfven på några andra ställen, där läkare äro anställda, nämligen i Harads, Vittangi, Luossavaara och MalMBERGET, torde behovet af apotek eller medikamentsförråd snart göra sig gällande.

Ett nytt välbehöfligt uppslag inom allmänna sjukvården gjordes år 1900, genom att Landstinget tillsatte en kommitté för att uppgöra förslag till utbildande och anställande, med anslag af Landstinget, af skolade *sjuksköterskor* inom länet.

Hvad angår de svårare *epidemiska sjukdomarna*, hafva af tarmtyfus förekommit endast 194 fall, mot 445 under föregående period, af rödsot 46 fall (mot 4 1891—95). Af barnsängsfeber hafva förekommit ett fåtal (29) spridda fall. Den stora scharlakansfeber-epidemi, som grasserade år 1895, särskildt i Neder-Kalix distrikt, fortsatte följande året, hvarest sjukdomen först år 1900 fick sin största spridning. Inalles hafva förekommit 755 fall, mot 1,015 under föregående period, däraf de flesta i Gellivare, Neder-Kalix, Arvidsjaur och Piteå distrikt. Af difteri förekommo 1,508 fall, mot 1,016 under åren 1891—95. Stor spridning fick sjukdomen år 1900 med ej mindre än 747 fall, eller mer än dubbelt mot något af de föregående nio åren. Detta år fick difterien den största utbredningen inom Gellivare och Öfver-Luleå distrikt. Influensa förekom under alla fem åren, men synes ej hafva varit synnerligen svårartad.

Här meddelas en öfversikt öfver de sex viktigaste akuta infektionsjukdomarnas utbredning under de sista 10 åren.

	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.
Smittkoppor	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarmtyfus	149	45	73	128	50	61	31	27	34	38
Rödsot	1	1	2	—	—	8	2	—	5	31
Barnsängsfeber	3	7	10	14	4	4	8	4	8	5
Scharlakansfeber	3	—	13	83	916	221	18	17	83	416
Difteri (och croup)	99	111	220	271	315	184	161	216	196	751

Lungsot härjar allmänt både på landsbygden och i städerna. I de sistnämnda förorsakade den under femårsperioden 184 dödsfall, motsvarande en lungsotsdödlighet af 3° pro mille, mot 3° under de 20 åren 1875—94. Att dödligheten i lungsot sålunda något aftagit, är tydligt. Det torde dock vara förhastadt att häraf draga den slutsatsen, att detsamma är förhållandet med lungsotsfrekvensen, enär det är antagligt, att fall af lungsot numera oftare än förut botas, sedan allmänheten bereds tillfälle att söka läkare och erhålla lämplig vård under ett tidigare stadium af sjukdomen. Såsom orsaker till lungsotens stora utbredning framhölls redan i föregående berättelse, dels att försiktighet ej iakttagas med de sjukas upphostningar, dels att vintertid befolkningen tränger sig tillsammans i ett rum och därtill att såsom sofplatser användas så kallade lucksängar, hvilka icke tillåta någon afsevärd luftväxling. En bland de kraftigare åtgärderna till att minska lungsotens spridning på länets landsbygd skulle otvifvelaktigt bestå i att bränna alla lucksängar. Under senare åren synes dock folket hafva fått ögonen öppna för faran af lungsotssmitta.

Norrbottens läns *städer* hafva i afseende på den allmänna hälsovården icke hållit jämna steg med den hastiga utvecklingen under sista årtiondet i rikets öfriga städer. Särskildt gäller

detta anskaffande af godt vatten och bortförande af affalls- och slaskvattnet, hvilket sistnämnda till följd af den stränga och ihållande vinterkölden ej kan ske på annat sätt än genom ett ordnad kloaksystem jämte vattenledning. Äfven gatuhållningen genom rännstenar samt gatornas makadamisering lemna åtskilligt öfrigt att önska.

Epidemisjukvården inom städerna är numera ganska väl tillgodosedd, särskildt är detta fallet i Luleå, där ett fullt tidsenligt epidemisjukhus för 20 sängar färdigbyggdes år 1898. På landsbygden är i detta hänseende sämre ställt, och gör sig denna brist företrädesvis gällande i samhällen med en större, tätt sammanträngd befolkning, såsom vid Malmberget, Gellivare kyrkoby och Boden. Epidemisjukstugan i Gellivare har sista tiden varit oanvändbar, och i Boden saknas en sådan alldeles. För epidemiernas bekämpande äro sjuksköterskor af behovet påkallade, och har, såsom ofvan nämnts, fråga därom redan väckts.

Bland andra sanitära missförhållanden på landsbygden må särskildt framhållas, att brunnarna alltför ofta läggas invid gödselstaden och ladugården, under hvilken sistnämnda vanligen finnes en kolossal s. k. allår, som upptager den flytande orenligheten. Det är naturligt, att brunnsvattnet härigenom måste i hög grad förorenas, då allårarnas väggar sällan eller aldrig torde vara täta; brunnsvattnet har därför ofta en punschgul färg och skämd lukt.

Den viktigaste födan på landsbygden utgöres flerstädes af rågröd och ojäst kornbröd — så kalladt »tunnbröd» — sur mjölk, salt eller sursaltad fisk och potatis samt först och sist kaffe, som förtäres i oerhörda mängder och torde ej oväsentligt bidra till, att magkatarrerna äro så vanliga. Äfven det myckna snustuggandet, hvilket dock ej förekommer bland länets finska och lappska befolkning, är ej utan skuld härutinnan.

Bostäderna äro flerstädes illa uppförda, kalla och dragiga, ofta icke brädfodrade utvändigt. Innanfönster användas mera

sällan, utan spikas vanligen ytterfönster på utifrån och få sitta kvar hela året om, hvarigenom en kraftig ventilation omöjliggöres. Detta är ofta förhållandet i skolorna, där en sådan anordning är alldeles förkastlig. Minst ett fönster borde kunna öppnas på den mot dörren motsatta väggen, och borde rummen på detta sätt luftas vid hvarje kortare rast. I skolorna är det i allmänhet ej sörjdt för ventilationen på annat sätt, än genom att en eller annan ventil upptagits genom väggen i närheten af taket. Dessa ventiler åstadkomma under den starka kölden vintertid ett starkt drag och äro därför i ett strängt klimat i hög grad olämpliga.

Rörande bad och renlighet i öfrigt gäller, hvad i föregående berättelse har framhållits.

Hälsovårdsstadgan för rikets städer tillämpas på grund af nådigt bref den 11 mars 1898 inom Bodens stationssamhälle. För Gellivare kyrkoby och »stadsområdet» vid Malmberget hafva af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande år 1899 fastställts vissa bestämmelser i hygieniskt hänseende.

Kreditanstalter. Förutom af Riksbankens afdelningskontor i Luleå har bankrörelse inom länet drifvits af Norrbottens enskilda bank med hufvudkontor i Luleå samt afdelningskontor i Piteå och Haparanda, Neder-Kalix, Boden och Malmberget; Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland, som utgör en ombildning af Vesterbottens enskilda bank, med kontor i länets tre städer äfvensom i Gellivare; Aktiebolaget Luleå folkbank, tillkommet under perioden; Råneå folkbank samt Norrlands hypoteksförening.

Sparbankerna i länet hafva under perioden ökats med två, en i Elfsbyn och en i Jockmock, och deras sammanlagda antal utgjorde vid periodens slut tolf. I tabell N lemnas en redogörelse för sparbankernas ställning den 31 december 1900.

Försäkringsinrättningar med uteslutande Norrbottens län eller särskilda delar däraf såsom verksamhetsområde hafva i

Tab. N.

Sparbankerna i Norrbottens län år 1900.

Sparbank.	Antal delegare.			Delegarnes fond.				Sparbankens fond.		
	Under året tillkomne.	Under året afgångne.	Vid årets slut kvarstående.	Insatta belopp. Kronor.	Godtgjorda räntor. Kronor.	Uttagna belopp. Kronor.	Behållning vid årets slut. Kronor.	Inkomster. Kronor.	Förvaltningskostnader m. m. Kronor.	Behållning vid årets slut. Kronor.
Piteå	443	314	4,407	295,981.47	72,398.22	298,555.00	1,680,505.87	19,043.78	12,347.81	150,380.37
Arvidsjaur	101	12	497	38,506.56	4,889.29	28,712.73	103,796.93	1,661.31	440.70	3,724.55
Luleå	306	267	3,284	141,634.15	43,669.32	172,903.96	1,007,061.01	17,133.86	5,428.25	118,011.84
Boden	58	53	425	28,322.82	8,331.44	34,985.84	178,582.80	2,169.48	2,234.85	4,321.63
Neder-Kalix	206	64	1,327	128,274.20	29,070.07	64,397.65	653,831.23	7,453.49	3,558.60	40,394.38
Råneå	60	13	365	29,350.50	7,730.75	12,281.66	170,430.77	1,923.28	1,154.47	4,986.83
Gellivare	6	4	115	1,896.62	1,193.86	5,161.36	27,223.93	659.17	323.21	2,465.03
Haparanda	62	59	772	34,222.39	14,072.92	38,025.54	300,320.88	5,126.44	1,980.81	44,243.63
Öfver-Torneå	59	48	532	40,828.68	12,415.85	38,433.64	292,175.85	4,156.80	1,862.91	24,113.78
Pajala	36	15	266	13,800.28	4,733.05	10,650.75	107,612.96	1,192.02	399.08	4,781.96
Elfsby	130	46	517	69,242.53	5,191.46	47,619.92	138,171.09	1,628.29	356.27	5,240.31
Jockmock	145	3	142	52,587.00	1,143.64	5,093.06	48,637.58	826.67	604.05	4,672.62
Summa år 1900	1,612	898	12,649	874,647.20	204,839.87	756,821.11	4,708,350.85	62,974.59	30,691.01	407,336.93
» » 1895	1,001	711	8,702	607,718.02	119,579.78	506,347.84	2,984,877.18	37,158.85	22,562.33	266,330.47

likhet med föregående period utgjorts af Norrbottens läns brandstodsbolag och Piteå tingslags brandstodsbolag äfvensom Norrbottens läns kreatursförsäkringsbolag.

Antalet *sjukkassor*, som under perioden af statsmedel åtnjutit förvaltningsbidrag, har utgjort 6, mot 3 föregående period.

I fråga om *kommunernas fattigvård* tillåter sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande hänvisa till hvad Statistiska Centralbyråns publikationer härutinnan innehålla. Här må endast anmärkas, att en fattiggård under perioden blifvit uppförd i Öfver-Luleå; att af statsmedel såsom understöd åt fattiga bland lappallmogen lemnats under hvarje af periodens fem år i medeltal 3,820 kronor, hvarförutom ersättning jämlikt 29, 30 och 31 §§ fattigvårdsförordningen till fattigvårdssamhällen inom länet utgått med i medeltal omkring 950 kr. årligen.

Hvad *länets städer* angår, må följande anses förtjent att här anmärkas. Luleå stads folkmängd har under perioden ökat från 6,822 till 9,484, eller med mer än 39 %. Denna tillväxt i invånareantalet har gifvit anledning till en liflig byggnadsverksamhet, hvilken i sin tur framkallat i stor skala drifna osunda tomtspekulationer, ej minst riktade på den för staden i och för

genomförandet af dess regleringsplan erforderliga mark. Tomtprisen bragtes härigenom till en förut icke anad höjd, hvilken omständighet, i förening med bankernas ränteförhöjningar, mot periodens slut verkade förlamande på byggnadsverksamheten. Äfven affärsverksamheten, som vid periodens början var ytterst liflig, visade snart osunda tendenser, och många tecken började snart häntyda på det häftiga bakslag, som efter periodens utgång inträffade. Bland industriella anläggningar, som under perioden kommit till stånd, märkas en snickerifabrik, omfattande, i förening med en ångvättinrättning, såg och hyfleri samt byggnads-snickeri, en mekanisk verkstad med upphalningsslip, af hvilka dock den förra uppbrunnit, samt två bryggerier med mälterier. Stadsfullmäktiges beslut om byggande af hamnspår för förenande af stadens södra kaj med järnvägsstationen faller äfven inom perioden. Länets båda öfriga städer förete icke någon vidare utveckling. Piteå stad har till och med gått något tillbaka i folkmängd. Beträffande Haparanda må nämnas, att staden låtit uppföra ett efter förhållandena ansenligt och prydligt stadshus samt vidtagit åtgärder för utvidgning af stadsplanen och erhållande af egen jurisdiktion.

Landskansliet och Landskontoret i Luleå den 31 december 1901.

KARL J. BERGSTRÖM.

Ragnar Åhlander.

A. Pipon.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I NORRBOTTENS LÄN ÅREN 1896—1900.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
		Kyrkoskrifna folkmängden (enligt prästerskapets uppgifter den 31 december).			Mantalskrifna folkmängden (enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år).											
					Hela mantalskrifna folkmängden.			Däraf fria från mantalspenningar.								
											Värfvadt manskap.			Af särskilda orsaker befriade.		Underåriga.
		Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	
Landsbygden	år 1896	54,709	52,404	107,113	54,425	51,873	106,298	—	6,043	6,245	23,672	22,614	29,715	28,859	58,574	
	1897	56,010	53,562	109,572	55,428	53,167	108,595	—	5,628	6,194	24,199	23,305	29,827	29,499	59,326	
	1898	57,875	55,187	113,062	57,050	54,553	111,603	—	5,505	6,044	24,769	23,843	30,274	29,887	60,161	
	1899	59,832	56,797	116,629	59,085	56,336	115,421	—	5,917	6,049	25,546	24,690	31,463	30,739	62,202	
	1900	62,232	58,830	121,062	61,153	58,024	119,177	—	4,994	5,569	26,405	25,344	31,399	30,913	62,312	
Luleå stad	år 1896	3,489	3,614	7,103	3,484	3,599	7,083	—	63	108	1,483	1,388	1,546	1,496	3,042	
	1897	3,741	3,867	7,608	3,744	3,861	7,605	—	67	109	1,561	1,502	1,628	1,611	3,239	
	1898	4,131	4,189	8,320	4,143	4,221	8,364	—	72	115	1,711	1,609	1,783	1,724	3,507	
	1899	4,476	4,545	9,021	4,480	4,537	9,017	—	80	107	1,826	1,717	1,906	1,824	3,730	
	1900	4,704	4,780	9,484	4,700	4,778	9,478	—	112	129	1,893	1,828	2,005	1,957	3,962	
Piteå stad	år 1896	1,186	1,522	2,708	1,210	1,531	2,741	—	22	56	539	530	561	586	1,147	
	1897	1,138	1,507	2,645	1,195	1,513	2,708	—	22	58	532	495	554	553	1,107	
	1898	1,107	1,479	2,586	1,145	1,516	2,661	—	20	53	481	493	501	546	1,047	
	1899	1,134	1,511	2,645	1,120	1,489	2,609	—	22	58	477	473	499	531	1,030	
	1900	1,145	1,510	2,655	1,131	1,515	2,646	—	25	62	482	502	507	564	1,071	
Haparanda stad	år 1896	691	797	1,488	663	785	1,448	—	39	67	282	286	321	353	674	
	1897	685	801	1,486	654	770	1,424	—	27	54	291	288	318	342	660	
	1898	704	815	1,519	644	768	1,412	—	12	35	288	269	300	304	604	
	1899	729	828	1,557	646	778	1,424	—	6	22	296	275	302	297	599	
	1900	732	836	1,568	667	806	1,473	—	6	18	298	276	304	294	598	
Hela länet	år 1896	60,075	58,337	118,412	59,782	57,788	117,570	—	6,167	6,476	25,976	24,818	32,143	31,294	63,437	
	1897	61,574	59,737	121,311	61,021	59,311	120,332	—	5,744	6,415	26,583	25,590	32,327	32,005	64,332	
	1898	63,817	61,670	125,487	62,982	61,058	124,040	—	5,609	6,247	27,249	26,214	32,858	32,461	65,319	
	1899	66,171	63,681	129,852	65,331	63,140	128,471	—	6,025	6,236	28,145	27,155	34,170	33,391	67,561	
	1900	68,813	65,956	134,769	67,651	65,123	132,774	—	5,137	5,778	29,078	27,950	34,215	33,728	67,943	

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I NORRBOTTENS LÄN ÅREN 1896—1900.

a) Längd af allmänna vägar och kostnad för deras underhåll år 1900.

1.	3.		4.				7.	8.	9.		11.			13.			16.	17.
	Väglängd.		Vägfyrkar.						Vägs-katt pr vägfyrk.		Väggassans inkomster.			Väggassans utgifter.				
	Landsväg (med broar).	Bygdeväg (med broar).	Å jordbruksfastighet		Å allmänningsskogar, frälseränta samt annan fastighet.				Å inkomst.	Uppskattad kostnad för väghåll i natura (den tid mark är bar).	Å vägfyrkar enligt kol. 4.	Å vägfyrkar enligt kol. 5—7.	Vägs-katt. ¹⁾	Af statsmedel. ²⁾	Öfriga inkomster.	Förvaltningskostnader.		
	Kilom.	Kilom.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Kronor.	Öre.	Öre.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
Arjeplogs sockens	—	12 057	9,038	—	3,750	469	473	17	28	2,252	—	55	150	303	1,840	12		
Arvidsjaur's	—	147 193	25,888	8,235	264	1,092	10,696	32	69 20	13,419	2,790	3,664	1,034	3,516	16,679	1,355		
Elfsby	—	86 735	12,579	984	3,360	1,304	10,767	21 76	98 80	5,890	—	1,686	372	1,966	4,878	—		
Piteå	61 590	165 028	53,144	—	6,106	12,002	26,839	30	75	27,759	10,244	2,884	150	8,415	38,608	27,118 49		
Neder-Luleå	59 710	109 518	44,990	1,836	9,134	6,046	17,434	36 17	73 84	20,491	—	5,627	800	13,381	11,151	17,172 89		
Öfver-Luleå o. Edefors socknars	—	236 086	38,966	—	5,979	12,406	18,122	23 7	70	22,340	—	1,945	1,311	6,108	18,222	31,105 03		
Jockmocks sockens	—	173 519	40,067	—	22,782	9,016	20,652	18	79	32,356 18	—	—	900	4,000	27,456 18	879 56		
Råneå	24 740	85 585	28,501	2,074	3,752	3,048	13,239	55	69	22,068	397	—	454	4,889	25,565	12,764 52		
Neder-Kalix	62 061	91 976	27,164	2,533	3,350	22,278	10,948	12	48	15,882	—	665	580	7,056	7,761	2,321		
Öfver-Kalix	—	142 472	11,682	995	3,515	919	5,524	33	75	7,606	—	40	300	2,963	6,972	173		
Gellivare	—	143 700	39,000	1,774	19,642	18,939	8,143	11 88	39 11	22,756	—	40	586	2,120	17,608	28,920		
Neder-Torneå o. Karl Gustafs s:rs	35 450	71 638	19,852	6	1,498	3,060	20,866 80	17 5	123	8,020 94	—	3,379 16	655 84	1,235	5,936 05	3,573 21		
Öfver-Torneå o. Hietaniemi	—	106 000	21,835	—	2,689	901	7,922 32	42	53	11,914 65	—	—	500	1,882 80	9,848 10	316 25		
Korpilombolo o. Täreändö	—	125 248	9,028	32	1,716	229	14,326 50	5	120	2,372 40	—	10	309	2,583 76	1,595 78	1,177 66		
Pajala sockens	—	144 320	20,329	—	2,185	1,816	14,685 90	27	75	7,473 60	—	289 54	400	3,274	5,841 44	376 54		
Juckasjärvi	—	35 000	4,509	528	320	1,807	2,732	80	133	5,918 47	—	15,026	111 95	403 75	23,249 07	47,496 30		
Enontekiä ⁵⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Summa å landet	243 551	1,876 075	406,572	18,997	90,042	95,392	203,370 52	—	—	228,519 24	13,431	35,310 70	8,613 79	64,006 30	223,210 62	97,938 59		
I städerna	15 000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

b) Vaganläggningar och kostnad därfor under åren 1896—1900.

18.	19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.		26.		27.		28.	
	Längd af under åren 1896—1900		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.		fulländade och afsynade nya vägar.				omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.											
	fulländade och afsynade nya vägar.	Kilometer.	Kilometer.	Af statsmedel.	Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.	Af statsmedel.	Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
Landsvägar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bygdevägar	279 292	—	1 700	416,564	218,171 38	210,168 12	844,903 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Städernas vägar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	279 292	—	1 700	416,564	218,171 38	210,168 12	844,903 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

c) Skjutsanstalter och skjutslega vid 1900 års slut.

29.	30.		31.		32.		33.	
	Gästgifverier		Skjutsstationer					
	med	utan	med	utan				
Skjutslega pr nymil.								
Med entreprenadbidrag 1 50 kr.	56	—	33	—				
Summa skjutsanstalter	56	—	33	—				
däraf: vid landsvägar	11	—	2	—				
vid bygdevägar	42	—	31	—				
i städer	3	—	—	—				
Anstalter för endast sjöskjuts	6 ¹⁾	—	6 ²⁾	—				

d) Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1896—1900.

34.	35.		36.		37.		38.		39.	
	År.	I kungs- och krono-skjuts.	Vid gästgifverier		Vid skjutsstationer					
			med	utan	med	utan				
1896	—	—	9,434	—	—	—	2,476	—	—	—
1897	—	—	12,268	—	—	—	3,340	—	—	—
1898	—	—	14,896	—	—	—	4,079	—	—	—
1899	—	—	18,640	—	—	—	5,152	—	—	—
1900	—	—	20,258	—	—	—	5,501	—	—	—
Summa hästar	—	—	75,496	—	—	—	20,548	—	—	—

Anm. ¹⁾ Här till ingår äfven bidrag af vägfyrkar enligt kol. 5. — ²⁾ Här till ingår icke statsbidrag till väghåll i natura. — ³⁾ Hvarken behållning eller brist. — ⁴⁾ Brist. — ⁵⁾ Saknar brutet väg. — ⁶⁾ Samtliga med entreprenadbidrag och lega af 1 50 kr.

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1900.

I. Landsbygden.

1.	2.				3.				4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.	
	Kronoegendomar.											Skatteegendomar.		Frälseegendomar.		S u m m a.								
	Under allmän disposition.				Under enskild disposition.																			
	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.				
Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.																								
Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	4	15 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Boställen: hemman	32	9 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	3	3 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
lägenheter	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Säterier och ladugårdar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hemman	3	3	648	141 $\frac{3}{4}$	141 $\frac{3}{4}$	141 $\frac{3}{4}$	3,277	816 $\frac{3}{4}$	193	821 $\frac{1}{2}$	122 $\frac{1}{2}$	4,121	1,080 $\frac{1}{2}$											
Nybyggen	—	—	183	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Jordlägenheter	203	—	156	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Fiskerier	9	—	10	—	—	—	32	—	—	—	—	—	—											
Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
Summa antal och nuvarande mantal	254	121 $\frac{1}{2}$	997	141 $\frac{3}{4}$	141 $\frac{3}{4}$	3,406	817 $\frac{1}{4}$	205	130 $\frac{3}{4}$	4,862	1,101 $\frac{1}{2}$													
Oförmedlat mantal	—	12 $\frac{1}{2}$	—	141 $\frac{3}{4}$	141 $\frac{3}{4}$	—	817 $\frac{1}{4}$	—	130 $\frac{3}{4}$	—	1,101 $\frac{1}{2}$													

12.	13.	14.		15.
		Taxeringsvärde (i kronor)		Taxeringsvärde (i kronor) hvarför bevilning
		Antal.	erlägges.	
<i>Brukingsdelar och i jordeboken ej upptagna torp.</i>				
Brukingsdelar, hvari hemman äro fördelade	11,108	—	—	—
Jordtorp, ej upptagna i jordeboken	3,895	—	—	—
Ryttare-, soldat- och båtsmanstorp, d:o	252	—	—	—
<i>Jordbruksfastighet och annan fastighet.</i>				
Jordbruksfastighet	—	46,892,200	25,266,600	—
<i>Annan fastighet:</i>				
Hus och tomter i köpingar och därmed jämförliga orter:	—	—	—	—
i Arvidsjaurs municipalsamhälle	—	133,700	—	—
i Neder-Kalix kyrkostad	—	180,900	9,000	—
i Gällivare	—	1,081,500	58,000	—
i Malmberget	—	1,946,000	80,900	—
i Luossajärvi	—	123,500	300	—
Lägenheter i öfrigt, hvilkas hufvudsakliga värde utgöres af åbyggnaden	—	9,313,300	99,300	—
Kyrkor och bönehus	—	—	1,060,300	—
Andra offentliga byggnader	—	—	1,905,800	—
Frälseräntor	2	5,500	—	—
Summa annan fastighet (än jordbruksfastighet)	—	12,784,400	3,213,600	—

II. Städerna.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.										23.										24.										25.										26.										27.										28.										29.										30.										31.									
						Taxeringsvärde (i kronor).																																																																																																			
						Jordar															Annan fastighet																																																																																				
						Tomter.					Länderier, jordlotter eller andra brukningsdelar.					Boningshus.					Hus och tomter					Kyrkor och bönehus					Andra offentliga byggnader					S u m m a (annan fastighet)																																																																					
Bebyggda.		Obbyggda.		Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.																																																																				
Piteå		206	42																																			482	1	336	666,500	—	2,056,900	—	—	60,000	—	257,300	2,056,900	317,300																																																							
Luleå		462	223	450	116	504	479,100	—	10,806,700	121,800	19,000	473,500	—	1,103,700	10,825,700	1,699,000																																																																																									
Haparanda		86	1	66	22	174	38,000	—	1,107,100	83,600	9,000	—	159,300	62,000	1,275,400	145,600																																																																																									
Summa		754	266	998	139	1,014	1,183,600	—	13,970,700	205,400	28,000	533,500	159,300	1,423,000	14,158,000	2,161,900																																																																																									
							1,183,600	—	14,176,100	—	561,500	—	1,582,300	—	16,319,900	—																																																																																									

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1900.

(I Norrbottens län finnes icke något fideikommiss.)

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjord- dar, ängar o. d. ej i motal satt jord.	10. Antal verk o. inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.					Summa.	jordbruks- fastighet.	å annan fastighet (utom frälse- ränta).	å frälse- ränta.	S u m m a.
					Säte- rier, la- dugår- dar, rå- och rör.	Allmänt frälse.								
Munksunds sågverks aktiebolag . . .	Hemman, lägenheter, verk och inrättningar	Piteå landsf.	—	1 7/8	2	15 7/8	9	3	307,800	291,000	2,300	—	—	
	Hemman m. m.	Elfsby.	2 3/4	4 3/8	—	3	1	1	157,700	6,000	—	—	—	
	»	Arvidsjaur.	—	1 1/2	—	—	—	—	8,800	—	—	—	—	
	»	Öfver-Luleå.	—	7 1/2	—	—	—	—	5,000	—	—	—	—	
	» nybyggen och lä- genhet	Jockmock.	6 7/8	8 1/2	—	7 1/2	—	1	866,000	2,000	—	—	1,646,600	
Aktiebolaget Storfors	Hemman, jordlägenheter, verk och inrättningar	Piteå landsf.	—	6 1/2	—	—	10	5	113,200	235,600	—	—	—	
	Hemman m. m.	Elfsby.	—	1 1/8	—	—	—	1	41,600	7,000	—	—	—	
	» och nybyggen	Arvidsjaur.	—	1 1/2	—	—	1	1	267,000	22,700	—	—	—	
	»	Arjepfluog.	—	1 1/2	—	—	—	—	55,000	7,000	—	—	—	
	»	Jockmock.	—	—	—	—	—	—	29,500	—	—	—	778,600	
Ångermanelvens trävaruaktiebolag . . .	Ångsåg	Piteå landsf.	—	—	—	—	—	1	—	20,000	—	—	20,000	
Ytterstförs trävaruaktiebolag	Hemman	Arvidsjaur.	—	1 1/2	—	—	—	—	800	—	—	—	—	
	» m. m.	Arjepfluog.	—	1 1/2	—	—	—	—	110,500	1,000	—	—	—	
	»	Arjepfluog.	—	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—	116,300	
Aktiebolaget Bodträskfors	Långträsk	Elfsby.	—	9/8	—	—	—	—	3,600	—	—	—	—	
	Lägenheter m. m.	Neder-Luleå.	—	—	—	—	4	4	3,900	505,000	—	—	—	
	Lägenhet m. m.	Öfver-Luleå.	—	—	—	—	1	4	100	17,300	—	—	—	
	Hemman m. m.	Edefors.	2 3/4	2 1/2	—	18 1/2	1	3	380,500	21,700	—	—	—	
	»	Jockmock.	3 1/2	5 1/4	—	2 1/2	—	—	469,000	—	—	—	—	
	Ångsåg, gård och jordom- råden	Luleå stad.	—	—	—	—	—	2	15,000	366,100	—	—	1,782,200	
Skellefteå aktiebolag	Hemman	Arvidsjaur.	—	1 1/2	—	—	—	—	7,300	—	—	—	—	
	»	Arjepfluog.	—	1 1/2	—	—	—	—	3,500	—	—	—	10,800	
Piteå ångsågs aktiebolag	»	Arvidsjaur.	—	1 1/2	—	—	—	—	12,300	—	—	—	12,300	
Bureå aktiebolag	»	Arjepfluog.	—	9/8	—	—	—	—	5,000	—	—	—	5,000	
Öhrvikens aktiebolag	»	»	1 1/2	1/2	—	—	—	—	47,900	—	—	—	47,900	
Carl Palmgrens trävaruaktiebolag . . .	Lägenheter m. m.	Neder-Luleå.	—	—	—	—	1	5	3,000	43,200	—	—	—	
	Hemman och lägenheter	Edefors.	1	7 2/8	—	2	2	2	159,900	56,000	—	—	—	
	»	Jockmock.	4 1/2	12 3/8	—	—	—	—	683,600	—	—	—	—	
	» och lägenhet	Råneå.	2 1/2	5 1/2	—	1 1/2	1	1	190,000	13,000	—	—	—	
	»	Gällivare.	—	—	—	—	—	—	43,300	—	—	—	—	
	Ångsåg	Luleå stad.	—	—	—	—	—	1	—	118,000	—	—	1,310,000	
Stennäs aktiebolag	Hemman	Jockmock.	—	—	—	—	—	—	35,200	—	—	—	35,200	
Töre aktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	—	265,600	—	—	—	—	
	» och lägenheter	Råneå.	—	3 1/2	—	1 1/2	2	—	371,100	—	—	—	—	
	»	Neder-Kalix.	—	17 1/2	—	4 1/2	4	7	82,000	153,000	—	—	—	
	»	Öfver-Kalix.	—	—	—	—	1	—	24,800	—	—	—	—	
	»	Gällivare.	—	3 1/2	—	2 1/2	1	1	356,600	40,000	—	—	1,293,100	

Tab. 4 o. 5.

Norrbottens län.

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l				8. Summa.	9. Antal utjord- dar, o. d. ej mantal satt jord.	10. Antal verk o. inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)				
			Krono.	Skatte.	Frälse.					Summa.	jordbruks- fastighet.	å annan fastighet (utom fräl- seränta).	å frälse- ränta.	Summa.
					Säte- rier, la- dugår- dar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
Aktiebolaget Gellivare malmfält . . .	Lägenheter	Neder-Luleå.	—	—	—	—	3	1	36,200	10,000	—	—		
	Hemman och lägenheter . . .	Öfver-Luleå.	13 33	277 354	—	—	—	3	44,000	508,000	—	—		
	Malmberget m. m.	Gellivare.	9 24	—	—	—	—	63	500	1,166,500	—	—		
	Rörviken	Råneå.	—	32	—	—	—	—	3,600	—	—	—		
	Byggnad	Luleå stad.	—	—	—	—	—	1	—	15,000	—	—		
						1311						1,783,800		
Norrbottens malmförädlingsaktiebolag	Lägenheter	Neder-Luleå.	—	—	—	—	1	1	18,800	1,300,000	—	—		
Tegelbruksaktiebolaget Björn	Lägenhet	»	—	—	—	—	—	1	—	162,000	—	—		
Mariebergs tegelbruksaktiebolag	»	»	—	—	—	—	—	1	—	300,000	—	—		
Bodens ångbryggeriaktiebolag	»	Öfver-Luleå.	—	—	—	—	—	1	—	65,000	—	—		
Bodens tegelbruks aktiebolag	Hemman och lägenheter . . .	»	—	73 192	—	1 8	—	2	16,600	44,000	—	—		
Trollhättans elektriska kraftaktiebolag	Hemman	»	—	21 84	—	—	—	—	21,100	—	—	—		
	»	Edefors.	—	—	—	1	—	—	40,000	—	—	—		
												61,100		
Aktiebolaget Jemtösund	»	»	—	7 84	—	—	—	—	12,000	—	—	—		
	Jemtösund	Råneå.	145 64	7 84	—	—	—	—	19,800	27,000	—	—		
												58,800		
Skuthamns aktiebolag	Hemman	Öfver-Luleå.	1	—	—	—	—	—	6,400	—	—	—		
												6,400		
Aktiebolaget Bergman, Hummel & C:o	Karlsborgs ångsågar m. m.	Neder-Kalix.	—	1522 8	—	1 8	2	19	47,400	291,800	—	—		
	Gyljen och Rödupp	Öfver-Kalix.	3282 384	625 8	—	1 8	20	7	218,800	40,300	—	—		
	Hemman och lägenheter . . .	Gellivare.	5128	932 2	—	7 8	13	1	1,154,000	25,000	—	—		
	Ekfors med underlydande . . .	Hietaniemi.	—	11 8	—	—	1	1	7,000	46,000	—	—		
	Pello nr 5	Öfver-Torneå.	—	3 8	—	—	—	1	15,000	—	—	—		
	Hemman och lägenheter . . .	Korpilombolo.	125 64	317 8	—	1 8	2	1	98,500	12,000	—	—		
	»	Tärendö.	17 4	11 8	—	—	1	1	41,600	—	—	—		
	»	Pajala.	—	33 8	—	—	—	—	40,000	—	—	—		
	»	Juckasjärvi.	—	1 8	—	—	—	—	5,800	—	—	—		
													2,038,200	
Aktiebolaget Båtskärsnäs	Båtskärsnäs	Neder-Kalix.	—	487 8	—	—	—	3	14,800	116,200	—	—		
	Dirivara	Öfver-Kalix.	84	158 8	—	—	—	—	15,000	—	—	—		
	Pajala nr 18	Pajala.	—	1 8	—	—	—	—	13,300	—	—	—		
												159,300		
J. A. Enhörnings trävaruaktiebolag .	Vånafjärden	Neder-Kalix.	—	—	—	—	—	1	—	2,500	—	—		
	Bergviksudden	Öfver-Kalix.	27 8	—	—	—	—	—	15,000	—	—	—		
	Hemman	Gellivare.	17 8	7 8	—	—	—	—	94,800	—	—	—		
	»	Juckasjärvi.	77 8	2 8	—	—	—	—	9,200	—	—	—		
												121,500		
Bergholmens ångsågs aktiebolag . . .	Bergholmen m. m.	Neder-Kalix.	—	1 8	—	—	—	1	26,000	50,000	—	—		
	Sarvisöve	Gellivare.	—	2 8	—	—	—	—	2,500	—	—	—		
	Parrakavaara	Juckasjärvi.	—	2 8	—	—	—	—	1,500	—	—	—		
												80,000		
Hasafors kvarnaktiebolag	Hasafors kvarn	Råneå.	—	—	—	—	—	1	600	20,000	—	—		
												20,600		
Aktiebolaget Nordanskär	Nordanskärs badanstalt . . .	Neder-Kalix.	—	—	—	—	—	1	—	20,000	—	—		
												20,000		
Aktiebolaget Romit	Hemman	Gellivare.	—	1 8	—	—	—	—	2,500	—	—	—		
												2,500		
Bergverksaktiebolaget Freja	Koskulls kulle m. m.	»	—	—	—	22 8	—	10	23,000	207,700	—	—		
	Byggnad	Luleå stad.	—	—	—	—	—	1	—	15,000	—	—		
												245,700		
Norrbottens bryggeriaktiebolag	» i Malmberget	Gellivare.	—	—	—	—	—	1	—	500	—	—		
	Bryggeri	Luleå stad.	—	—	—	—	—	1	—	103,500	—	—		
												104,000		
Malmbergets arbetarehandelsaktiebolag	Malmberget	Gellivare.	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	—		
												5,000		
Ångbryggeriaktiebolaget Dundret . . .	Gellivare	»	—	—	—	—	—	1	—	200,000	—	—		
												200,000		
Seskar trävaruaktiebolag	Sandvikens ångsåg m. m. . .	Neder-Torneå.	—	—	—	—	—	1	—	75,000	—	—		
												75,000		

Linder & Bergströms bryggeriaktiebolag	Svagdriicksbryggeri å Seskar		—	—	—	—	—	—	1	—	3,000	—	3,000
Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag	Område vid Luossajärvi	Juckasjärvi.	—	—	—	—	—	—	—	—	47,300	—	47,300
Luleå arbetareförenings aktiebolag	Gård med tomt	Luleå stad.	—	—	—	—	—	—	1	—	77,000	—	77,000
Byggnadsaktiebolaget Luleå	Gårdar och tomter		—	—	—	—	—	—	13	—	364,800	—	364,800
Robertsviks trävaruaktiebolag	Ångsåg		—	—	—	—	—	—	2	1	12,500	100,000	112,500
Luleå fastighetsaktiebolag	Gårdar och tomter		—	—	—	—	—	—	2	38	4,600	224,000	228,600
Aktiebolaget Industriföreningen	Gård med tomt		—	—	—	—	—	—	—	1	—	29,000	29,000
Örnsköldsviks ångbryggeriaktiebolag	» » »		—	—	—	—	—	—	—	1	—	22,000	22,000
Gefle bryggeriaktiebolag	» » »		—	—	—	—	—	—	—	1	—	21,300	21,300
Krooks petroleum- och lysoljeaktiebolag	Jordområde		—	—	—	—	—	—	1	—	1,100	—	1,100
Luleå lysoljeaktiebolag	Magasin		—	—	—	—	—	—	1	1	100	8,100	8,200
Luleå bryggeriaktiebolag	Bryggeri		—	—	—	—	—	—	—	1	—	107,000	107,000
	Summa		52 ¹¹¹¹ ₃₃₀₄	111 ¹³³³¹³ ₁₈₈₈₈₈	2	78 ¹¹⁸ ₁₂₈	245 ¹⁴⁴²²⁵⁷ ₃₀₈₈₈₈	89	228	7,208,700	7,757,100	2,300	14,968,100

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1900.

1. Främmande maktens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken	4. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ändrar o. d. i mantal satt jord.	10. Antal verk o. inrättningar (fastigheter i städer).	11. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			4. Kroun.	5. Skatte.	6. F r ä l s e.		8. Summa.			11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Finska undersåtarna: Abr. Alotalo	1 afsöndring	Neder-Torneå.	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000	—	—
Aug. Gust:son Talavaara	» Tallbacken	»	—	—	—	—	—	—	—	—	1,000	—	—
Joh. Johansson Sammeli	Neder-Vojakkala nr 3	»	—	1 ⁴ ₁₆	—	—	—	—	—	—	7,000	—	—
Isak Savela	Nikkala nr 4	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	3,000	—	—
fru Evelina Kalm	» » 2	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	8,600	—	—
Isak Henriksson Ero	Ångsåg och lastageplats m. m. Karungi nr 13	Karl Gustaf.	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	1	—	7,500	119,400	—
Benjamin Kullavaara	» » 19	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	4,500	—	—
Mikael Pångo	Korpikylä » 3	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	2,000	—	—
Isak Tärvahauta	Kukkola » 1	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	2,300	—	—
Erik Aug. Persson Drugge	» » 40	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	3,500	—	—
Joh. Johansson Lakso	» » 40	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	3,500	—	—
Abr. Jausola	Koutojärvi, torp	Hietaniemi.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—
J. A. Persson Makitalo	Vitsaniemi, »	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—
Isak Huhnanntti	» nr 13	»	—	3 ³ ₁₆	—	—	—	—	—	—	6,000	—	—
Joh. Er. Koivumaa	Apua » 2	Öfver-Torneå.	—	3 ³ ₁₆	—	—	—	—	—	—	400	—	—
Joh. Rob. Oja	Juoksengi » 6	»	—	3 ³ ₁₆	—	—	—	—	—	—	1,700	—	—
Anton Ollon	» » 11	»	—	3 ³ ₁₆	—	—	—	—	—	—	900	—	—
Per Henr. Isaksson Niemi	» » 15 & 16	»	—	1 ¹ ₁₆ + 1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	600	—	—
Petter Kauvasaari	» » 17	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	6,000	—	—
Edv. Niemi	» » 21	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	1,400	—	—
Osk. Karlouius	Kuivakangas, torp	»	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—
Severin Hurnlehto	Kurajärvi nr 2	»	—	3 ³ ₁₆	—	—	—	—	—	—	2,800	—	—
Isak Korteniemi	Pello » 1	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	4,400	—	—
Edr. Ebnuske	Rantajärvi	»	—	1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	2,800	—	—
J. H. Abramsson Antti	Ruskola nr 4 & 5	»	—	1 ¹ ₁₆ + 1 ¹ ₁₆	—	—	—	—	—	—	8,800	—	—
	Summa		—	2 ¹¹ ₁₆₁₂₈	—	—	2 ¹¹ ₁₆₁₂₈	—	1	77,900	132,400	—	200,300

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DÄRMED JÄMFÖRLIGA
INRÄTTNINGAR I NORRBOTTENS LÄN ÅR 1900.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900		Stiftelsens storlek (fastighetens värden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.	
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.					
A. Å lundsbygden.										
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.										
Neder-Kalix fattiggård.	Vård af ålderstigna fattighjon.	Grosshandlaren A. V. Bäckström.	1887	—	—	12,241	11,600	Kommunalnämnden.		
C. A. Hedqvists donationsfond.	Understöd till behöfvande änkor och faderlösa barn inom Arvidsjaurs socken.	Sågverksegaren C. A. Hedqvist i Öjebyn.	1900 ² / ₃	—	—	1,500	—	Kyrkorådet i Arvidsjaur.		
Hedqvistska fonden.	D:o åt d:o inom Elfby socken.	Densamme.	,	1	50	1,500	—	D:o i Elfby.		
C. A. Hedqvists donationsfond.	D:o åt d:o inom Arjepluogs socken.	D:o.	,	1	40	1,528	—	D:o i Arjepluog.		
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.										
Neder-Kalix barnhem.	Uppfostran af fattiga, företrädesvis föräldralösa, barn.	Prosten O. Wiklund m. fl.	1865 ¹⁴ / ₇	18	3,000	40,000	10,000	Särskild styrelse.		
Nils Larssons från Sundom donationsfond.	Belöning åt litiga och snälla skolbarn i Neder-Luleå socken.	Hemmansegaren N. Larsson och hans hustru.	1802 ²² / ₇	—	—	1,826	—	Kommunalnämnden i Neder-Luleå.		
Höjerska donationen.	Premier till högst 10 barn i Öjebys fasta folkskola.	Kontraktsposten G. Höjjer och hans fru.	1877 ¹⁵ / ₆	10	15	300	—	Skolrådet i Piteå socken.		
Nilssonska fonden.	Premier till barn i Kopparnäs skola.	Ankefru C. G. Nilsson, f. Åström, från Stockholm.	1882 ²² / ₇	—	20	400	—	D:o d:o.		
Föreningen »Tabitha» i Öjebyn.	Beklädnad af fattiga barn och understöd åt sjuka fattiga.	Fruentimmer i Öjebyn.	1886	60	200	240	—	Medlemmarne.		
Kapten Strömbergers donationsfond.	Till lappska barns underhåll vid lappfolkskola.	Kapten Carl Th. Strömberger.	1874	2	180	3,000	—	Kommunalnämnden i Arjepluog.		
Lundbergiska fonden.	Fattiga skolbarns beklädnad.	Handlanden Leonard Lundberg.	1887 ²¹ / ₃	55	250	5,000	—	Skolrådet i Elfby.		
d) Stiftelser för sjukvård.										
Båtskärsnäs sjukvårds- och nödhjulsfond.	Att bringa hjälp åt behöfvande och vård åt sjuka bland Båtskärsnäs arbetare.	Aktiebolaget Båtskärsnäs.	1896 ¹ / ₁	80	2,000	10,000	—	Aktiebolaget Båtskärsnäs.		
e) Sjuk- och begravningskassor.										
Bodträskfors sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp åt medlemmarne.	Bodträskfors aktiebolag m. fl.	1898 ²⁴ / ₃	9	215	2,960	—	Särskild styrelse.	¹⁾	
Koskulls kullens arbetares d:o.	Understöd åt medlemmarne vid sjukdoms- och olycksfall samt begravningshjälp.	Arbetare vid Koskulls kulle.	1899	62	1,105	3,846	—	Bergverksaktiebolaget Freja, Koskulls kulle.	²⁾	
Altappens d:o.	Sjuk- och begravningshjälp åt medlemmarne.	Ingenjören B. Lundgren.	1898 ²⁹ / ₁₂	1	9	1,361	—	Särskild styrelse.	³⁾	
Sandviks sågverks sjukkassa.	Understöd vid sjukdom till arbetare vid Sandviks ångsåg å Seskarö.	Seskar trävaruaktiebolag.	1900 ⁵ / ₉	2	6	94	—	D:o.	⁴⁾	
				Summa	—	301	7,090	85,796	21,600	
B. I Luleå stad.										
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.										
Rådmanen Ulrika Charlotta Sundströms fond.	Till understöd åt behöfvande fruntimmer af köpmans- eller handverksklassen i Luleå.	Fru U. Ch. Sundström.	1879 ²⁶ / ₁₂	3	90	2,296	—	Drätselkammaren under magistratens inseeende.		

Luleå fruntimmersförening.	Att understödja till tyngre arbete oförmögna fattiga personer i Luleå.	Landshöfdingskan Clementine Ros.	1857 ^{6/7}	25	323	5,119	—	Särskild styrelse.	
A. V. Nybergs o. h. h. E. K. Nybergs donationsfond.	Till fattiga sjöfarande samt fiskare och deras hustrur och barn.	Sjökapten A. V. Nyberg o. h. h. E. K. Nyberg.	1895 ^{28/2}	11	325	6,000	—	Magistraten.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Rådman kan Ulrika Charlotta Sundströms fond.	Till fond för barnhem i Luleå.	Fru U. C. Sundström.	1879 ^{26/12}	—	—	5,101	—	Drätselkammaren under magistratens inseende.	
Sällskapet Jultomtarna.	Beklädande af fattiga barn.	Genom sammanskott.	1880 ^{13/6}	150	800	2,773	—	Särskild styrelse.	
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.									
Erik Asplunds fond.	Understöd till fattiga och välartade ynglingar vid allmänna läroverket, som ämna fortsätta sina studier.	Grosshandlaren Erik Asplund.	1871 ^{18/11}	—	—	3,870	—	Läroverkskollegium.	
Samuel Gustaf Hermelinus stipendiefond.	Att fortläpa minnet af friherre S. G. Hermelin genom utdelning af stipendier till lärjungar vid d:o.	Genom sammanskott.	1877 ^{21/5}	4	260	8,178	—	Rektor och d:o.	
Widmarkska fonden.	Inköp af böcker för utdelning åt medellösa studerande vid d:o.	Landshöfding P. H. Widmark.	1862	—	40	1,138	—	D:o d:o.	
Luleå sångsällskaps stipendiefond.	Premier åt ynglingar vid d:o.	Luleå sångsällskap.	1884 ^{6/6}	2	20	528	—	Läroverkskollegiet.	
e) Sjuk- och begravningskassor.									
Luleå fabriks- och handtverksförenings begravnings- och understöds-kassa.	Understöd och begravningshjälp åt föreningens medlemmar.	Handtverksföreningen.	1865 ^{20/1}	5	70	1,558	—	Särskild styrelse. ⁵⁾	
Luleå ångsnickerifabriks sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp åt medlemmarne.	En förening.	1892 ^{21/12}	12	366	2,311	—	D:o. ⁶⁾	
Luleå goodtemplars sjuk- och begravningshjälpförening.	D:o d:o.	Luleå goodtemplare.	1881 ^{16/2}	8	380	1,791	—	D:o. ⁷⁾	
g) Pensionskassor.									
Luleå fruntimmers understöds- o. pensionsförening.	Bildande af en fond för understöd åt behöfvande medlemmar.	Fruentimmer i staden.	1880 ^{6/2}	6	225	1,125	—	Särskild styrelse. ⁸⁾	
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Turdjällska fonden.	Premier för odlingselit.	Sekretären J. E. Turdjäll.	1845 ^{25/6}	—	—	2,000	—	Hushållningsallskapet.	
Norrbottens läns nödhjälpsfond.	Att genom län eller direkt understöd bispringa länets invånare vid allmän eller partiell missväxt.	Genom insamling.	1863 och 1893	—	—	288,259	—	Länstyrelsen	
				Summa	—	226	2,899	335,077	—
C. I Piteå stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
Kollega Lundströms understödsfond.	Understöd till pauvres honteux.	Kollega Axel Lundström.	1869 ^{8/10}	2	25	500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Auditören G. Dahls fond.	Understöd åt fattiga.	Auditören G. Dahl.	1873 ^{20/12}	—	—	360	—	D:o	
Piteå stads fruntimmersförening.	Beredande af hyresmedel för medellösa fruntimmer af pauvres honteux.	Fruentimmer i staden.	1876	6	300	7,600	—	Fru Ida Gellerstedt.	
Piteå jultomtar.	Gåfvor till fattiga vid julen.	Fonden skänkt af änkefru Jenny Ulander.	1881 ^{17/12}	65	362	1,386	—	Särskild styrelse.	
Köpmannaföreningens understödsfond.	Understöd åt hjälpbehöfvande medlemmar, deras ankorer och barn.	Föreningens medlemmar.	1880 ^{22/10}	2	400	4,658	—	D:o.	
Maria Karolina Öhmans gåvofond.	Understöd åt kvinnor bland pauvres honteux inom samhället.	Rådman C. T. Öhman.	1892 ^{4/5}	12	475	10,000	—	Särskilda personer, utsedda af stadsfullmäktige.	
C. T. Öhmans gåvofond.	Understöd dels till Jultomtarna och dels till äldre behöfvande tjänarinnor.	Densamme.	,	1	268	5,000	—	D:o.	
C. A. Hedqvists donationsfond.	Understöd åt inom staden boende fattiga.	Verkseparen C. A. Hedqvist.	1900 ^{7/2}	20	100	2,512	—	Stadsfullmäktige.	
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.									
Kollega Axel Lundströms stipendiefond.	Understöd åt behöfvande lärjungar, som genomgått Piteå läroverk och ämna fortsätta sina studier.	Kollega Axel Lundström.	1867 ^{1/6}	1	20	561	—	Läroverkskollegiet.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Samuel Gustaf Hermelins stipendiifond.	Understöd dels åt en yngling, som genomgått Piteå läroverk och ämnar fortsätta sina studier, dels åt en eller flere af läroverkets öfriga lärjungar.	Genom sammanskott.	1877 ²² / ₅	5	180	4,205	—	Läroverkskollegiet.	
Carl August Gellerstedts stipendium.	Uppmuntran för helst en eller ock flere lärjungar vid Piteå allmänna läroverk.	Apotekaren C. A. Gellerstedt.	1890 ¹⁸ / ₅	1	40	1,185	—	D:o.	
Kr. Jak. Boströms stipendiifond.	Till understöd åt lärjungar vid Piteå läroverk för fortsatta studier och till premier.	Genom sammanskott.	1897 ³ / ₆	5	105	3,213	—	D:o.	
P. O. Edlens d:o.	Stipendium åt en (under vissa förhållanden mer än en) lärjunge vid d:o för flit, uppförande och kunskaper.	D:o.	1900 ³¹ / ₁₂	—	—	2,107	—	D:o.	
A. B. Selanders premiifond.	Premier åt lärjungar vid Piteå allmänna läroverk för flit, uppförande och kunskaper.	V. konsul A. B. Selander.	1898 ¹⁰ / ₅	3	30	1,051	—	D:o.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Klara Halléns fond.	Till en frisäng å Piteå lasarett.	Änkefru Klara Hallén.	1872 ²⁴ / ₁	—	—	2,532	—	Lasarettsdirektionen.	
Johanna Erika Brodins d:o.	D:o d:o.	Fröken J. E. Brodin.	1883 ¹ / ₃	—	—	2,275	—	D:o.	
Fru Ellen Govenii d:o.	D:o d:o.	Fru Ellen Govenius, Luleå.	1900 ¹ / ₉	—	—	5,081	—	D:o.	
e) Sjuk- och begravningskassor.									
Skepparesocietetens begravningskassa.	Begravningshjälp till föreningens ledamöter.	Skepparesocietetens medlemmar.	1828 ⁹ / ₁	—	—	4,820	—	Särskild styrelse.	9)
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Åkerhjelmiska donationsfonden.	Låneunderstöd åt behöfvande handverkare och arbetare mot låg ränta.	Landsköpman Knut Åkerhjelm.	1856 ²³ / ₆	7	550	5,777	—	Magistraten.	
			Summa	—	130	2,855	64,826	—	
D. I Haparanda stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
C. A. Söltofts donationsfond.	Understöd åt behöfvande personer, företrädesvis åt sådana, som ej åtnjuta fattigvård.	Danske undersåten C. A. Söltoft.	1886 ¹³ / ₉	18	250	5,550	—	Municipalstyrelsen.	
Haparanda 25-öres förening.	Välgörenhet inom Haparanda stad.	Fru Charlotte Bellman.	1869 ¹ / ₂	11	225	3,451	—	Fru Emmy Carlsson.	
Änkefru Kristina Lindströms donationsfond.	Ärliga räntan utdelas till de mest behöfvande.	Änkefru Kristina Lindström.	1894 ²³ / ₁₁	11	50	1,000	—	Drätselkammaren.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Haparanda jultomtar.	Beklädnad af fattiga barn vid julen.	Genom sammanskott.	1876 ²³ / ₁₂	12	264	2,870	—	Särskild styrelse.	
c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning.									
Erik Asplunds fond.	Understöd åt en medellös och välartad yngling, som ämnar fortsätta sina studier vid högre läroverk.	Handlanden Erik Asplund.	1871 ¹⁸ / ₁₁	1	180	3,000	—	Läroverkskollegiet.	
Bergerska fonden.	Understöd åt fyra lärjungar vid Haparanda läroverk.	Tullförvaltaren C. V. Berger.	1868 ¹¹ / ₃	4	120	2,000	—	Pastor, stadsstyrelsen och rektor.	
C. Westergrens stipendiifond.	Understöd åt ynglingar, som från Haparanda läroverk öfvergå till högre läroverk.	Grosshandl. C. Westergren.	1880 ⁷ / ₅	1	240	6,572	—	Läroverkskollegiet.	

d) *Stiftelser för sjukvård.*

Asplundska frisäugsfonden.	Beredande af kostnadsfri sjukvård åt fattiga sjuka, förträdesvis pauvres honteux.	Grosshandl. Erik Asplund.	1871 ¹⁸ 11	3	266	10,690	—	Lasarettsdirektionen i Haparanda.
----------------------------	---	---------------------------	-----------------------	---	-----	--------	---	-----------------------------------

h) *Andra stiftelser och inrättningar.*

Haparanda fabriks- och handtverksförening.	Att befärma den inhemska industrins och de inhemska näringarnas utveckling samt understödja medlemmarna vid dödsfall och annorledes.	Haparanda stads handverkare.	1890 ²³ 11	—	—	1,010	—	En styrelse.
			Summa	—	61	1,595	36,143	—

A n m ä r k n i n g a r .

¹) År 1900 inflöto i delegationsgifter 95:50 kr. — ²) D:o 1,877:75 kr. (bidrag af bolaget 588:26 kr.) — ³) D:o 90 kr. — ⁴) D:o 185:01 kr. — ⁵) D:o 219 kr. — ⁶) D:o 348:75 kr. — ⁷) D:o 409:05 kr. — ⁸) D:o 104 kr. — ⁹) D:o 6 kr.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
BIBLIOTEKET
STOCKHOLM 27

